N. STEINHARDT

În genul... tinerilor

Mănăstirea ROHIA
POLIROM

N. Steinhardt

SERIA DE AUTOR

N. Steinhardt

„Ceea ce avem aici este o *parodie* a insurgenței, o *pastișare* a nonconformismului, o *negație* a negației, în ultimă instanță, de pe pozițiile liberalismului conservator. Am aduce însă și alte explicații. În primul rând, pastișa din *În genul... tinerilor* nu este una vitriolantă, nu desființează; presupune, dimpotrivă, o ascunsă relație de complicitate, un fel de exerciții de admirație cioraniene *avant la lettre*. N. Steinhardt recunoaște: «A fost cartea mea un act de critică, dar înapoia criticii se aflau paradoxul și admirația. A fost și din partea mea un act de revoltă sau mai bine zis de neconformism tineresc, un act de contestare, dacă nu obraznic, în orice caz ludic».“

George Ardeleanu

N. Steinhardt

Opere 3

În genul... tinerilor

Opera integrală N. Steinhardt apare din inițiativa P.S. Justin Hodea Sigheteanul, Președintele Fundației „N. Steinhardt".

Colectivul redacțional: Virgil Bulat, George Ardeleanu, Florian Roatiș, Ștefan Iloaie, Macarie Motogna.

Copyright © Mănăstirea Rohia, 2008

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

STEINHARDT, N.

În genul... tinerilor / N. Steinhardt; ed. îngrijită, note, studiu introductiv, referințe critice și indici de George Ardeleanu; repere biobibliografice de Virgil Bulat. – Iași: Polirom, 2008

Index

ISBN 978-973-46-1082-2

I. Ardeleanu, George (ed. șt.)
II. Bulat, Virgil (ed. șt.)

821.135.1-225

Printed in ROMANIA

N. Steinhardt
(Antisthius)

În genul... tinerilor

Ediție îngrijită, note, studiu introductiv,
referințe critice și indici de George Ardeleanu
Repere biobibliografice de Virgil Bulat

MĂNĂSTIREA ROHIA
POLIROM

Notă asupra ediției

Prezenta ediție reproduce volumul cu același titlu apărut în anul 1934 la Editura Cultura Poporului (semnat cu pseudonimul Antisthius). Textul a fost adaptat conform normelor ortografice actuale, fără a ignora – acolo unde este cazul – „amprenta" lingvistică și stilistică a epocii. De asemenea, a fost consultat și textul apărut în 1996 la Editura Humanitas cu titlul *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*

Ediția este însoțită de un studiu introductiv, de un corpus de note explicative, de o Addenda (conținând trei texte parodice publicate de autor – după apariția volumului – în paginile *Revistei burgheze*: „În genul... revistei *Criterion*", „În genul... ziarului *Vremea*" și „În genul lui... Eugen Ionescu"), de un dosar de referințe critice și de indici (de nume, de titluri și de locuri). Notele îngrijitorului de ediție sunt marcate cu asterisc (*). Ele nu trebuie confundate cu notele autorului (numerotate) și nici cu cele redate – în cheie parodică – prin sintagma „nota editorului" (de asemenea numerotate).

În ceea ce privește „anvergura" notelor, dacă în cazul unor autori mai puțin cunoscuți publicului larg (de exemplu, E. Marghita, Eugen Relgis, Petre Bellu, Ion I. Cantacuzino, Mihail Ilovici ș.a.) am consemnat principalele volume și contribuții

publicistice din întreaga bibliografie, în cazul autorilor notorii (de exemplu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Petru Comarnescu, Geo Bogza, Saşa Pană, Tudor Vianu, Mihail Sebastian, Zaharia Stancu ş.a.) am consemnat doar volumele publicate şi revistele la care au colaborat până în 1934, anul apariţiei cărţii *În genul... tinerilor* (şi care au declanşat aşadar mobilul parodic al lui Antisthius – N. Steinhardt).

Pentru redactarea notelor, în afară de propriile cercetări, de un real folos ne-au fost următoarele dicţionare: *Dicţionarul scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, vol. I-II, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti (1995, 1998), şi vol. III-IV, Editura Albatros, Bucureşti (2001, 2002); *Dicţionarul general al literaturii române*, coordonator general Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti (2004, 2005, 2006, 2007); I. Hangiu, *Dicţionarul presei literare româneşti*, 1790-1990, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1996. Autorilor şi coordonatorilor acestor dicţionare le adresăm pe această cale sincere mulţumiri.

George Ardeleanu

Repere biobibliografice

1912 Nicu-Aureliu Steinhardt se naște pe 29 iulie (stil vechi) la București, în „casa părinților din Calea Moșilor, nr. 208", după cum se menționează în actul de naștere aflat în arhivele Mănăstirii Rohia. Copilăria și-o petrece în comuna Pantelimon, unde tatăl său, inginerul Oscar Steinhardt, conducea o fabrică de mobilă și cherestea. Face parte dintr-o familie activ implicată în viața socială și în istoria României. Oscar Steinhardt își făcuse studiile în Elveția, la Politehnica din Zürich, unde fusese coleg cu Albert Einstein. În 1913, Oscar Steinhardt este numit prin decret regal membru al Ordinului „Coroana României" în rang de cavaler; în primul război mondial, este ofițer în armata română, rănit la Mărășești și decorat. Pe linie maternă, N. Steinhardt se înrudea cu Sigmund Freud, pe care, de altfel, în tinerețe, îl vizitează la Viena.

1919-1929 Urmează școala primară „Clemența", apoi Liceul „Spiru Haret". Printre colegi se numără Alexandru Ciorănescu, Rafael Cristescu, Constantin Noica, Alexandru Paleologu și Mircea Eliade. Debut publicistic în *Vlăstarul*, revista liceului.

1929 Își ia bacalaureatul și începe să frecventeze cenaclul „Sburătorul", condus de E. Lovinescu. O cunoaște pe Monica Lovinescu.

1932 Își ia licența în Drept, dar frecventase și cursuri de Litere la Universitatea din București.

1934 Sub pseudonimul *Antisthius*, debutează cu volumul parodic *În genul... tinerilor*. De pe pozițiile unui „liberalism conservator", sunt persiflate necruțător atât manifestările noii drepte și elitiste, cât și cele de stânga din literatura română interbelică. Printre parodiați se numără Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Eliade, Petru Comarnescu și Geo Bogza. Este, de fapt, unica *istorie parodică* a literaturii române tinere, contemporană autorului. Prima reeditare, anastatică, apare în 1993, la Editura PAN, iar a doua (cu titlul *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*) apare la Editura Humanitas în 1996. Tot în 1934 începe colaborarea la *Revista burgheză* (din care vor apărea doar șapte numere), iar mai târziu la *Libertatea* (1937-1940).

1935-1937 Ca urmare a preocupărilor teologale de început, împreună cu prietenul său Emanuel Neuman (frecvent amintit în *Jurnalul fericirii* sub numele Manole), publică studiul *Essai sur une conception catholique du Judaïsme* (*Eseu despre o concepție catolică a Iudaismului*, București), apoi *Illusions et réalités juives* (*Iluzii și realități evreiești*, Paris). În traducerea doamnei Viorica Nișcov, sub titlul *Eseuri despre iudaism*, cele două studii apar în 2006 la Editura Humanitas.

1936 Sub îndrumarea profesorului Mircea Djuvara, își susține doctoratul în Drept și își publică teza *Principiile clasice*

și noile tendințe ale dreptului constituțional. Critica operei lui Léon Duguit, prefațată de profesorul Julien Bonnecase, care, la rându-i, reliefează viziunea liberal-conservatoare. Lucrarea va fi republicată în anul 2000, sub egida Fundației „N. Steinhardt", la Editura Solstițiu din Satu Mare (ediție îngrijită de Florian Razmoș) ; textul surprinde prin adecvarea la o vie dezbatere și în acest început de mileniu, pronunțându-se pentru un sistem de vot mixt, îmbinând votul universal cu cel reprezentativ. În același an publică *Dreptul social. Pretenții și iluzii.*

1936-1939 La recomandarea lui Camil Petrescu, începe să colaboreze la *Revista Fundațiilor Regale*. Primul text publicat în această prestigioasă revistă – „Elementele operei lui Proust" (nr. 8/1936) – este considerat de N. Steinhardt *adevăratul* său debut în critica literară. În 1940 este înlăturat dintre colaboratori, în cadrul acțiunii de „purificare etnică". În aceeași perioadă își întrerupe colaborarea la *RFR* și viitorul său coleg de lot, Vladimir Streinu. Trăiește până în 1944 o perioadă de umilințe, privațiuni, munci „în folosul comunității" (măturat, curățat zăpada etc.). După cum reiese din confesiunile de mai târziu, nu pare să fi fost prea afectat de această perioadă.

1937-1939 Călătorii de studii în Elveția, la Paris și la Londra. În 1938, la Interlaken, la congresul unei asociații religioase internaționale (The Oxford Group), un irlandez îi prevestește lui N. Steinhardt botezul creștin.

1945-1947 Își reia colaborarea la *Revista Fundațiilor Regale*, unde face parte dintr-un comitet pentru premierea tinerilor scriitori. Va fi înlăturat în 1947, împreună

cu Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu, în urma unei „cereri ultimative" a lui G. Călinescu publicate în ziarul *Națiunea*. De altfel, la puțin timp după aceea, publicația va fi interzisă. Alte colaborări în această perioadă la *Universul literar* (1945), *Victoria* (1945), *Tribuna poporului* (1945).

1948-1959 Refuză să adere la „revoluția" comunistă din cultură îndreptată, prin „internaționalismul proletar", împotriva valorilor naționale. O altă lungă perioadă de privațiuni, de slujbe umile, dar și din ce în ce mai insistentă apropiere de creștinismul ortodox.

1960 În 4 ianuarie, arestat de Securitate, refuză calitatea de martor al acuzării în *procesul „mistico-legionar" Constantin Noica – Dinu Pillat* și este condamnat la 12 ani de muncă silnică, alături de alte 22 de personalități, printre care Alexandru Paleologu, Sergiu Al-George, Păstorel Teodoreanu, Vladimir Streinu și Marietta Sadova.

În închisoarea Jilava, la 15 martie, ieromonahul Mina Dobzeu îl botează întru ortodoxie, martori fiind câțiva preoți de diferite confesiuni, „spre a da botezului un caracter ecumenic". Trece prin închisorile Jilava, Gherla și Aiud.

1964 În august, este eliberat (în cel de-al treilea și ultimul val) din închisoare. Ajuns acasă, își desăvârșește taina botezului la Schitul Darvari, prin mirungere.

1964-1968 Continuând să refuze „orice fel de colaborare cu comunismul", lucrează ca muncitor necalificat la fabrica „Stăruința" din Calea Vitan. În urma unui grav accident, nu mai poate presta munci fizice, iar prietenii (Noica,

Paleologu, Virgil Nemoianu ș.a.) îl conving să revină în viața literară prin traduceri, medalioane ale unor scriitori străini etc. Între 1971 și 1979 îi apar nu mai puțin de zece volume traduse din scriitori celebri – filosoful Alain, Robert Graves, Rudyard Kipling, Max Olivier-Lacamp ș.a.

1972 Terminã de redactat textul capodoperei sale *Jurnalul fericirii* (570 de pagini dactilografiate). Dat spre lectură câtorva prieteni, ajunge în atenția Securității, care îl confiscă (în 14 decembrie 1972). Autorul încearcă reconstituirea *Jurnalului*, rezultând un manuscris de circa 750 de pagini. În 1975, la insistențele Uniunii Scriitorilor, Securitatea îi înapoiază autorului prima versiune, cu condiția de a nu o mai difuza. Reușește să-și „clandestinizeze" versiunile, adăpostindu-le pe la prieteni (unul dintre aceștia fiind Virgil Ciomoș), iar câte o dactilogramă a fiecărei versiuni ajunge și la Paris, la Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. În 14 mai 1984, Securitatea îi confiscă din nou prima versiune a *Jurnalului*, dar – cum alte copii ale textului fuseseră puse la adăpost – această confiscare nu-și mai atinge scopul. De altfel, o versiune sintetică, rezultată din combinarea primelor două, va fi transmisă în 1989-1990 la postul de radio „Europa Liberă". În 1990, împreună cu Virgil Bulat de la Editura Dacia, Virgil Ciomoș optează pentru publicarea primei versiuni, ce apare în 1991. În decursul anilor, Editura Dacia publică *Jurnalul* în peste 200.000 de exemplare, poate cea mai citită carte din România după 1989. În 1995 apare la Paris *Journal de la félicité*, cu

o prefață de Olivier Clément, traducere și note de Marily Le Nir, iar în același an, la Bologna, apare *Diario della felicità*, traducere de Gabriella Bertini Carageani, ediție îngrijită de Gheorghe Carageani. Destinul internațional al *Jurnalului fericirii* va fi confirmat în anii următori prin alte traduceri. Astfel, în 2006, apare ediția ebraică a *Jurnalului*, în traducerea lui Yotam Reuveny; în 2007, la Editura Koinónia din Cluj-Napoca, apare traducerea maghiară a cărții (*Napló a boldogságról*), realizată de Dankuly Csaba și Dankuly Levente, iar în același an, la Editura Maistros, apare o traducere în limba greacă, sub semnătura lui Nectarios Koukobinos. În sfârșit, tot în 2007, la Editura Sígueme din Salamanca, *Jurnalul* apare în traducere spaniolă (*El diario de la felicidad*), realizată de Viorica Pâtea și Fernando Sánchez Miret, cu un amplu aparat critic elaborat de Viorica Pâtea și George Ardeleanu. În proiect se află și alte traduceri ale *Jurnalului fericirii*.

1973 Prin Constantin Noica și Iordan Chimet descoperă „oaza de pace" a Mănăstirii Rohia, iar în episcopul-vicar al Clujului, Justinian Chira Maramureșanul (fost stareț al Rohiei), un prieten și ocrotitor. Va vizita frecvent mănăstirea până în 1980.

1975 La Paris îi apare, în revista *Ethos*, cu sprijinul lui Virgil Ierunca și sub pseudonimul Nicolae Niculescu, eseul de mari dimensiuni *Secretul „Scrisorii pierdute"*, „un adevărat *summum* al gândirii lui N. Steinhardt". Este motivul pentru care Ion Vartic îl pune în fruntea

volumului postum N. Steinhardt, *Cartea împărtășirii* (Editura Biblioteca Apostrof, 1995). De altfel, bogata corespondență din perioada 1967-1983 cu Virgil Ierunca va fi publicată la Editura Humanitas în 2000, sub titlul *Dumnezeu în care spui că nu crezi... Scrisori către Virgil Ierunca (1967-1983).*

1976 Îi apare primul volum de eseuri, *Între viață și cărți*, elogios primit de critica de specialitate. Fusese practic redus la jumătate de cenzură.

1978-1980 Primește, după ani de interdicție, permisiunea de a călători în Occident. Locuiește în casa de la Paris a lui Mircea Eliade, de sănătatea sa se îngrijește Marie-France, fiica prietenului său Eugen Ionescu, poartă lungi discuții cu Emil Cioran și proiectează cu Virgil Ierunca publicarea la Paris a *Jurnalului fericirii* atât în versiune română, cât și franceză. Aproape un an stă la mănăstirea benedictină Chevetogne și la Louvain: ține prelegeri de cultură românească și ortodoxie.

1980 Odată cu volumul *Incertitudini literare* (premiul pentru critică al Asociației Scriitorilor din București), începe – prin fostul său coleg de detenție și prieten Virgil Bulat – colaborarea cu Editura Dacia din Cluj, căreia (cu o singură excepție, eseul monografic *Geo Bogza...*) îi va încredința toate cărțile sale antume.

După câteva tatonări, optează pentru Mănăstirea Rohia, părintele stareț Serafim Man acceptând să-l primească în cinul monahal la 16 august. Eseurile teologale și predicile vor fi semnate „Monahul Nicolae Delarohia" (pseudonim propus de I.P.S. N. Corneanu, mitropolitul Banatului, pentru a-l pune la adăpost de

vigilența cenzurii) sau „Părintele Nicolae", alteori cu inițialele sale. Pe măsura scrierii lor, autorul a încercat să le organizeze. Astfel se explică diferențele dintre edițiile apărute după 1989 – Monahul Nicolae Delarohia, *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință*, ediția Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1992, și N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, ediție îngrijită de Ioan Pintea, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, 1997, 1999, 2002. Tot sub îngrijirea lui Ioan Pintea va fi publicată în 2006, la Editura Humanitas, o ediție cu titlul *Cuvinte de credință*. În același an, la Editura Mănăstirii Rohia, apare o ediție cu titlul *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință*.

1982 La Editura Albatros, publică eseul monografic *Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului*.

1983 Revine la Editura Dacia, cu volumul *Critică la persoana întâi*. Prestigiul său în creștere de critic nonconformist și „incomod", frecvența prezenței sale în publicațiile literare, mai ales în revistele studențești *Echinox*, *Dialog*, *Opinia studențească*, determină așa-zisul „Consiliu al culturii și educației socialiste" să-i amâne publicarea, apoi să-i transfere la București volumele anunțate în planul editorial al Editurii Dacia.

1984 Are loc la Rohia vizita a patru scriitori bucureșteni, cărora bibliotecarul mănăstirii, Părintele Nicolae, le arată și cărțile cu autograf (păstrate sub cheie, nu în raft!) primite de la Emil Cioran, Mircea Eliade,

Eugen Ionescu ș.a. La scurt timp are loc o percheziție a Securității, care confiscă volumele și face presiuni pentru scoaterea Părintelui Nicolae din cinul monahal. Și de această dată, se opune ferm prietenul și protectorul său P.S. Justinian Chira Maramureșanul.

1986 Din 4 februarie 1986 până în 2 mai 1988 datează consistenta corespondență cu scriitorul Nicolae Băciuț. Ea se va concretiza în volumul de interviuri N. Steinhardt, *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, Editura Tipomur, Târgu-Mureș, 1994, și Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001 și 2006.

1987 Îi apare (în sfârșit, dar „împuținat"), la Editura Cartea Românească, volumul *Escale în timp și spațiu sau Dincoace și dincolo de texte*.

1988 În ianuarie, începe al doilea dialog-interviu prin corespondență, de această dată cu scriitorul Zaharia Sângeorzan, redactor la *Cronica*. Și acesta le va publica postum în volumul Nicolae Steinhardt, *Monahul de la Rohia răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, Editura Revistei Literatorul, București, 1992 (ediția a II-a, Editura Humanitas, București, 1998).
La Aarhus, în Danemarca, apare cartea doamnei Svetlana Paleologu-Matta *Eminescu și abisul ontologic*, căreia N. Steinhardt îi scrie o substanțială prefață.
Editura Eminescu îi publică, din nou „împuținat", volumul de eseuri *Prin alții spre sine*, aflat „în așteptare" la Editura Dacia încă din 1984... O mare parte a articolelor din acest volum au fost publicate între 1936 și 1947 în *Revista Fundațiilor Regale*, *Universul literar* și *Libertatea*. Acestea, ca și altele publicate în

perioada respectivă, vor fi reeditate, sub îngrijirea lui Ioan Pintea, într-o ediție mult mai apropiată de intențiile autorului, în 2001, la Editura Dacia, cu titlul *Eu însumi și alți câțiva.*

La Rohia, mai tânărul său prieten, poetul Ioan Pintea, îi propune să consemneze în scris, sub formă de interviu, o serie de „convorbiri" pe teme de literatură, filosofie și credință. Acestor texte (revizuite de N. Steinhardt) li s-a adăugat un alt lung interviu pe teme politice intitulat „Agonia Europei", cu întrebări puse de Ioan Pintea și Mircea Oliv, înregistrat tot în 1988 pe benzi de casetofon. A fost reluată și o convorbire din 1984 – „Între viață și cărți", publicată în 1985 în revista *Tribuna* și în 1987 în volumul *Escale*... Ioan Pintea va alătura interviurilor o *addenda* conținând câteva eseuri inedite. Aceasta este structura volumului postum N. Steinhardt, *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu Ioan Pintea*, apărut la Editura Dacia în 1993 și 1998, precum și la Editura Humanitas în 2006. De fapt, imediat după decesul Părintelui Nicolae, Ioan Pintea a luat din chilia sa de la Rohia manuscrisele găsite acolo, pentru a nu fi confiscate în timpul iminentei percheziții a Securității. Mare parte a acestora (cu puține excepții) sunt inedite, scrise *după* călugărire, deci între anii 1980 și 1989. Ele vor constitui conținutul volumelor *Călătoria unui fiu risipitor* (Editura Adonai, 1995) – un text cu inserții autobiografice, deocamdată nedatat – și *Ispita lecturii* (Editura Dacia, 2000). O proveniență aparte au eseurile din volumul *Drumul către isihie* (Editura Dacia, 1999 și 2000)

sau fragmentele din microromanul cu caracter autobiografic *Eseu romanțat asupra neizbânzii* (Editura Timpul, 2003). De asemenea, articolele despre scriitorii generației '80, o parte publicate în volumele antume, iar altele rămase în paginile revistelor culturale, vor fi adunate de Radu Săplăcan și Ioan Pintea în *Pledoarie pentru o literatură „nobilă" și sentimentală. Opinii despre generația '80*, 2 vol., Editura Cronica, Iași, 2001-2002.

1989 Presimțindu-și sfârșitul, la 24 martie îi scrie prietenului și redactorului său de carte de la Editura Dacia, Virgil Bulat, să vegheze asupra tipăririi postume a volumului *Monologul polifonic* (care va fi publicat la Editura Dacia în 1991 și 2002). Trece în lumea celor aleși la 30 martie 1989.

Virgil Bulat

Tânărul Steinhardt: spre un partid al „moderaților violenți" și al „conservatorilor în trench-coat"[1]

Există în volumul *Incertitudini literare*[2] un fragment în care N. Steinhardt nuanțează anumite moduri de interpretare a logicii lui „doi ori doi" din *Însemnări din subterană* de F.M. Dostoievski. Personajul de acolo spunea că „doi ori doi egal patru" este un principiu de moarte și că n-ar strica uneori ca „doi ori doi să facă cinci". A spus așadar, remarcă Steinhardt, că *n-ar strica uneori* să facă cinci, și nu că *ar trebui* să facă cinci. Dacă ne limităm să privim lucrurile strict matematic și contabil, ajungem la „forma raționalistă, seacă, sufocantă a demenței". „Doi ori doi fac uneori cinci" este în acest caz o modalitate de aerisire a logicii, o soluție de a ne elibera de pericolul

1. Fragmente din acest material au apărut în articolul „Tânărul Steinhardt: anii 30-40 ai secolului XX (relația cu «tânăra generație» și cu avangarda)", în revista *Nord literar*, nr. 2-3/2003, nr. 4/2003.
2. Editura Dacia, col. Discobolul, Cluj-Napoca, 1981.

închistării și al abrutizării. Dacă însă îl *absolutizăm* pe „doi ori doi fac cinci", ne pândesc „duhurile rele ale nebuniei și deșănțării". Este un text emblematic pentru modul în care Steinhardt percepe relația de consubstanțialitate dintre *libertate* și *ordine* (ca și dintre *etic* și *estetic*, *cultură* și *civilizație* etc.). Nu întâmplător, una dintre referințele culturale care străbat cărțile sale, de la teza de doctorat din 1936, *Principiile clasice și noile tendințe ale dreptului constituțional. Critica operei lui Léon Duguit*[1], până la *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu Ioan Pintea*[2] (convorbiri care au avut loc în... 1988), este romanul *Fabian* al lui Erich Kästner, un text centrat tocmai pe o asemenea relație. Cât privește logica lui „doi ori doi", aceasta este, în opinia scriitorului-monah, într-un permanent proces de resemnificare (iar în sistemele opresive devine, înainte de toate, o problemă morală[3]). Ca, de altfel, și mereu actuala problemă a libertății, care este, în opinia noastră, tema centrală a creației și, deopotrivă, a biografiei lui Steinhardt. Altfel cum s-ar explica recurența obsesivă în textele sale a unei fraze celebre a lui Sören Kierkegaard: „Contrariul păcatului nu este virtutea, contrariul păcatului este libertatea"?!

Libertatea este însă un concept antinomic, paradoxal (s-ar mai putea spune: dilematic, contradictoriu, litigios,

1. Editura „Curierul Judiciar" S.A., București, 1936; Editura Solstițiu, Satu Mare, 2000; Editura Polirom, Iași, 2008.
2. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993, p. 50.
3. Vezi și *Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991; Editura Polirom, Iași, 2008.

ambiguu etc.). O demonstrează chiar poziția *inițială* a lui N. Steinhardt față de scriitorii generației sale, „tânăra generație", cum și-a spus, o generație recunoscută ca revoltată, insurgentă (*De generatione mucosorum*, o numea Călinescu). Iată, pentru început, caracterizarea pe care i-o face *ultimul* Steinhardt: „Am avut norocul să aparțin unei generații care se poate făli cu nume ilustre: Mircea Eliade, Eugen Ionescu, E.M. Cioran, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Alexandru Ciorănescu, Anton Dumitriu și mulți alții. Pentru aceștia toți, cu toată diversitatea stilului, opiniilor și personalității, între cultură și viață n-a existat un hiatus, ci o simbioză care aproape că a mers până la o contopire. Niciunul dintre ei nu și-a imaginat vreodată că s-ar putea concepe cultura altfel decât ca o altă ipostază a vieții. Sau, eventual, ca o perspectivă din care viața poate fi privită, analizată și constatată drept fenomen natural în plină efervescență. Acesta este adevăratul înțeles al termenului «trăirism», pe care unii l-au folosit pentru a caracteriza generația de care vorbeam și atribuind termenului un caracter denigrator. E o eroare, voită sau nevoită, deoarece prin trăirism nu s-a înțeles și nu trebuie să se înțeleagă decât afirmarea indisolubilității cuplului viață-cultură"[1].

Nu aceasta este poziția tânărului Steinhardt când, în 1934, sub pseudonimul Antisthius (preluat din *Caracterele* lui La Bruyère), publică volumul parodic *În genul... tinerilor*, volum de care ulterior se va dezice (într-o

1. N. Steinhardt, *Primejdia mărturisirii...*, ed. cit., p. 13.

anumită măsură!)[1,2]. Revendicându-se de la Titu Maiorescu, N. Steinhardt identifică în cazul tinerei generații o acutizare a confuziei de valori și a „beției de cuvinte" pe care criticul junimist le repudiase în secolul al XIX-lea: „Astăzi, ca și la 1872, cultura română este la o răscruce; astăzi, ca și atunci, o *direcție nouă* își face apariția. Boala se prezintă sub același aspect, cu aceleași simptome, numai că sunt mai grele, mai îngrijorătoare. Înapoia verbalismului dezlănțuit stă prostia triumfătoare și alături de ea gândul adevărat care însuflețește producția ce se numește tânără: lupta împotriva virtuților și însușirilor burgheze" (N. Steinhardt, „Beția de cuvinte", 1934 – prefața volumului *În genul... tinerilor*, Editura Cultura Poporului, 1934, pp. 13-14; Editura Polirom, 2008, p. 68)[3].

1. În *Revista de istorie și teorie literară* (nr. 1-2/1990), Nicolae Mecu mărturisește, într-un articol intitulat „Portretul înțeleptului la tinerețe", că în 1983, când i-a solicitat lui N. Steinhardt fișa biobibliografică pentru articolul din dicționarul coordonat de Mircea Zaciu, acesta a menționat volumul din 1934 și colaborarea de la *Revista burgheză* din 1934-1935, însă data debutului a fixat-o în 1936, cu articolul „Elementele operei lui Marcel Proust" din *Revista Fundațiilor Regale*.
2. Vezi și vol. N. Steinhardt, *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001 (prima ediție, Editura Tipomur, Târgu Mureș, 1994), din care reproducem un fragment: „Volumul lui Antisthius a fost întâmpinat mai ales prin tăcere. Prea intrasem, la 22 de ani, în literatură «cu bastonul»!" (p. 50).
3. Volumul a fost reeditat, în ediție anastatică, în 1993 la Editura PAN și în 1996, cu titlul *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*, la Editura Humanitas.

Spectrul literaturii parodiate este destul de vast: nu numai literatura „noii generații" (M. Eliade, C. Noica, E. Cioran, P. Comarnescu), ci și avangarda interbelică (Geo Bogza, Sașa Pană) ori literatura stângistă de tip Petre Bellu sau Panait Istrati, nu doar direcția de la *Criterion* și *Vremea*, ci și cea de la *Cuvântul liber* ori *Șantier*. Dincolo de diversitatea spectrului supus ironiei parodice, există, în opinia lui Steinhardt, de fapt, o anumită omogenitate: toate aceste direcții stau sub umbrela „modernismului literar", văzut ca un epifenomen al tuturor anarhismelor ideologice, indiferent dacă acestea se plasează la stânga sau la dreapta politică – mai exact, la extremele lor. Sunt parodiați nu numai autori și opere, ci și categorii, grupuri literare: titluri gen „Unui tânăr de stânga-dreapta", „Unui tânăr doctor", „Unei reviste de avangardă", „Unui autor de piese de teatru cu masse" vizează, în fapt, tot atâtea direcții culturale sau ideologice.

Să contextualizăm: în 1934, N. Steinhardt este, de doi ani deja, licențiat al Facultății de Drept și colaborator al *Revistei burgheze* (apărută în doar 7 numere, între 5 noiembrie 1934 și 10 mai 1935), alături de prietenul său Emanuel Neuman (Manole din *Jurnalul fericirii*), Rafael Cristescu (fostul coleg de la Liceul „Spiru Haret"), G.H. Juvara, Al. Valeș, Florian Fâșie etc. Revista are o atitudine declarat conservatoare (vezi, în acest sens, articolul-program intitulat *Constatări și directive*, cu care se deschide primul număr), propunând ca modele politice partidul conservator englez, iar de la noi pe junimistul P.P. Carp și partidul său de

constituționaliști (și, evident, pe Titu Maiorescu, căruia i se dedică mai multe articole). „Nu avem superstiția democrației. Democrația poate fi o metodă științifică sau o realitate politică, nu o dogmă"[1], afirmă semnatarii articolului, ceea ce nu înseamnă că democrația ar fi ignorată. Caii de bătaie ai publicației sunt sindicalismul, etatismul, bolșevismul, în general, barbaria socializantă, feminismul, idealul „fetei moderne" etc. O atitudine împotriva acestor tendințe n-ar putea pleca decât din interiorul burgheziei mici și mijlocii, conservatoare a tradițiilor, credințelor și valorilor proprii: individualismul, rațiunea umană, civilizația, familia și principiile ei de bază (autoritatea, coeziunea, moralitatea), cultura, educația ș.a. În plan economic, publicația optează pentru *liberalismul economic*, iar în plan literar pentru *estetica pură*, polemizând deopotrivă cu *estetica editorială* și cu *estetica cu tendință* (conform cărora „un scriitor e bun pentru că a apărut la o *anumită* editură sau pentru că face elogiul concubinajului ori al proletarilor"[2]).

N. Steinhardt este un colaborator asiduu al revistei, semnând în fiecare număr cel puțin câte un articol. Să enumerăm câteva titluri: „Admiratorii Domnului Paul Valéry" (nr. 1, 5 nov. 1934), „Obiceiuri și tradiții engleze. Pitorescul în Parlament" (nr. 2, 20 nov. 1934), „Obiceiuri și tradiții engleze. Ceremonialul deschiderii Parlamentului" (nr. 3, 5 dec. 1934), „Admiratorii și admiratoarele socialismului" (nr. 4-5, 20 ian. 1935), „Premiul Femina" (nr. 6, 20 febr.

1. *Revista burgheză*, nr. 1, 5 nov. 1934, p. 5.
2. *Idem*, p. 5.

1935), „Un mare critic burghez: D.E. Lovinescu" (*ibidem*), „Admiratorii Fetei Moderne" (nr. 7, 10 mai 1935); de asemenea, câteva recenzii, cum ar fi *„Les hommes de bonne volonté, vol. VII și VIII*, de Jules Romains" (nr. 2, 20 nov. 1934) și – mai ales – o cronică devastatoare la volumul *Oceanografie* de Mircea Eliade (nr. 4-5, 20 ian. 1935) etc. etc. Nu insistăm asupra lor (ele sunt cuprinse în volumul *Articole burgheze* din *integrala Steinhardt*)[1]. Acestea sunt, de la caz la caz, fie elogii, justificări ale valorilor burgheze, ale *formelor* instituționale ca expresii ale onorabilității sociale (în special cele despre parlamentarismul englez), fie taxonomii ironice, răvășitoare ale multelor, prea multelor fațete ale PROSTIEI socializante și ale „modernismelor" care – în opinia autorului – li se subsumează. Laolaltă cu articolele din *Revista Fundațiilor Regale* sau din *Libertatea*, ele își dezvăluie – în multe secvențe – vocația profetică.

Să citățm doar câteva fragmente, în măsura în care ne oferă o perspectivă de lectură a volumului *În genul... tinerilor*:

„Alpinismul lor [al tinerilor admiratori ai socialismului, n.n. G.A.] duce însă numai pe piscurile de unde se poate contempla, în toată plenitudinea ei, de la nord la sud și de la răsărit la apus, prostia omenească și geografia ei: accidente ale minții, surpări ale bunului-simț, erupții ale insolenței, cutremure de răutate, inundații torențiale de

1. Vezi și Nicolae Mecu, art. cit., cel mai serios studiu dedicat până în prezent operei de tinerețe a lui Steinhardt; vezi, de asemenea, studiul introductiv al volumului *Articole burgheze*, Polirom, 2008.

vorbe goale, ploi trecătoare ale modelor politice și câte altele. Tinerii aceștia nu citesc și cred că socialismul înseamnă triumful repetenților, al clicilor, al nopților pierdute, al celor ce nu petrec din plăcere, ci din convingere că *restul nu contează*. Ironici cu ceilalți și între ei, plictisiți, somnoroși în timpul zilei, ei vorbesc rar și cu subînțelesuri."

(N. Steinhardt, „Admiratorii și admiratoarele socialismului", în *Revista burgheză*, nr. 4-5, 20 ian. 1935, p. 8)

*

„Toate *fetele moderne* au păreri socialiste și activează în consecință în felul următor: fac excursii pe munți cu băieții, timp de câteva zile sau săptămâni. (Aceasta este cea mai importantă probă în fața Tribunalului Modernismului. E și o lucrare eliminatorie la examenul prestat în fața Tineretului liber. Peste ea nu poți trece.) Al doilea, nu numai că fumează, dar își cumpără singure tutunul în debite și chioșcuri. Al treilea, trebuie să danseze cât mai bine. Al patrulea, iau parte activă la discuțiile despre chestiunea dacă o fată trebuie să vie în noaptea nunții virgină, nevirgină sau reparată. Niciuna nu adoptă prima părere. Toate sunt pentru *experiența anterioară*. Băieții socotesc că și ultima posibilitate nu le-ar diplace. În fapt, soluția aceasta prevalează."[1]

(*ibidem*, p. 4)

1. Vezi și *În genul... tinerilor*, capitolul „În genul... unui băiat serios", Editura Cultura Poporului, pp. 203-208; Editura Polirom, pp. 225-231; sau *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*, ed. cit., pp. 145-148.

*

„Tinerii scriitori în stil modernist [alți admiratori ai socialismului, n.n. G.A.] își afirmă crezul socialist prin colectivizarea greșelilor de gramatică, prin confiscarea punctuației, prin exilarea scrisului limpede, prin decrete de filologie dictatorială, prin publicarea de reviste îndrăznețe, prin scrierea negru pe alb a unor cuvinte de rușine și alte măsuri tranzitorii. Până ce socialismul integral le va da conducerea tuturor tipografiilor, editurilor, publicațiilor și periodicelor care vor deveni mijloace de expresiune ale fecundului lor scris neconvențional."

(*ibidem*, p. 8)

*

„Scriitorii pornografi, care uită că cea mai mare parte din socialiști sunt mult mai ipocriți, inchizitoriali și tiranici decât îngăduitorii burghezi."

(*ibidem*, p. 11)

*

„Dintre produsele timpului, pasiunea socialismului e cea mai mare și cea mai ridicolă. Îmbrățișată de ignoranți, de oameni interesați, de snobi și de copii prost-crescuți, s-a întins ca o molimă. Nimeni n-a rezistat. Fetițe isterice de 18 ani, tineri atoateștiutori și poeți profetici au dat tonul. Burghezii cei mai mulți, orbiți de luminile atâtor saloane

unde e bine văzut să ai idei înaintate, asurziți de zgomotul jazzurilor și saxofoanelor care vestesc cu accente jalnice și ascuțite, cu zgomote neașteptate și bubuituri catastrofa lumii cinstite, și-au pierdut cumpătul și au recunoscut tot ce li s-a cerut. Părinții n-au mai știut să se poarte, s-au înclinat în fața tuturor capriciilor și, sfioși, au cerut numai voie să aprobe din pragul ușii și cu capul plecat petrecerile date de copiii lor în numele socialismului. Poate însă că va veni ziua în care își vor da seama că ei sunt aceia care servesc bufetul! Poate că întreaga burghezie își va da seama că își hrănește dușmanii și poate – mai ales – că toată lumea va vedea cine sunt în realitate admiratoarele și admiratorii socialismului, adică o bandă vinovată de derbedei îngâmfați, de inculți pretențioși și de maniaci insolenți, împinși fără direcție de vântul snobismului, prinși, neputincioși, în vârtejul prostiei."

(*ibidem*, p. 12)

*

„În toate trei saloanele fata modernă vorbește puțin. Socialismul ei se traduce în aroganță și obrăznicie. E explicabil. Lumea în care trăiește, oamenii pe care în mod natural îi poate întâlni îi disprețuiește ca revoltată. Muncitori de fabrică n-are unde vedea. Atunci tratează de foarte sus pe cei din jurul ei; de abia salută pe stradă. Cu răceală țâfnoasă întâmpină orice bună ziua. Apoi surâde, depărtată, această profitoare a timpului nostru, această fată modernă sprijinită pe corul admiratorilor ei, ajutată de toți imbecilii,

indiferent de naționalitate, credință religioasă sau convingere politică, răsfățată de părinții ei, singurii care în lumea aceasta reușesc să fie ceva mai antipatic decât însăși fata modernă: părinții fetei moderne."

(N. Steinhardt, „Admiratorii Fetei Moderne", în *Revista burgheză*, nr. 7, 10 mai 1935, p. 15)

Genul acesta de „război" al tânărului Steinhardt va continua – cu nuanțe, totuși! – pe tot parcursul deceniului al patrulea. În cele două volume de iudaism scrise împreună cu Emanuel Neuman (*Essai sur une conception catholique du Judaïsme*, Editura „Cultura Românească" S.A.R., Bucarest, 1935, și *Illusions et réalités juives*, Librairie Lipschutz, Paris, 1937), de pe pozițiile unei profunde implicări iudaice, dar ale unui iudaism conservator, vor fi proclamate ideile unei totale incompatibilități a iudaismului atât cu socialismul și comunismul (cărora li se dedică un întreg capitol, „Les illusions socialistes ou communistes"[1]), cât și cu *la bochophilie*[2] – considerată una dintre *les maladies du Judaïsme* – și cu modernismul. Să citățm două fragmente despre cel din urmă:

„Par un singulier paradoxe, cette vieille religion (qu'est le judaïsme) est arrivée à symboliser les manifestations du

1. *Illusions et réalités juives*, ed. cit., pp. 97-102.
2. *Ibidem*, p. 119 (vezi și N. Steinhardt, Em. Neuman, *Eseuri despre iudaism*, trad. din franceză de Viorica Nișcov, Editura Humanitas, București, 2006, pp. 142-148, 163).

modernisme. Il est curieux de voir comme toutes les élucubrations littéraires, musicales, philosophiques sont présentées, par leurs protagonistes ou par leurs adversaires, comme synonymes de l'esprit hébraïque. Modernisme, judaïsme, leur simple connexion est absurde."

(N. Steinhardt, Emanuel Neuman, *Essai sur une conception catholique du Judaïsme*, ed. cit., p. 17)[1]

*

„Délivrons-nous de la philosophie allemande, de l'apathie, de la négligence prétencieuse de notre noble religion, des chefs juifs dont l'autorité est définitivement compromise par les mauvais exemples de leurs fils, délivrons-nous en un mot du modernisme sous toutes ses formes."

(*ibidem*, p. 43)[2]

În sfârșit, în aceeași *Revistă burgheză*, la rubrica „Da și Nu" (un fel de „revistă a revistelor"), nesemnată, dar în

1. Vezi trad. rom. cit., p. 40: „Printr-un straniu paradox, această veche religie care este iudaismul a ajuns să simbolizeze manifestările modernismului. E curios de văzut cu toate elucubrațiile literare, muzicale, filozofice sunt prezentate, de către protagoniștii sau adversarii lor, ca sinonime cu spiritul ebraic. Modernism, iudaism, simpla lor conexiune e absurdă".
2. Vezi trad. rom. cit., p. 60: „Să ne eliberăm de filozofia germană, de apatie, de neglijența pretențioasă, de rabinii profanatori ai nobilei noastre religii, de șefii evrei a căror autoritate este definitiv compromisă de exemplul prost al fiilor lor, să ne eliberăm, într-un cuvânt, de orice formă de modernism".

spatele căreia putem identifica dacă nu persoana, cel puțin adeziunea totală a lui N. Steinhardt, sunt făcute praf și pulbere toate numele, toate publicațiile, toate fragmentele, toate direcțiile (și încă altele) – de data aceasta, într-un registru sarcastic, uneori fără umor – care vor fi parodiate și în volumul *În genul... tinerilor.*

Din nou, câteva citate semnificative:

„În *Criterion*, D.C. Noica, după ce omoară în titlu pe Omul de mâine, precizează profesiunea tineretului de azi: «Știți ce facem noi? Slujim pe omul de mâine». O asemenea frază răpește ridicolul expresiunii obișnuite: Caută ziua de ieri."

(*Revista burgheză*, nr. 1, 5 nov. 1934, p. 33)

*

„Nemulțumit cu ziua de mâine, Mafalda-Eliade se ocupă de *poimâine* și se indignează autobiografic că această zi aparține «acelei clase de oameni care au fost atât de fals numiți *intelectuali*»."

(*ibidem*, p. 33)

*

„UN NEBUN SCAPĂ DIN OSPICIU ȘI ADRESEAZĂ O SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE GENERAȚIA SA DE AMBELE SEXE

Semnalăm ospiciilor din țară următoarele rânduri semnate Victor-Valeriu Martinescu în *Meridian* (Caietul patru): «Voi dezvolta toată această chestie (sexologia cuvintelor)

într-un viitor esseu pe care nădăjduesc că-l voi termina mai înainte de a-l începe».“

(*ibidem*, p. 34)

*

„Minora Maria Banuș, conruptă la literatura proastă de revista *AZI*, publică în aceasta un sonet dedicat zeului deșucheat Pan.“

(*ibidem*, p. 34)

*

„Oricine scrie în publicațiile *moderne* trebuie să fie împotriva Rațiunii. Așa e consemnul. Mircea Eliade – El însuși – atacă în ultimul număr al *Vremei* pe dl Prof. P.P. Negulescu pentru că d-sa îndrăznește să nu fie (O! ce-jalnică nenorocire) mistico-intuitivo-fenomenologo-juridico-sexologo-socialbergsonian meditativ.“

(*ibidem*, p. 35)

*

„Publicația *Frize* îl numește pe Emil Cioran – cu accent disprețuitor – un burghez. Ar trebui să știe că burghez e un titlu de mare cinste, pe care Cioran-prăvălește-te-lume-și-rupe-mi-aș-părul-din-cap-în-sunetul-unor-muzici-bizare nu-l merită câtuși de puțin.“

(*Revista burgheză*, nr. 2, 20 nov. 1934, p. 35)

*

„*Vremea* consacră – sinceră – un număr *Imoralității*. Toată lumea e împotriva moralei. Emil Cioran vrea o nouă morală sexuală, în care să trăim «mistica surselor vitale». Mircea Eliade nu are cu morala cât are cu „ipocrizia și nevroza" burgheziei infame. Și frații Donescu sunt contra moralei. Și F. Aderca, apărând pe Wilde și pederastia «lucidă și sarcastică». Și – firește – Petru Comarnescu, care propune «adevărata trăire» pentru ca inima, sufletul, corpul, gândirea, experiențialismul și frumosul să fie satisfăcute. Comunistul I. Peltz zice că vagabonzii, lucrătorii și femeile de stradă sunt autentici, iar burghezii – femei și bărbați – imorali incurabili.

De ce mai există cenzură în orașul acesta?"

(*ibidem*, p. 36)

*

„Pornograful descreierat Geo Bogza, în răstimpul pe care i-l lasă reportagiile asupra *tragismului* diferitelor orașe basarabene și maidane, a publicat o «poezie» în care stă de vorbă cu un numit Blecher. Împreună iubesc vacile din regiunea Brașovului, vacile «ca niște uzine extraordinare», iau contact prin lapte cu viața «concretă și tocmai de aceea atât de sfântă», se declară contra «canaliilor care se îndoapă» (aceștia suntem noi, burghezii, când cutezăm – ce ostentație! – să stăm la masă), pe care «îi urâm» și pentru «lucrurile esențiale» ale vieții. (Aceasta fiind probabil «claviatura de emoții» și «tenebrele metafizice ale somnului».)"

(*ibidem*, p. 36)

*

„*Revista Burgheză* înregistrează cu satisfacție hotărârea Corpului II Armată de a dizolva organizațiile comuniste."

(*Revista burgheză*, nr. 3, 5 dec. 1934, p. 29)

*

„Revista *Criterion*, în ultimul ei număr, continuă dicționarul expresiilor lipsite de înțeles. Iată acum faimosul cuvânt *Generație*, prezentat de dl Mircea Vulcănescu. Printre manifestările enumerate de acesta ca *specifice* tinerei generații se găsesc setea de experiență, aventura, autenticitatea, tensiunea dramatică, tragismul, negativismul, disperarea, pesimismul eroic și altele de un efect comic irezistibil, de nu am ști că sunt semnificative pentru o stare de spirit pe cât de tristă, pe atât de îndrăzneață."

(*ibidem*, p. 30)

*

„*Cuvântul liber*, revista tinerilor-noi-suntem-pentru-cei-din-pușcării-și-pentru-tot-ceea-ce-e-nou-jos-cu-burghezia, propune invazia liceelor, prăbușirea conducătorilor în folosul «masselor largi muncitoare», proslăvirea ceferiștilor revoltați, depunerea «florii roșii» pe mormântul elitei burgheze etc. Iată interesantul cuprins (plus inevitabilul Bogza-cel-tragistic și câteva poezii despre sau din ocne) al publicației neștiutorilor de bun-simț."

(*ibidem*, p. 31)

*

„Cu o lipsă de tact care ține de specificitatea și autenticitatea tinerei generații, dl Mircea Eliade s-a dus acum câteva zile la dl P.P. Negulescu spre a se lamenta că la noi nu există nicio catedră de istoria religiilor, pe când în Bulgaria tragismului integral sunt trei. Avem de ales între următoarele soluții: a) Să-i chemăm pe cei trei profesori în București; b) Să ne ducem noi să-i ascultăm, la Sofia; c) *Să emigreze dl Mircea Eliade în Bulgaria.* Nu vom avea în curând o catedră de Fakirism încredințată dlui Mircea Eliade și una de Disperare rezervată dlui Em. Cioran?"

(*ibidem*, p. 31)

*

„Emil Cioran scrie în *Vremea*: «Nu ne-ar strica tuturora un delir de grandoare». Un asemenea delir l-a cuprins mai de mult, nu numai pe el, ci și pe alți «megalomani de lungă durată». Dar Cioran adaugă: «Și mai multă nebunie în problemele centrale ale existenței noastre naționale». De data aceasta se întrece cu gluma și o lege serioasă a presei ar trebui să sancționeze asemenea atentate la demnitatea și prestigiul statului."

(*Revista burgheză*, nr. 4-5, 20 ian. 1935, p. 35)

*

„*Cuvântul liber*, deschis inculților cu pretenții mondiale și studenților cu examenele în restanță pe doi sau trei ani, scrie: *circensum et panem.*"

(*ibidem*, p. 36)

*

„Răspuns *Șantierului*

Revistei *Șantier*, care ne întreabă ce avem de răspuns la o notiță proastă și scrisă într-o românească rușinoasă, inserată în coloanele ei de către un tânăr comunist cu pijamale de mătase, student îmbătrânit pe băncile Facultății, cu competența ce i-o dau examenele de anul I în restanță, îi atragem atenția că îngăduința și curtoazia noastră nu merg până într-acolo încât să pornim o polemică cu exemplare din specia sa."

(*Revista burgheză*, nr. 7, 10 mai 1935, p. 24)

*

„Fakirul Avramescu

Un tânăr din Capitală persevorează în caraghioslâc publicând MEMRA, publicație de profeții glumețe și revelații indice înspăimântătoare. Suntem în așteptarea momentului când își va putea face demonstrațiile la cursul dlui Mircea Eliade, conform programului anunțat de noi în numărul precedent."[1]

(*ibidem*, p. 24)

1. În numărul 6 al *Revistei burgheze* este publicat – evident, în cheie parodică – un „Program al Facultății de Filosofie din București pe anul 1955". Conform acestui „program", lui E. Cioran i se rezervă catedra de „Disperare", titlul cursului fiind „Zăpușala istoriei dramatice. Catastrofismul reverberațiunilor stranii", lui

*

„Două articole de ansamblu, «Considerații asupra literaturii tinerești din România» și «1900-1925, stupidul sfert de veac», de dnii M. Streinul și V. Valeriu-Martinescu, vântură judecăți generale asupra așa-zisei generații de azi. Dl Martinescu, în stilul său obișnuit («Te vreau rebelă fără rebeliune, denunțătoare fără denunțuri, anacronică fără anacronisme...»), îi spune, adresându-se componenților ei: Să vă văd așa cum sunteți, nu așa cum aveți dioptria că sunteți. Ceea ce în realitate înseamnă că ar trebui să-i vadă reclamagii, inculți, lingușitori, interesați, ambigeni, banali, lipsiți de demnitate, dezechilibrați, fecunzi fără conținut și valoare, reformatori fără idei și propuneri, impertinenți fără eleganță și pretențioși fără realizări."

(*ibidem*, p. 25)

O altă formă de contextualizare: se pare că anul 1934 (atât Dan C. Mihăilescu, în postfața ediției de la Humanitas[1], cât și Nicolae Mecu, în articolul semnalat, sugerează acest

---

Mircea Eliade catedra de „Fakirism", avându-i ca seminariști pe fakirii Wady și Avramescu, lui C. Noica i se atribuie catedra de „Quintesențialitate ideală", curs pe care îl ține în „Amfiteatrul Rabindranath Tagore", lui T. Teodorescu-Braniște catedra de „Rusofistică", lui F. Aderca „Esperanto", lui M. Sebastian catedra de „Metafizică biologică" etc. etc.

1. „Pledoarie pentru o lectură descruntată", postfață la volumul N. Steinhardt, *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*, ed. cit., pp. 187-194.

lucru) a fost prin excelență un an al negației. În același an, Emil Cioran publică *Pe culmile disperării*, Constantin Noica *Mathesis sau bucuriile simple*, Mircea Eliade *India*, *Lumina ce se stinge*, *Întoarcerea din rai* și *Oceanografie*, iar Eugen Ionescu *Nu*. Se pare însă că *in anno Domini* 1934 negația se premiază. Atât *Pe culmile disperării* de Emil Cioran, cât și *Mathesis...* de Constantin Noica, precum și celebrul *Nu* de Eugen Ionescu au fost încununate cu Premiul Scriitorilor Tineri, primele două volume fiind editate la Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", iar ultimul la Editura Vremea (vezi nota de la *Addenda*). Aceasta spune totuși ceva – în pofida spiritului hipercritic al „împricinaților" – despre climatul democratic al epocii (cu toate „glisările" aferente). După 1948, un asemenea lucru ar fi fost de neconceput.

În genul... tinerilor ar fi, în opinia lui Dan C. Mihăilescu, *Nu*-ul lui Steinhardt. Sunt prinse în mecanismul textelor de tip *à la manière de*: **disperările cioraniene oarecum instituționalizate, nihilismul drapat într-o retorică barocă** („Nu vreau decât sfâșiala melancoliei tulbure. «Cum nici în neant și nici în existență nu e salvare, praful să se aleagă de această lume, cu toate legile ei eterne.» «Chiar dacă aș fi ales Dumnezeul acestei lumi, mi-aș da imediat demisia»" sau „Din milă pentru viața lor lipsită de sens, am consimțit să-mi tipăresc volumul și să iau premiul Fundațiilor Regale, în loc să mă arunc de pe margini în prăpăstiile gândirii flămânde sau să mă usuc în specificul anonimului colectiv și fierbinte, perpelindu-mă în seri de vară, calde și grețoase,

pe băncile grădinilor publice. În nebunia mea divin-absurdă *ce înțelege totul*, eu știu însă că acesta e numai primul pas") ; doctrina esențelor abstracte și a „ideilor nepoluate (*unpolluted*)" din *Mathesis sau bucuriile simple* al lui C. Noica (devenit la Steinhardt *Thempesis sau Prostiile neobișnuite*) : „Când scriem : 2 + 2 = 4, ar trebui să săltăm de bucurie. Să cântăm în tonuri majore, să înălțăm imnuri de slavă. Dacă trecem mai departe și scriem : 4 + 2 = 6, înseamnă că ne mulțumim cu viața în biologia trivială a clipei trecătoare. Pe când, dacă ne oprim, putem idolatriza pe îndelete gloria formelor schematice ale rațiunii. Putem iubi universalitatea umană [...]. Să ne rugăm Unității ce stă deasupra vieții : Ajută-mă, Unicule, să ajung un triunghi echilateral ! Fă-mă, Unicule, un trapez a cărui bază mare să fie exact de două ori cât baza lui mică. Ajută pe copiii mei să ajungă niște triunghiulașe regulate de toată frumusețea, iar pe bătrâna mea bunică să o mai văd mulți ani-lumină de azi înainte sub forma unei prisme octogonale de toată venerabilitatea ! [...] Să nu mâncăm. Să visăm că mâncăm atâtea *alte* lucruri posibile. De ce să șezi, istoricește, inferior, la o masă ? Vă invit la Marele restaurant «Kant», pe Bulevardul Formelor Pure. Acolo se mănâncă cu prețuri moderate o mâncare substanțială, nu fiecare la o masă izolată și *à la carte* – sistem de izolări particulariste și în istorii –, ci *table d'hôte*. Să ne contopim ideile la masa comună a purismului unificator. Ce vom mânca ? Veți zice ghiveci sau vițel cu fasole ? Sau pește maioneză ? Vă întreb : de ce ? De ce *acestea*, când sunt atâtea alte posibilități în lumea pură

a lui Hermann Cohen? Nu, vom mânca, frugal, idei fripte pe grătarul special al uitării geometrice formale, servite *à la Leibniz*. Iar ca desert, în loc de colțunași cu brânză, triunghiuri abstracte cu sos picant de posibilități infinite *à la purismul neocriticismului kantian*. [...] Să nu mâncăm orb, ci în lumina ideilor. [...] Să mâncăm după calcule geometrice". De aici și până la vasul ce conține „esența kantiană a lucrului în sine" al lui Urmuz nu mai e decât un pas; **obsesiile autenticiste și exotismul bengalic din textele lui Mircea Eliade**: „Scobor neuric în portul fantastic în noapte, rezultanta trudei mijlocizatorii. Ezit să pun piciorul pe țărmul cu instituții și caractere: pământul instituțional, caracterițional, unde experimentul nu e introvert, unde ambarele sunt irelevante și hărnicia honestă o datorie. Pun totuși piciorul jos și privesc cu un mepriz bergsonian-cinic grămădura din fața mea. (Sunt fericit că-i văd aci, îmi par niște angeli radioși, dar sunt stăpân pe mine și nu arăt nimic.) Le întind mâna cu un gest eurasiatic și aștept melancolic ca un autarh nestoric cu particulă feudică. Din grup înaintează Zaharia Stancu Sahib și ambii Donescu Sahibs. În loc de ghirlande și șerpi ei îmi oferă, unul, o colaborare la *Vremea*, și celălalt, același lucru la *AZI*. [...] Peste o jumătate de ceas, în gara portului, Dim. Gusti Sahib mă anunță că mâine mă va introduce în Templul ce se numește Universitate și-mi va pune la dispoziție conform obiceiului țării pe cea mai frumoasă dintre fiicele lui, pe neîntrecuta Facûl-Tatea, din nobilă familie de Phil'Osophie. Dânsa, mi-o descrie Gusti Sahib, e cenușie ca piatra, dar e fecundă și în mai puțin de o lună îmi va dărui o drăgălașă

Az-Istență, de nu chiar o Côn-pherință. Sunt împotriva onorurilor, îi spun eu însă cu glas vibrând, eu nu voiesc fecioarele voastre, nu voiesc decât contemplația blândă a castității intrazeificate". (Ironia este aici swiftiană: așa cum, la întoarcerea din Liliput, Gulliver le strigă pe stradă oamenilor să se dea la o parte, transferându-și așadar reprezentările din țara piticilor în lumea normală, Mircea Eliade – din parodia lui Steinhardt – rămâne „încremenit în proiectul" bengalo-tibetan, operând cu noile sale reprezentări în lumea noastră balcanică.)

Dacă modelul indic este obsesia lui Eliade, modelul cultural american se dovedește a fi obsesia lui Petru Comarnescu. Textul parodic pe care i-l dedică Steinhardt poartă titlul „The Roumanian young writer", iar perspectiva narativă îi este cedată unui „prieten" al lui Mr. Peter, Thomas C. Brown. Firește, „victimele" parodiei lui Antisthius sunt volumele *Homo americanus*, *Zgârie-norii New-York-ului* (ambele publicate în 1933) și *America văzută de un tânăr de azi* (publicat în 1934), ca și sejurul bursier american al lui P. Comarnescu (1929-1931). Interesant aici este că procedeul parodic devine un mozaic intertextual, textul fiind o sinteză a parodiilor anterioare. Pe de altă parte, modelul lingvistic al „noii generații" se dovedește astăzi de o uluitoare actualitate:

„Și Peter Comarnescu îmi spune despre cele două cărți pe care le-a scris despre *State*. Dar cum pe pământ (**But how on earth**) a succedat el în a face ceva! e gândul meu, dar acum mă selfcontrolez destul ca să nu exclam.

— Bine (well), spun, spune-mi totul despre voi, tinerii scriitori români.

— Acum (now), trebuie să știi că tânărul scriitor român e foarte variat. Nu toți spun și vor același lucru. Ei nu sunt standardizați.

— Foarte bine (very well). Și ce vor?

— M. Eliade propune o contemplație castă.

— Aôh!

— C. Noica ne invită în lumea ideilor nepoluate (unpolluted).

— Aôh!

— E. Cioran și I.I. Cantacuzino cer să ne întoarcem la animalitate. Ei propun oamenilor o animală contemplație...

— Ce excitant! (How exciting!)

— Yes. Al doilea și E. Relgis sunt în contra corseturilor.

— Shocking! Dar, prin drum (by the way), cine e băiatul acesta, Eliade?

Peter Comarnescu îmi explică mie că el e un șef al generației lui, cum s-ar spune coach-ul team-ului său. (Eu cred că eu am înțeles că echipa lor se numește *Vremea* sau ceva ca asta, dar nu sunt sigur de el.)"

Doctrina instinctualității, promovată de Ion I. Cantacuzino, prefigurează parcă mișcările anarhiste ale anilor '60-'70: „Trăirea în ritm agresiv e sătulă de viața în cadrul stăpânirilor. Cerem omului să devină animal. Obscuri, inconștienți, vor da atunci curs liber și vioi ambițiilor lor ascunse. Fiecare va satisface vechile lui dorințe. Fără frică, cu pasiune dulce și crudă. Realizările efective ale impulsurilor sângeroase

vor înfăptui întoarcerile totale la animalitate. Revenirea noastră în vaste cocini pline cu lături violente, în grădini zoologice organice. Adio străzile, casele, tribunalele, sergenții. Da, vrem să fim animale". O precizare: volumului *Note pentru azi* de Ion I. Cantacuzino, publicat în 1934 la Editura Vremea, i se parodiază până și... așezarea în pagină.

Evident, nici stânga avangardistă ori socialistă („socialiștii de la ora cinci") nu este neglijată. Insurgența anti-burgheză (*épater le bourgeois*), prozaismul, ca și sintaxa narativă a *Poemului invectivă* al lui Geo Bogza sunt copios parodiate prin hiperbolizarea liniilor în *Balada celor trei smintiți și a altor mulți pârliți*: „La balamucul din valea lungă unde e/ Director Temistocle Vergotoulos zis Haidarada zis Măsea/ Sunt trei smintiți.// Cel dintâi a făcut cele mai teribile/ Blestemății/ Fără deosebire de vârstă sau de sex;/ S-a dat la coșciugul de lemn (ieftin) în care era/ Bătrâna lui străbunică moartă la nouăzeci și trei de ani/ Și s-a făcut vinovat de necrofilie./ Câte a mai făcut nici/ Nu se poate scrie" etc.

Circulă, cel puțin la acest capitol, două prejudecăți: prima, că în fața experimentelor avangardiste reacționează doar spiritele obtuze, fundamentaliste, neosemănătoriste. În realitate, avangardei i se poate contrapune – iată – și raționalismul de tip liberal, burghez. A doua, că, în fața acestui fenomen de tip *épater le bourgeois*, spiritul burghez rămâne inert, stă și „încasează", într-un fel de contemplație mută, dacă nu chiar admirativă. Antisthius ne demonstrează însă că unui asemenea fenomen i se poate răspunde printr-un fel de... *épater le prolétaire*.

Nu aceeași va fi atitudinea lui N. Steinhardt față de creațiile lui Geo Bogza în micromonografia dedicată acestuia (*Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului*), apărută în 1982 la Editura Albatros; aici, atitudinea parodică va fi convertită într-o relație de complicitate. *Poemul invectivă* va fi analizat prin efectul, transcris sigletic, de REPFIȘ („efect de reportaj intensificat prin date de fișier"), iar concretețea extremă (sordidă, seacă), „eternul paraconcret revelator de existențe" vor fi comparate cu misterul fotografic al filmului *Blow-up* al lui Antonioni.

Stereotipiile prozei proletarizante sunt spumos ironizate în romanul scris „în genul lui Petre Bellu", apărut în „colecția celor 15 lei" și intitulat *Suferințele unui tânăr proletar sau nevinovăția șchiopului*, cu o „prefață" de Panait Istrati. Protagonistul romanului este fiul unei prostituate, bineînțeles, virtuoase și al unui conte care, evident, nu își asumă paternitatea. El crește în bordel, convins fiind că prostituatele ajunse acolo din cauza „brutalităților societății burgheze" sunt, firește, mai nobile decât femeile cinstite. Este inițiat, în ciuda infirmității sale, încă de la vârsta de trei ani în tainele erosului de către Regina. Printre prostituate se află și o fată stăpânită de dorințe exaltate, socialistă, care ține discursuri revoluționare în timpul acuplării (anticipând-o pe Estera din *Orbitor*-ul lui Mircea Cărtărescu). Ulterior, protagonistul ajunge președintele pentru România al „Asociației prietenilor URSS". Mama sa se va retrage din bordel și, izbăvită, va trăi onorabil, iar contele scăpătat

(tatăl său) va ajunge majordom în casa femeii pe care o repudiase. „Tensiunea epică" va fi întreținută prin alternarea narațiunii de tip heterodiegetic cu cea homodiegetică. Nici **stilul științific, academic** nu este neglijat de parodistul Steinhardt. *Cazuri de isterie la sugacii de azi*, tratat scris „în genul unui tânăr doctor", ar putea fi comparat, în opinia noastră, cu „Fragment din ARTA PÂRȚULUI" al lui Salvador Dalí[1].

Dacă relațiile lui Steinhardt cu avangarda interbelică aveau să se modifice în decursul vieții sale („Am fost în tinerețile mele un adversar al suprarealismului și în general al modernismului. Iată însă că acum mă descopăr, uimit, foarte legat de idolii pe care i-am ars cândva întocmai ca regele Clovis al francilor și pus în situația de a privi cu înduioșare vechii idoli ai depărtatelor mele tinereți"[2] sau „Am întreținut cu suprarealiștii relații de adversitate, nu curățite însă de paradoxale, complexate simpatii"[3]), **nu același lucru se poate spune despre relațiile sale cu stânga socialistă, proletarizantă, de tipul celei care se exprima în *Cuvântul liber*** (publicație care a funcționat între 1933 și 1936). În proiectul de scrisoare adresat în *Jurnalul fericirii*[4]

1. Trad. rom. în *Jurnalul unui geniu*, Editura Humanitas, București, 1994.
2. *Primejdia mărturisirii...* , ed. cit., p. 29.
3. *Escale în timp și spațiu sau Dincoace și dincolo de texte*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 103.
4. Ed. cit., 1991, 2008.

Nu aceeași va fi atitudinea lui N. Steinhardt față de creațiile lui Geo Bogza în micromonografia dedicată acestuia (*Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului*), apărută în 1982 la Editura Albatros; aici, atitudinea parodică va fi convertită într-o relație de complicitate. *Poemul invectivă* va fi analizat prin efectul, transcris sigletic, de REPFIȘ („efect de reportaj intensificat prin date de fișier"), iar concretețea extremă (sordidă, seacă), „eternul paraconcret revelator de existențe" vor fi comparate cu misterul fotografic al filmului *Blow-up* al lui Antonioni.

Stereotipiile prozei proletarizante sunt spumos ironizate în romanul scris „în genul lui Petre Bellu", apărut în „colecția celor 15 lei" și intitulat *Suferințele unui tânăr proletar sau nevinovăția șchiopului*, cu o „prefață" de Panait Istrati. Protagonistul romanului este fiul unei prostituate, bineînțeles, virtuoase și al unui conte care, evident, nu își asumă paternitatea. El crește în bordel, convins fiind că prostituatele ajunse acolo din cauza „brutalităților societății burgheze" sunt, firește, mai nobile decât femeile cinstite. Este inițiat, în ciuda infirmității sale, încă de la vârsta de trei ani în tainele erosului de către Regina. Printre prostituate se află și o fată stăpânită de dorințe exaltate, socialistă, care ține discursuri revoluționare în timpul acuplării (anticipând-o pe Estera din *Orbitor*-ul lui Mircea Cărtărescu). Ulterior, protagonistul ajunge președintele pentru România al „Asociației prietenilor URSS". Mama sa se va retrage din bordel și, izbăvită, va trăi onorabil, iar contele scăpătat

(tatăl său) va ajunge majordom în casa femeii pe care o repudiase. „Tensiunea epică" va fi întreținută prin alternarea narațiunii de tip heterodiegetic cu cea homodiegetică. Nici **stilul științific, academic** nu este neglijat de parodistul Steinhardt. *Cazuri de isterie la sugacii de azi*, tratat scris „în genul unui tânăr doctor", ar putea fi comparat, în opinia noastră, cu „Fragment din ARTA PÂRȚULUI" al lui Salvador Dalí[1].

Dacă relațiile lui Steinhardt cu avangarda interbelică aveau să se modifice în decursul vieții sale („Am fost în tinerețile mele un adversar al suprarealismului și în general al modernismului. Iată însă că acum mă descopăr, uimit, foarte legat de idolii pe care i-am ars cândva întocmai ca regele Clovis al francilor și pus în situația de a privi cu înduioșare vechii idoli ai depărtatelor mele tinereți"[2] sau „Am întreținut cu suprarealiștii relații de adversitate, nu curățite însă de paradoxale, complexate simpatii"[3]), **nu același lucru se poate spune despre relațiile sale cu stânga socialistă, proletarizantă, de tipul celei care se exprima în *Cuvântul liber*** (publicație care a funcționat între 1933 și 1936). În proiectul de scrisoare adresat în *Jurnalul fericirii*[4]

1. Trad. rom. în *Jurnalul unui geniu*, Editura Humanitas, București, 1994.
2. *Primejdia mărturisirii...* , ed. cit., p. 29.
3. *Escale în timp și spațiu sau Dincoace și dincolo de texte*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 103.
4. Ed. cit., 1991, 2008.

lui Em. Neuman (proiectul este datat 1964), el îi mulțumește acestuia pentru că, „ani numeroși înainte de Raymond Aron, ai știut și mi-ai dovedit că opiumul intelectualilor se numește socialism", iar în articolul publicat în 1937 în *RFR*, intitulat „Liberalism", afirmă că „liberalismul are un singur dușman: socialismul, sub cele trei aspecte: socialismul marxist (cu variantele lui), democrat și corporatist". Același lucru îl mărturisește și în textul citat din *Escale în timp și spațiu*: „Pe dogmatici nu i-am suferit niciodată. Când și-au dat arama pe față și au demonstrat ce se pricep să facă în anii '50, spre pildă, m-am simțit nu numai cu inima ușoară, ci și fără mustrări de conștiință: bine am făcut ținându-mă departe de ei"[1].

În textul *credința noastră (manifest-program)*, dedicat „memoriei veșnice a lui Nae Cațavencu", avem de-a face cu un dublu joc parodic: colajul din textele lui Caragiale (ca-n filmul lui L. Pintilie, *De ce trag clopotele, Mitică?*) devine un „filtru" prin care stilul *Cuvântului liber* este pastișat. O întrebare se impune aici: să nu fi descoperit Steinhardt în 1934 dimensiunea paradisiacă & creștină a lumii lui Caragiale[2], de vreme ce discursul personajelor sale este „pervertit" într-un astfel de joc intertextual (și cu un asemenea referent)?

1. *Escale...*, ed. cit., p. 103. (Există totuși o ușoară alunecare spre stânga în câteva articole pe care N. Steinhardt le publică, imediat după cel de-al doilea război mondial – mai exact, între 1944 și 1945 –, în ziarele *Victoria* și *Tribuna poporului*.)
2. *Cf.* „Secretul *Scrisorii pierdute*" din vol. *Taina împărtășirii*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 1995.

Este lesne de înțeles, la capătul acestui amplu excurs textual, că între *În genul... tinerilor* și demersul din *Revista burgheză* relația este de complementaritate adâncă. Cartea lui Antisthius devine o transcriere în cheie ficțional-parodică a „tezelor" din revista cu pricina.

Nu putem, în același timp, să nu sesizăm priza tânărului Steinhardt la *ultima* actualitate, dacă se poate spune așa. *Majoritatea* volumelor parodiate au apărut în 1934, deci în același an cu textul parodic (ceea ce ne oferă un indiciu atât despre febrilitatea, cât și despre rapiditatea cu care a fost scris): nu numai volumele – deja menționate – aparținând lui C. Noica, E. Cioran, M. Eliade, E. Ionescu, ci și *America văzută de un tânăr de azi* al lui Petru Comarnescu, *Note pentru azi* al lui Ion I. Cantacuzino, *Apărarea are cuvântul* al lui Petre Bellu, *Negativismul tinerei generații* al lui Mihail Ilovici, *Antologia poeților tineri* de Zaharia Stancu și – *last but not least* – revista *Criterion*.

Era inevitabil ca volumul lui N. Steinhardt să producă reacții. În numărul 5 din 1934 al revistei *Criterion*, Mircea Vulcănescu avea să răspundă: „Într-o generație de oameni autentici, această drapare a unui sentiment strengăresc în toga unei înalte moralități și cumințenii aduce o contribuție neașteptată, de altfel specific burgheză: ipocrizia! Oricum cartea lui Antisthius se va vinde. Dar nu pentru surogatul de morală pe care-l cuprinde, ci pentru că cei pe care-i parodiază au succes. E, firește, și aceasta o comportare tipică de burghez. Să exploatezi succesul altora. Dar e o comportare pe care o practică și proletarii".

De altfel, polemica dintre N. Steinhardt și Mircea Vulcănescu, respectiv dintre *Revista burgheză* și *Criterion*, este – dincolo de paradoxul unor destine asemănătoare, ale publicațiilor și ale autorilor, ambele reviste apărând în doar 7 numere și ambii cărturari trecând, după război, prin infernul închisorilor comuniste[1] – ceva mai complexă (vezi în acest sens articolul semnat de Florian Roatiș, „Mircea Vulcănescu și Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată"[2], din care am reprodus un fragment la dosarul de receptare critică). O recenzie neutră, destul de didactică, nesemnată va apărea în același an în *Adevărul literar și artistic*[3]; de asemenea, una ceva mai caustică, semnată de Dan Petrașincu (Angelo Moretta), coleg de cenaclu cu Steinhardt la „Sburătorul" lui Lovinescu, va apărea în *Viața literară*[4], în 1934 (acesteia din urmă i se va răspunde, pe un ton destul de iritat, în nr. 3 al *Revistei burgheze*). Destul de intransigent se arată și Octav Șuluțiu la rubrica sa „Scriitori și cărți" din revista *Familia* (nr. 9/1935), care îl recuză pe Antisthius în primul rând pentru că *a luat atitudine* (vezi „Referințe critice"). Alte două recenzii apărute în *Adevărul* (din 31 octombrie 1934, respectiv 14 februarie 1935), plus una în *Veghea* (din 22 noiembrie 1934) și alta în *Curentul* (din 2 decembrie 1935) ridică la nouă numărul recenziilor

1. Mircea Vulcănescu sfârșindu-și zilele în acest sistem concentrațional.
2. Reluat în volumul *Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice*, Editura Aius, Craiova, 2006, pp. 37-42; vezi și Nicolae Mecu, art. cit.
3. Vezi „Referințe critice".
4. Vezi „Referințe critice".

apărute destul de prompt în epocă. Ceea ce contravine, într-o anumită măsură, tezei de mai târziu a lui Steinhardt – cea a „tăcerii" cu care ar fi fost întâmpinată cartea sa de debut[1].

Pe de altă parte, tirul parodic al lui Antisthius va continua și după publicarea volumului în paginile *Revistei burgheze*: în nr. 2 va apărea „În genul... revistei *Criterion*", în nr. 3 „În genul... ziarului *Vremea*", iar în nr. 4-5 „În genul lui... Eugen Ionescu" (toate reproduse în „Addenda").

Care ar fi poziția acestui volum în contextul operei lui Steinhardt? Întrebarea este cu atât mai legitimă cu cât unii dintre autorii parodiați (C. Noica, M. Eliade, E. Cioran, E. Ionescu) îi vor deveni, în anii comunismului, buni prieteni; vor întreține o serioasă corespondență, iar N. Steinhardt va scrie texte elogioase despre ei, de n-ar fi decât să amintim „Fantasticul lui Mircea Eliade" (din vol. *Incertitudini literare*), „Opera literară a lui Mircea Eliade: literatura ca semnificant", „Eugen Ionescu, Antiabsurdul" (din vol. *Critică la persoana întâi*), „«Delirul» e o apocalipsă", „Cât știu" (din vol. *Prin alții spre sine*) ș.a. Mai mult decât atât, în 1960, N. Steinhardt va fi inculpat în „procesul Noica", iar capetele de acuzare vor fi lectura și discutarea unor texte ale acelorași autori: *Lettre à un ami lointain* și *La tentation d'exister* de E. Cioran, *Răspuns al unui prieten îndepărtat*, *Povestiri din Hegel* și *Anti-Goethe* de C. Noica, *Forêt interdite* de M. Eliade ș.a. Se închidea astfel o „buclă istorică", revelându-și – vai! – multiplele ei fațete dramatice.

Este o întrebare care, din nou, a dat naștere unor interpretări polemice. Dan C. Mihăilescu crede că distanța

1. Vezi și aprecierea lui E. Lovinescu în „Referințe critice".

dintre „primul" și „ultimul" Steinhardt este ca de la cer la pământ: „Într-adevăr, ce contradicție flagrantă între această carte din 1934 și predicile cuprinse în volumul *Dăruind vei dobândi* (1994), între verbiajul febricitar, plăcerea aproape drăcească a travestiului și jubilația persiflării de aici și duhul atotcuprinzător și înțelegător din deslușirile biblice ale bătrânului evreu, fost dandy al lecturii în adolescență și creștinat în închisoare!"[1]. Nu de aceeași părere este N. Mecu, în opinia căruia n-ar exista o ruptură între tânărul și bătrânul Steinhardt: „Așa cum convertirea religioasă a omului a fost rezultatul firesc al unei treptate evoluții «într-acolo», tot astfel eseistica sa din ultimele decenii o confirmă în chip natural pe cea veche"[2]. Am fi de acord mai degrabă cu acesta din urmă – mai ales dacă privim lucrurile din perspectivă ideologică –, viciul lecturii lui Dan C. Mihăilescu fiind... decontextualizarea. Este curios cum insurgența parodică a acestui volum a fost situată în vecinătatea... avangardei (nu Dan C. Mihăilescu este – să recunoaștem – cel care comite o astfel de confuzie). Insurgența în sine nu este suficientă pentru o asemenea circumscriere, contează *perspectiva* din care ea se produce. Ceea ce avem aici este o *parodie* a insurgenței, o pastișare a nonconformismului, o negație a negației, în ultimă instanță, de pe pozițiile conservatorismului burghez. Am aduce însă, față de N. Mecu, și alte explicații. În primul rând, pastișa din *În genul... tinerilor*

1. Dan C. Mihăilescu, art. cit., p. 189.
2. N. Mecu, „Portret al înțeleptului...", în *R.I.T.L.*, nr. 1-2/1993, p. 123.

nu este una vitriolantă, nu desființează; ea presupune, dimpotrivă, o ascunsă relație de complicitate, un fel de exerciții de admirație cioraniene *avant la lettre*. În aceleași dialoguri cu Ioan Pintea din *Primejdia mărturisirii*[1], N. Steinhardt recunoaște: „A fost cartea mea un act de critică, dar înapoia criticii se aflau paradoxul și admirația. [...] A fost și din partea mea un act de revoltă sau mai bine zis de neconformism tineresc, un act de contestare, dacă nu obraznic, în orice caz ludic". Pastișa, în sine, ar presupune o astfel de complicitate: „Imitatorul se dezbracă de sinea sa și nutrește simpatia necesară adaptării la o altă construcție mentală, alt mod de exprimare și alte racordări ale mijloacelor de informație, sensibilizare și coordonare. Dar operația însușirii și subsumării – oricât de subtilă și izbutită ar fi – tinde mereu spre exagerare, stă sub întreitul semn (advers) al ironiei, caricaturii și comicului. Autori ca Paul Reboux și Charles Muller, cu ale lor trei volume de *À la manière de...*, au realizat perfecțiuni"[2].

Pe de altă parte, creștinismul lui Steinhardt de după convertire nu este în niciun caz unul inflexibil, în sens îngust, dogmatic, ci unul deschis (inclusiv spre viziunile ludice) și, de ce nu, în sens teologic liberal. Altfel cum s-ar explica faptul că o operă rock precum *Jesus Christ Superstar*, care a provocat un imens scandal în lumea eclezială, este considerată de Steinhardt un exercițiu de isihie: „Opera

1. Ed. cit., p. 24.
2. *Escale în timp și spațiu*, ed. cit., p. 356.

rock-pop *Jesus Christ Superstar* intră și ea, cred, în definiția de mai sus[1]. O socotesc ca pe ceva asemănător cu nuvela lui Anatole France *Le Jongleur de Notre-Dame*, care de altfel e prelucrarea unei istorisiri din *Pateric*. Măscăriciul face ce știe și ce poate în fața icoanei Maicii cu Pruncul. Își aduce prinosul pe singurul drum ce-i stă deschis, al giumbușlucurilor. Oficiantul regulamentar, de după un stâlp, privește îngrozit bâlciul. Dar Pruncul râde și bate din palme, iar Maică-Sa șterge cu marama Ei sudoarea sfintei nevoințe de pe fruntea saltimbancului" (aceleiași opere i se consacră o amplă analiză la paginile 308-312 ale *Jurnalului...*). Sau celebrele picturi ale lui Salvador Dalí (precum *Răstignirea*, *Cina cea de taină* ori *Ispitirea Sfântului Anton*), îndeobște considerate forme de apostazie, cărora Steinhardt le identifică subtile sensuri creștine: „Sunt convins că Salvador Dalí este un mare artist și tot atât de convins că este și un mare artist creștin. M-am referit la *Răstignirea* pictată de el, unde trupul spânzurat pe lemn nu este privit din față și de pe sol, ci din înălțimea cerurilor, așa cum l-ar fi văzut Dumnezeu, privind către crucea de pe Golgota. Tabloul înfățișează numai capul prăbușit, umerii încovoiați și un soi de comprimare a trupului zărit în perspectivă verticală. Este o lucrare de formidabilă putere emotivă, o viziune cu totul neașteptată, cutremurătoare și, firește, de mare îndrăzneală,

1. „Isihie: fericire. Și nu numai în anumite locuri, la sfântul munte. Pretutindeni. O rețetă universală." (*Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 171)

căci cutează să substituie viziunii obișnuite a omului (artistului) viziunea unui observator sideral. Tot splendid este și tabloul care înfățișează *Cina cea de taină*. Doar Dumnezeului i se vede partea superioară a trupului și capul. Ucenicii, în jurul unei mese rotunde, își țin capetele plecate peste masă, fețele nu li se văd. E și aici o viziune teocentrică. Lumina dumnezeiască a feței lui Iisus strălucește, în vreme ce muritorii cuprinși de spaimă și adorație își pleacă umiliți fețele"[1].

Poate că nu exagerăm dacă afirmăm că, în materie de gust literar și artistic, monahul Nicolae se dovedește a fi mai flexibil, mai nonconformist decât tânărul Steinhardt, decât „scorțosul" Antisthius (eroarea acestuia constând – în opinia noastră – într-o aplicare prea mecanică a categoriilor ideologicului în estetică, de vreme ce vede în *toate* manifestările „modernismului" extensii ale extremelor politice).

Altfel cum se explică faptul că la senectute înțeleptul de la Rohia avea să-și descopere, retrospectiv, așa cum am văzut, afinități cu avangarda interbelică ori să simpatizeze cu scriitorii postmoderni ai anilor '80? Să fie toate aceste autorevizuiri expresii ale experiențelor provocate de „năstrușnicul Timp și de nu mai puțin creatoarea de surprize Istorie"? Să fie expresii ale beatitudinii monastice de după convertire și mai ales de după momentul de grație 16 august 1980? Credem că ambele ipoteze sunt valabile.

1. *Primejdia mărturisirii*, ed. cit., p. 81.

Încercând să-l fixeze pe tânărul Steinhardt (cel din *În genul... tinerilor*) într-o anumită direcție estetică și ideologică (și care să-i legitimeze atitudinea din volumul parodic), N. Mecu (art. cit.) este de părere că o asemenea atitudine se circumscrie liberalismului clasic. Am spune, încercând o nuanță, că e vorba mai degrabă despre un liberalism conservator sau un „liberalism patrician", dacă e să aplicăm taxonomia lui Virgil Nemoianu din volumul *România și liberalismele ei*[1], în care se distinge între liberalismul clasic, ultraindividualism, socio-liberalism și liberalism patrician. Articolele din *Revista burgheză* din anii 1934-1935, printre care cel intitulat „Un mare critic burghez: dl E. Lovinescu" sau cel despre „Liberalism", publicat în *Revista Fundațiilor Regale* în 1937 (ambele reproduse în nr. 1-2/1992 ale *Revistei de istorie și teorie literară* și în volumul *Eu însumi și alți câțiva*[2]), precum și cele din *Libertatea* (1937-1940) sunt argumentative pentru o asemenea circumscriere. O face și Julien Bonnecase, profesor la Facultatea de Drept din Bordeaux, în prefața la teza de doctorat a lui N. Steinhardt, din 1936: „Nu știu dacă domnului Steinhardt îi este predestinată o carieră politică: în caz afirmativ, îl întrevăd alăturându-se partidului liberal conservator". Poate că n-ar fi inutil să amintim în treacăt o idee a lui Steinhardt care poate părea paradoxală azi, dacă nu provocatoare: liberalismul nu e compatibil cu democrația ori cu sufragiul

1. Editura Fundației Culturale Române, București, 2000, pp. 127-134.
2. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.

universal. „Fără a fi în vreun fel creația liberalismului", afirmă N. Steinhardt, „sufragiul universal, care îi e dușman, e o instituție funestă pentru civilizație. A produs toate tiraniile, de la comunism la bolșevismul alb, a distrus libertatea. Democrația nu poate fi conservatoare a libertății? Nu. Ea lunecă cu siguranță spre atotputernicie și introduce socialismul. Numai liberalismul e conservator"[1]. Mai departe: „Regimul parlamentar, creație a aristocrației engleze, nu are nimic a face cu democrația. Liberalismul, creație a marilor burghezi și a nobilimii franceze liberale, îi e opus. Regimul parlamentar presupune respectul minorității, pe când în democrație *majoritatea e tiranică* [s.n., G.A.][2]. Și încă: „Liberalismul nu e democrație. Cu atât mai puțin e demofilie"[3]. În taxonomia lui Norberto Bobbio din volumul *Liberalism și democrație*[4], în care se identifică trei ipostaze ale raportului desemnat prin titlu – raport de posibilitate (liberalism *vel* democrație), raport de imposibilitate (liberalism *aut* democrație) și raport de necesitate (liberalism *și* democrație) –, cel de-al doilea tip de raport, cel de imposibilitate, este specific mai ales liberalilor conservatori, în sensul că democrația dusă până la consecințele ei extreme sfârșește prin a distruge statul liberal. Pericolele fundamentale ale democrației ar fi deci, și în opinia lui

1. Vezi art. „Liberalism", în *Revista Fundațiilor Regale*, anul IV, nr. 9, 1 sept. 1937, p. 591.
2. *Ibidem*, p. 593.
3. *Ibidem*, p. 592.
4. Trad. rom. de Ana-Luana Stoicea, Editura Nemira, București, 1998, p. 74.

Steinhardt, anarhia și tirania (ca dictatură a majorității). Autorii de la care se revendică scriitorul român sunt Benjamin Constant, Guizot, Royer-Collard, Thiers și Broglie, Prévost Paradol, Georges Suarez, G.J. Renier ș.a. Teza tiraniei majorității apare la mulți dintre clasicii liberalismului, dacă ar fi să ne gândim doar la un Benjamin Constant, la un François Guizot sau la un Alexis de Tocqueville (acesta din urmă – fără a nega democrația – consacrându-i un întreg capitol în cea de-a doua parte a cărții sale din 1835-1840, *Despre democrație în America*[1]).

În fapt, dacă nuanțăm, putem vorbi despre o evoluție ideologică a tânărului Steinhardt în deceniul al patrulea, de la articolele din *Revista burgheză* la cele din *Libertatea*, evoluție pe care o recunoaște el însuși într-un dialog epistolar cu Nicolae Băciuț din 1987: „Prin 1937-1938, convingerile mele conservatoare au cunoscut o cotitură. Le-am nuanțat, am trecut de la paseism și retro la o concepție în care «modernul» poate fi modelat în categoriile concepției conservatoare. Am conceput un partid al «moderaților violenți» și al conservatorilor în trench-coat. Drept care și necesitatea de a mă redefini și a-l reașeza pe omul modern în cadrul valorilor tradiționale. A fost o perioadă de exaltare și euforie. Sunt și acum un liberal-conservator «modern»"[2].

Naționalismul, fie el românesc sau iudaic, este de asemenea incompatibil cu *liberalul* Steinhardt (și, de aici, un

1. Trad. rom. de Magdalena Boiangiu, Beatrice Stoian și Claudia Dumitriu, Editura Humanitas, București, 1995; vezi vol. I, pp. 321-337.
2. *Între lumi*, ed. cit., p. 62.

alt element al distanței – în interbelic – față de generația Noica, Eliade, Cioran): „Le nationalisme, doctrine à la mode, devient chez les Juifs le porte-parole d'une confusion entre religion et nation. La doctrine est aussi peu claire. Elle prend les aspects qui lui conviennent, allant de l'athéisme au vitalisme. Elle oublie la foi, mais a une foi aveugle dans la «Culture» comme panacée mystique"[1].

Am propune încă o explicație pentru incisivitatea parodică a volumului din 1934. O explicație pe care ne-au oferit-o prefața la monografia dedicată lui Geo Bogza din 1982 și studiul „Paul Morand, un cronicar al «anilor nebunatici»", inclus în volumul *Incertitudini literare*[2]. Este vorba despre Epoca (așa o transcrie Steinhardt) de după primul război mondial (epoca dintre 1918 și 1929): „E vremea jazzului (mai întâi în forma sa moderată și melodică: Dixieland), a fetelor care-și poartă fustele scurte și părul tăiat băiețește, a dansurilor trepidante, a unei arte în mare măsură inspirată de măștile și ornamentele negrilor, a disonanțelor muzicale, a răspândirii psihanalizei, a idolatriei tinereții și tineretului, a romanelor polițiste, exuberanței și vitezei"[3], în care

1. N. Steinhardt, Em. Neuman, *Essai sur une conception catholique du Judaïsme*; vezi trad. cit., p. 39: „Naționalismul, doctrină la modă, devine la evrei purtătoarea de cuvânt a unei confuzii între religie și națiune. Doctrina este la fel de puțin clară. Ea îmbracă aspectele care îi convin, mergând de la ateism la vitalism. Uită de credință, dar are o credință oarbă în «Cultură» ca panaceu mistic".
2. Ed. cit., pp. 189-197.
3. *Ibidem*, p. 189.

predominante au fost „setea de întâmplări și bucuria de a trăi, exaltarea aceea fără seamăn și fără pereche (cu excepția Renașterii) în prezența aventurii omenești, în prezența darului fără preț făcut speciei noastre: dreptul de a participa din plin la rostirea și existențializarea verbului *a fi*, cu toate consecințele și implicațiile sale, în prezența norocului extraordinar hărăzit nouă: capacitatea de a ne lăsa încântați și surprinși, de a ne uimi și extazia (sau și înfiora) în prezența universului, lumii oamenilor, frumuseții, misterelor, posibilităților, varietăților, infinitelor complexități și copleșitoarelor desfășurări ale istoriei generale ori și psiho-dramelor particulare"[1]. O analiză a Epocii este făcută și în romanul *Călătoria unui fiu risipitor*, apărut în 1995 la Editura Adonai (un roman al tinereții iudaice): „Pot pricepe toată epoca de după război, nevroza, epoca revoluționară, sinuciderile, divorțul, sexualitatea nestăpânită și cărțile despre aceasta, manifestațiile de artă ultramodernă, iar jazzul, luminile, totul trece repede ca uneori la cinematograf în imagini suprapuse. Tot aici mai intră copii răsfățați care când se întâlnesc sting luminile în odăi, cum numește tatăl meu tot tineretul de la război încoace, ciorapii de mătase care se vând prin contrabandă, scriitorii moderni grupați în școli și cenacluri cu nume noi și titluri de cărți neașteptate și care, unele, arată fermecătoare, scriitori ducând o viață dezordonată, purtând cravate roz la haine negre și țipând prin cafenele și străzile din orașele, unele provinciale, din centrul și apusul Europei. Și afacerile mari, răsturnarea

1. N. Steinhardt, *Geo Bogza...*, ed. cit., pp. 8-9.

ierarhiei sociale, egalizarea în săli și locuri de petrecere unde vin și cei ce s-au îmbogățit de război (ca să scriu cum vrea Aneta Gattini, după care forma război e rece și prea democratică). Tabloul capătă în atmosfera de jazz și în semiobscuritate o colorație vie și mișcare"[1].

Sub semnul acestei epoci stau creația lui Geo Bogza (cu tot scandalul pe care l-a provocat) și, am zice, *În genul... tinerilor* al lui Steinhardt (deși în 1934 „Epoca" era deja încheiată – este totuși perioada *formării* lui Steinhardt). Analiza pe care N. Steinhardt o face *spiritului critic, negator,* existent în Epoca „anilor nebunatici" (*les années folles*) s-ar putea aplica și volumului său: „Niciodată – la autorii Epocii ori la Bogza – critica n-a devenit motiv de acră tristețe, deznădejde, simțământ de adâncă alienare, otravă și solipsism fără ieșire. Ei, până și în imprecațiile lor, au rămas încrezători în fenomenul viață, îndrăgostiți de verbul *a fi*, dornici de a scandaliza și șoca (asemenea, poate, unor adolescenți poznași care, după ce și-au îngăduit șotii și extravaganțe, se întorc seara, ori în zori, acasă), aproape neîncetat veseli, iubind paroxistic lumea, cuvintele, culorile, plăcerile, zarva și arierplanurile ei"[2].

Există două categorii ale lui Rudolf Otto prin care N. Steinhardt obișnuia să-și sintetizeze propriul destin: *mysterium fascinans* și *mysterium tremendum*. Tinerețea – acest cocteil din ingrediente de toate felurile: cinism, nepăsare, curaj, milă, scârbă de putregai, de minciună, de mumii și

1. *Op. cit.*, p. 62.
2. N. Steinhardt, *Geo Bogza...*, ed. cit., p. 9.

de lozinci – ține de *mysterium fascinans*. Revelația acestui adevăr nu este însă simultană cu momentul *trăirii* lui. Este nevoie să irumpă violent în scenă, „pe căi neîngăsțe", cealaltă categorie, cealaltă fațetă a medaliei, *mysterium tremendum* – noile și *adevăratele* sisteme inchizitoriale, noile și *adevăratele* valori de stupiditate și conformism –, pentru ca individul, printr-un act asemănător cu procesul *satori* din doctrina zen, să fie determinat la o „revizuire totală, nemiloasă, a conceptelor și perspectivelor sale", să se împace cu un trecut pe care-l repudiase, poate pe nedrept, să pornească într-o căutare nostalgică a „timpului pierdut". Zgomotele jazzurilor și ale saxofoanelor din anii '30 au, în anii '80, o *altă* sonoritate pentru „septuagenarul neastâmpărat". Cam așa s-ar putea defini – convertind propriile-i expresii într-un joc parodic – relația dintre *primul* și *ultimul* Steinhardt, împăcarea dintre cei doi, între aceștia interpunându-se o experiență carcerală, un botez și o autentică *eliberare* sub semnul monahismului.

George Ardeleanu

Je pardonne, dit Antisthius, à tous ceux dont j'ai attaqué les vices sans toucher à leurs personnes.

La Bruyère, *Les Caractères*

Beția de cuvinte 1934

Deschizând cineva volumul întâi al *Criticelor* lui Titu Maiorescu și citind bucățile „Limba română în jurnalele din Austria", „În contra direcției de astăzi" și „Beția de cuvinte", cu greu s-ar putea obișnui cu ideea că acestea au fost scrise în anii 1868, 1872 și 1873, deci acum mai bine de șaizeci de ani, și că nu privesc oameni, idei și fapte din zilele noastre. Atât de bine se potrivesc în 1934 și atât de mult și-au păstrat nu numai frăgezimea stilistică (precum, firește, interesul istoric), ci și, din păcate, desăvârșita actualitate. Pagină cu pagină, rând cu rând, cuvânt cu cuvânt, totul își găsește rostul acum încă, ba chiar constatările aspre și triste ale criticului neîntrecut par a fi mai curând îndreptățite prin cele ce se scriu astăzi decât prin cele ce le avea în fața lui atunci. Căci nu toate exemplele citate de Maiorescu sunt atât de grave și nici atât de ridicole. Întâi că ele aparțineau unei epoci de început. Al doilea că unele sunt luate din publicații periodice (deci cu o însemnătate micșorată), din ziare, ale unei provincii care, cuprinsă de atâta vreme într-un imperiu străin, găsea iertare mai lesne

pentru faptul uitării limbii naționale. Al treilea că cele mai multe sunt doar ridicole sau numai urâte. Astfel, la p. 243, în „Beția de cuvinte", fraza dată ca exemplu:

Nicio voce nu răspunse, toată lumea tăcută și cuprinsă de o adâncă întristare păstra un silențiu lugubru

provoacă indignarea celui ce o citează. Și totuși nu i se pot aduce decât două obiecțiuni: că e greșită (lumea tăcută păstra un silențiu) și că nu e estetică (silențiu lugubru). Dar atâta tot. Sau o alta, la aceeași pagină:

Astfel se făcu trista și rușinoasa instalare a lui Mihnea III, cu pronosticuri atât de lugubre, și în condițiuni atât de funebre pentru țară

nu conține decât greșeala alăturării unor adjective oarecum nepotrivite și a expresiei „condițiuni funebre", pe care Maiorescu o găsește lipsită de interes în românește. Dar oare așa este? În realitate, expresia nu e decât neobișnuită și, poate, forțată. Și nimic mai mult.

Asemenea rânduri ajungeau însă pentru ca indignarea autorului *Criticelor* să ajungă la culme. Dar ce-ar fi spus dacă, după atâția ani de progres cultural, ar citi (și nu în jurnalele din Transilvania) tot ceea ce se scrie și se publică în numele nu știu cărui modernism? Pentru că o deosebire esențială există între mijlocul și a doua jumătate a veacului al XIX-lea, pe de o parte, și al doilea pătrar al veacului

al XX-lea, pe de alta: înainte vreme, societatea era destul de sănătoasă ca să impună simțul normalului în gânduri, dacă nu și în cuvinte. *Silențiu lugubru* poate fi ridicol, dar nu e dezechilibrat. Și la fel cu toate celelalte exemple din *Critice*. Banale, seci, lipsite de frumusețe, pline de erori, au totuși înțeles. Or, astăzi, neobrăzarea stilistică e întrecută cu mult de îndrăzneala bolnăvicioasă a cugetării. Mai mult: înainte, bolnavul era compătimit, incultul disprețuit și ținut la locul lui, nebunul închis. Astăzi, omul normal e privit de sus, nebunia își proclamă dreptul la conducere, inteligența e lucru de rușine.

Împerecheri ciudate și nefirești de cuvinte, împleticiri și rostogoliri bețive de idei își găsesc apologeți prin faptul că sunt scrise de *tineri*, că dovedesc concepții *tinerești*, moderne. Tânăr! În fața acestui cuvânt fermecat, orice lege trebuie să cadă, sintaxa să se lase călcată în picioare, bunul-simț să se ascundă pe unde poate. Și *tinerii*, indiferent de vârstă și sex, se reped asupra limbii, asupra gramaticii, asupra logicii. Dar mai ales asupra sintaxei. Și lucrul este însemnat, a spus-o un medic care e totodată un scriitor mare și un critic genial, Léon Daudet. Nebunia sintactică e un semn al nebuniei adevărate. De la un timp încoace, neobrăzarea prinde și se întinde. Astfel încât de-abia acum cele scrise de atâta timp de Maiorescu sunt la locul lor mai mult ca oricând. „Stăpânirea frazei încetează", scrie el, și acesta este semnul timpului în care trăim și în 1934. „Sunt în limba germană cuvinte, mai ales noțiunile compuse, a căror abstracție este cu neputință de reprodus în limbile

romane", mai scrie altundeva. Dar acest adevăr simplu este cu totul nesocotit și în numele filosofiei germane moderne apar cuvinte nemaiauzite și nemaipomenite, monștri filologici dansând nebunește în Noaptea Valpurgiei gramaticale. Maiorescu citează *cultura specială de chemare* ca traducere a cuvintelor germane *spezielle Berufsbildung* și *în față de Magdala* pentru *im Angesichte von Magdala*. Dar ce sunt acestea pe lângă sarabanda nesfârșită de cuvinte în *tate* și *ism* și *ic*, care nu mai sunt traduceri, ca în cazurile lui Maiorescu, ci se dau cu trufie (în tratate, în volume, iar nu în partea informativă a ziarelor) drept *adevărata* limbă românească modernă! Tinerii filosofi vor câștiga citind la p. 102 a volumului citat: „Orice încercare de a confunda aceste margini de abstracțiune produce o falsificare a geniului propriu al națiunii și rămâne neînțeleasă pentru marea majoritate a poporului, prin urmare, este osândită în fapt". Și mai departe: „Așadar, nu suntem și nu putem fi chemați a introduce în spiritul român toate ființele idealismului terminologiei germane, și orice cuvânt german, care trece peste nivelul mai coborât al abstracțiunii române, trebuie să fie redus la acest nivel, chiar cu pierderea unui grad din idealitatea sa; idealitatea pierdută i se compensează prin mai marea lămurire și simplicitate ce dobândește".

Dar ce nu se găsește în *Critice* care să nu aibă valoare azi? O altă mare greșeală a scriitorilor mai mult decât moderni constă în dubla „introducere de prisos a cuvintelor noi acolo unde avem alte cuvinte vechi cu același înțeles" și

„întrebuințarea nemotivată de cuvinte vechi pentru alt înțeles decât cel obișnuit". Într-adevăr, alături de barbarisme se pun provincialisme, anacronisme. Alături de o expresie filosofică pe care abstracțiunea și forma o fac de neînțeles urmează un cuvânt dezgropat din cine știe ce cronică, adunat din cine știe ce colț de provincie. Într-un cuvânt, exagerare într-un sens și în altul, orice numai drumul drept al judecății sănătoase nu. Așa cum e, limba română nu e bună? Nu, căci, dacă suntem tineri, de ce să nu o schimonosim? Dar nu se poate, e răspunsul, și tot Maiorescu îl dă: „Singurul rol ce scriitorii... îl pot avea în privința limbii lor materne este de a i se supune fără împotrivire, de a o recunoaște ca autoritate legală a naturii proprii a poporului lor". O sintaxă bolnavă, am spus-o, este semnul unui gând bolnav. Sau poate să mai fie ceva: rezultatul unei lipse de gândiri. Falsă cultură. Dar nu și lipsă de cultură? Sau amândouă, ceea ce e totuna? Adică lipsă de bună-cuviință socială și intelectuală?

O maimuță nu poate bea un pahar cu vin. Omul întreg îl gustă și nu-i face rău. Nici arta scrisului nu stă la îndemâna oricui. Cine nu e pregătit se îmbată. Și cum se manifestă beția? Tratatul de patologie literară care e „Beția de cuvinte" descrie boala: „Simptomele patologice ale amețelii produse prin întrebuințarea nefirească a cuvintelor ni se înfățișează treptat după intensitatea îmbolnăvirii. Primul simptom este o cantitate nepotrivită a vorbelor în comparație cu spiritul, căruia vor să-i servească de îmbrăcăminte. (Constatare exactă, care se aplică întocmai întregii producții

literare *moderne* de azi.) În curând, se arată al doilea simptom, în depărtarea oricărui spirit și în întrebuințarea cuvintelor seci; atunci, tonul gol al vocalelor și consonantelor a uimit mintea scriitorului sau vorbitorului, cuvintele curg într-o confuzie naivă și creierii sunt tulburați numai de necontenita vibrare a nervilor acustici. (Vezi întreaga *Antologie a poeților tineri.*) Vine apoi slăbirea manifestă a inteligenței: pierderea oricărui șir logic, contrazicerea gândirilor puse laolaltă, violența nemotivată a limbajului". (Descriere profetică a lui Emil Cioran.)

Maiorescu a spus totul și nu se mai poate adăuga nimic. Boala și-a atins acum apogeul, și să nu se vorbească de o erupție necesară asemănătoare bolilor infantile, deoarece răspunsul final îl dă tot Maiorescu – incomparabilul –: puterile unui popor, fie morale, fie materiale, au în orice moment dat o cantitate mărginită; dacă ai un singur bloc de marmură și îl întrebuințezi pentru o caricatură, de unde să mai poți sculpta o Minervă?

Astăzi, ca și la 1872, cultura română este la o răscruce; astăzi, ca și atunci, o *direcție nouă* își face apariția. Boala se prezintă sub același aspect, cu aceleași simptome, numai că sunt mai grele, mai îngrijorătoare. Înapoia verbalismului dezlănțuit stă prostia triumfătoare și alături de ea gândul adevărat care însuflețește producția ce se numește tânără: lupta împotriva virtuților și însușirilor burgheze.

Vârsta autorului paginilor ce urmează îl pune cu desăvârșire la adăpost de argumentul răsuflat al luptei dintre generații și al neînțelegerilor din pricina vârstei.

Tânăr de azi și el, a căutat să prezinte sub forma imitației, aceea care mai ales în Franța a cunoscut dezvoltare cu titlul de *à la manière de...*, câțiva autori mai semnificativi pentru timpul nostru și câteva categorii mai reprezentative în care mai multe nume proprii ar putea fi cuprinse. Autorul, scriind aceste pagini, cititorul, citindu-le, nu trebuie să uite însă, niciunul, nici altul, că fac la fel ca și nemuritorul Figaro – al lui Beaumarchais, unul din primii mari burghezi –, că râd pentru ca să nu plângă.

Autorul

În genul lui... Emil Cioran*

Emil Cioran (1911-1995). Eseist și filosof. Până în 1934 – când apare *În genul... tinerilor* – colaborează în presa culturală a vremii: *Gândirea, Floarea de foc, Discobolul, România literară, AZI, Calendarul, Vremea, Rampa* etc. Singurul volum publicat până la apariția cărții lui N. Steinhardt este *Pe culmile disperării* (1934).

PAROXISMUL EROTICULUI DIABOLIC*

Capitol din volumul inedit ce va apărea în curând:

ÎN ABISURILE HAOSULUI NESFÂRȘIT

Aș vrea să mă rostogolesc pe câmpiile roșii ale vieții debordând de florile luminoase ale frământărilor organice. Să mă prăvălesc peste sisteme, raţiuni, motive şi categorii, cu simţământul îmbătător că clocotirea mea cuprinde totul şi că agonia lumii erupe irezistibil în cărnurile mele aprinse. O ceaţă cenuşie vrea să transcendă pulsaţiile eternităţii din mine şi din cosmos, individuală, rece, mecanică. Dar eu nu las cugetarea să se apropie, negativ, de maladia mea. Vreau

---

* Textul parodiat de Antisthius (N. Steinhardt) este, evident, volumul *Pe culmile disperării*, apărut în 1934 la Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II".

să trăiesc, fiind bolnav, sau să mor din senin în clipe de sănătate nebănuită, departe de toți și totuși în *mijlocul* lor.

Din neant se ridică flacăra ondulatorie a bucuriei nestăpânite. Problematica oamenilor serioși – substanțial diferiți – o vor întunecată de exteriorizări obiective. Dar viața nu este esențială și patetică decât în tragedia inaccesibilului uman. Viscerele, nu chelia. Ei vor gălăgia faptelor lor periferice și uită că *haosul râde satanic din mocirla luminărilor stinse ale nonexistenței totale.*

Elanul țâșnit din rădăcinile adâncului vegetal-organic atinge înălțimile aerului creator și începe să plângă deznădejdea humei eroice. Lacrimile lui sunt elementul în care se topește singurătatea izolării prezente. Sau râsul barbar, sângeros, al bestialității Erosului monstruos.

*
* *

Vrei să mori înjunghiat pe piatra sângerândă a sacrificiilor depărtate și vechi? Vrei să trăiești în veci, cerșind la colț de stradă, în orașe viitoare, haotice și paralelipipedice? (Noaptea, focul e roșu.) De nu, viața e mediocritatea rațiunii zgomotoase!

*
* *

Să șerpuie de-a lungul brațelor sângele neliniștit și de culoare închisă al extaticei clocotiri! De nu, poți să te duci să mănânci cu cuțit și furculiță pui la frigare; eu ofer –

intuitiv demonic – hoiturile rostogolite în untura grasă a păsărilor de pradă (untură ce cade greoi la stomac), prinse în laţurile frământării fără consistenţă – numai vibraţii – în regiunile inaccesibile sănătăţii trufaşe şi tacâmurilor de argint.

*
* *

Să plutești, fără punct de sprijin, în văzduh. De o parte și de alta, două frânghii groase te rod încet. Până la dispariție, până la contopire cu Ererul crud. Sufletul se ridică extatic în sus, în jos cad grăunțe de nisip viu, fluturi din pielea corpului tău. Doar în mijloc se ridică vibrând, din pulsațiile produse de frecarea nesfârșită – teribilă, nemaipomenită, plenitudinea erotică.

Vreau să râd și să plâng numai la sfârșitul valorificărilor ciudate. Când, părăsind *totul*, intri, tu, în neantul eternității grozave.

Mii de ace îmi înțeapă tălpile înroșite la focul sacru al simultaneității. Simt că îmi vine să crap și să sar... oriunde, numai în direcția geometrică a celor patru puncte cardinale nu. De ce n-o fac? Pentru că mi-e scârbă de luciditatea acțiunii. Îmi vine să vărs de ciudă că nu pot trăi în veșnicia ireductibilă. De ce nu vărs? Pentru că nu găsesc scuipătoarele tragismului cosmic, găleţile generozităţii putregaiului biologic.

Nu vreau decât sfâșiala melancoliei tulbure. „Cum nici în neant şi nici în existenţă nu e salvare, praful să se aleagă

de această lume, cu toate legile ei eterne." „Chiar dacă aș fi ales Dumnezeul acestei lumi, mi-aș da imediat demisia."[1]

Când și de ce? Da sau nu? Absolut sau relativ? Jos sau sus? Cu sos sau friptură? Întrebări sterile, dincolo de care începe înțelegerea *lăuntrică* a femeii. La marginea patului sau la mijloc? Cu fereastra deschisă sau cu perdelele trase? Limitări ale minții, unde mai există finalitate, unde nu se consumă exaltarea suferinței cărnoase a paradoxului!

Totuși, mișcare? Atunci vreau să urc (și nu să cobor) scările, în lumina verde a misterului. Fiecare treaptă e îngenuncherea ironiei receptive. Deznădejdea vârtejului fluid.

Pe margini, din butoaie (cu fund), înțelepți cu ochelari a căror dioptrie e potrivită de medici specialiști scâncesc subțire. Eu vreau strigătele ticăloase ale nemerniciei, scuipate satanic de cei ce poartă ochelari *fără* prescripție medicală! Sublimul grotesc al miopului parșiv și orgolios care poartă un număr de presbit!

Fiecare pas înseamnă viziunea viitorului simfonic unde nu mai sunt criterii; entuziastul absurd se cocoață pe pomul înalt al tragicului irațional. De pe ultima treaptă, se vede universul grațios, în vârtejul melodiei fără morale. În față, pomul întunecat al nebuniei. Amețeală. Urlă vântul produs de curenții de aer din infinitul orb. Răcnete și zăpăceală, țipete și patos. Iubire demonică și nonechivalență intuitivă.

1. Aceste două fraze sunt autentice (*Pe culmile disperării*). Dar sunt mai dihai decât imitația mea. (Autorul)

Te prăbușești iluminat și autentic. Te individualizezi substanțial în cădere abruptă. Autodistrugere continuă *înlăuntrul* lipsit de *forme*.

Este ceea ce vreau, care nu sunt înțelept și iubesc suferința sclipitoare din durere activă.

Dar oamenii nu mă înțeleg. Ei îmi citesc cuvintele, ce nu înseamnă nimic față de nopțile lungi de cumplită ardoare când mă cufund întreg în clocotul simțurilor. Ceea ce am scris în ceasurile când negațiunea punea, indiferentă și ostilă, stavilă vitalității mele, totuși! Mărginită, lor le-a plăcut și, în loc să soarbă lichidul organic minunat și plin de înțeles sau celelalte produse ce ies din *trupul* meu la ceasuri diferite, s-au mulțumit cu proza mea.

Din milă pentru viața lor lipsită de sens, am consimțit să-mi tipăresc volumul și să iau premiul Fundațiilor Regale*, în loc să mă arunc de pe margini în prăpăstiile gândirii flămânde sau să mă usuc în specificul anonimului colectiv și fierbinte, perpelindu-mă în seri de vară, calde și grețoase, pe băncile grădinilor publice. În nebunia mea divin-absurdă ce *înțelege totul*, eu știu însă că acesta e numai primul pas. Oamenii sistematici mai cred în valoarea abstractă a literelor de tipar cu care își hrănesc corpurile închise și uscate. Va veni însă în curând ziua când adevărul fără de margini le va fi accesibil și, în locul cuvintelor depărtate, îmi vor cere ceea ce pot da mai bun. Atunci, voi

* În 1934, volumul *Pe culmile disperării* a fost distins cu Premiul Scriitorilor Tineri al Fundațiilor Regale.

înceta să traduc din Bergson și din reviste germane și le voi da *din* mine. Atunci, eu mă voi prăvăli pe culmi neatinse; zi și noapte îmi voi umple corpul pe *toate* părțile. Și când, neregulat ca valurile veșniciei, îl voi deșerta, ei vor sta jos pe plaiurile searbede cu gurile căscate. Iar de se va pierde ceva din ceea ce voi da afară, va fi cules de ei în cupe aurii ca amurgul societăților primare și intuitive și va fi mâncat, băut, ros, lins, respirat, sorbit, înghițit de ei, cu delectare divină în miros îmbătător, barbar, de viață.

În genul lui... Constantin Noica*

Constantin Noica (1909-1987). Filosof, eseist, memorialist. Membru al Asociației „Criterion" (1932-1934). Debutează în 1927 în revista *Vlăstarul* (nr. 1-2/1927) a liceului „Spiru Haret" cu eseul „O poveste", extinzându-și apoi colaborarea și la alte publicații culturale ale epocii: *Acțiune și reacțiune*, *Vremea*, *Viața literară*, *Axa*, *Contimporanul*, *Credința*, *AZI*, *Ultima oră*, *Convorbiri literare* etc. În vizorul Revistei burgheze și, implicit, al lui N. Steinhardt vor intra articolele din revista *Criterion* (de ex., „Moartea omului de mâine") (vezi *Revista burgheză*, nr. 1/1934, p. 33). În 1931, C. Noica își obține licența în filosofie cu lucrarea *Problema lucrului în sine la Kant*, iar în 1934 debutează editorial cu volumul *Mathesis sau bucuriile simple*.

Notă

Nu mult timp după apariția cărții *Mathesis sau bucuriile simple*[1], tânărul ei autor, dl C. Noica, a dispărut. Toate cercetările familiei și ale forțelor polițienești au rămas până acum zadarnice.

Printre hârtiile (răposatului?!) am găsit rândurile ce urmează și pe care le publicăm nu numai pentru marele lor interes[2], ci și ca un omagiu adus memoriei (?) celui care nu mai este între noi. Dar credința noastră mai este că aceste ultime pagini, ce par a fi fost scrise cu puțin înainte de misterioasa dispariție și care rezumă concluziile finale la care tânărul filosof ajunsese, pot arunca o lumină asupra cauzei evaporării (ca să zicem așa) lui. Să fi ajuns C. Noica, prin voință, în lumea ideală la care cu atâta convingere și cu atât talent aspiră? Să sperăm pentru familia lui că nu, pentru progresul omenirii că da.

Editorul

1. 1 vol., București, 1934. Operă premiată.
2. În ele găsim stabilită faimoasa teorie a non-mâncării.

Thempesis sau Prostiile neobișnuite*

I[1]

2 + 2

Iată o operațiune aritmetică. Să o efectuăm. Dar, întâi, ce înseamnă ea? Zicem: 2 + 2. Cu alte cuvinte, 1 + 1 + 1 + 1. Sau: 3 + 1; sau invers: 1 + 3. Trebuie deci să adunăm unu cu unu cu unu și cu unu. Dar nu este același lucru cu doi înmulțit cu unu, la care am adăuga iar doi înmulțit cu

---

* Aluzie la *Mathesis sau bucuriile simple*, volumul de debut al lui Constantin Noica, apărut în 1934 la Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II" și distins cu Premiul Scriitorilor Tineri al Fundațiilor Regale.

1. „Cuprinsul" volumului (manuscris) indică titlul acestui prim capitol: „Despre imposibilitatea de a mânca". Capitol care e, de altfel, singurul scris. (Nota editorului) [În realitate, titlul primului capitol al volumului *Mathesis*... este „Despre culturile de tip geometric". „Despre imposibilitatea de a mânca" este probabil o pastișă după titlul celui de-al patrulea capitol al volumului – „Despre imposibilitatea de a face orice" – n. mea., G.A.]

unu? Ba da. Atunci, cum spunea într-o zi un gânditor, când ni se dă o adunare de făcut, nimic nu ne împiedică să o și facem. Să o facem deci. Ce rezultat obținem? Scriem: 2 + 2 = 4.

Adică doi și cu doi fac patru. Unii oameni trec numaidecât mai departe. Doi și cu doi fac patru, au zis, și trec. Eu vă spun: stați, fraților. Aveți puțină răbdare. Ce semnificație are acest lucru, că doi și cu doi fac patru? Cât timp n-am aflat rezultatul, operația putea fi o întrebare dramatică, chinuitoare. Fie de pildă: 1 + 1. Cât tragism de aci până la concluzie. De la 1 la 2, întreaga gamă a suferințelor spirituale!

Când scriem: 2 + 2 = 4, ar trebui să săltăm de bucurie. Să cântăm în tonuri majore, să înălțăm imnuri de slavă. Dacă trecem mai departe și scriem: 4 + 2 = 6, înseamnă că ne mulțumim cu viața în biologia trivială a clipei trecătoare. Pe când, dacă ne oprim, putem idolatriza pe îndelete gloria formelor schematice ale rațiunii. Putem iubi universalitatea umană.

Să apreciem frumusețea adevărului cilindric punctualizat. Simplicitatea ordonată a ideilor. Calcule, calcule, calcule nesfârșite și minunate... Idei, idei, idei geometrice ce stau deasupra materiei diferențiate... Să lăudăm forma. Să cântăm imnul religios al Geometriei pure:

O! suprafață a pătratului, O! volum al conului, O! ipotenuză, O! înălțime a triunghiului isoscel!, mă închin cu umilință și simplicitate ordinei voastre raționale.

Să ne rugăm Unității ce stă deasupra vieții:

Ajută-mă, Unicule, să ajung un triunghi echilateral! Fă-mă, Unicule, un trapez a cărui bază mare să fie exact de două ori cât baza lui mică. Ajută pe copiii mei să ajungă niște triunghiulașe regulate de toată frumusețea, iar pe bătrâna mea bunică să o mai văd mulți ani-lumină de azi înainte sub forma unei prisme octogonale de toată venerabilitatea!

De ce să trăim în istorie, în viața clipei, oarbe? De ce să ne istoricizăm? N-ar fi oare mai demn, mai omenesc, să ne explicităm, să ne geometrizăm, să ne presupozităm, să ne triunghiularizăm, să ne funcționalizăm? Variabilizându-ne, octogonici, trapezoizi, dreptunghiularizați, în pentagonismul sau în dodecagonalizarea formală, n-am trăi mai excesiv puri în kantismul universalității absolute? Prevăd o „Thempesis universalis".

Noi ne mulțumim să trăim în istorie și să mâncăm. În loc să ne transformăm într-o *funcție* ce poate fi *orice*, într-o reprezentare grafică a unei ecuații, în *câte* altele?...

Fraților, vă propun un cult nou. Cultul ideii că ipotenuza este egală cu suma catetelor la pătrat[1].

De ce să sărbătorim numai faptele? De ce să ne rugăm numai zeilor? Să aducem sacrificii pe altarele Binomului lui Newton. Să ne facem hara-kiri de dragul Teoremei lui Stewart. În amintirea lui Galilei. Să intrăm, inconsolabili,

1. Se știe că, în realitate, pătratul ipotenuzei este egal cu suma pătratelor catetelor, dar în focul creației și al gândirii, autorul (altminteri, un distins matematician) pare a fi uitat acest lucru. (Nota editorului)

în mănăstirile Sf. Sinusuri de *a* sau, femei, în mănăstirile Sf. Cucernice Cotangente.

De ce să ne luptăm numai pentru obiecte şi oameni?

Să luăm Bastilia axiomei lui Euclid. Sau să sărbătorim 14 Iulie al Quadraturii cercului, 10 Mai al întâlnirii paralelelor la infinit. Bachanalele Unghiului drept. Misterele dionisiace ale Teoremei lui Fermat. Să ne aruncăm, înfierbântaţi la 360° (totalul a patru unghiuri drepte), în orgiile ridicărilor la pătrat[1]!

Oamenii de tip istoric care trăiesc în goliciunea clipelor actuale ne afirmă posibilitatea mâncării.

În josnicia lor, ei se mulţumesc cu atât. Dar vă voi arăta imposibilitatea mâncării.

Când mă întreabă cineva, pe care-l întâlnesc, ce am mâncat la prânz, eu nu pot răspunde. De ce oare? Pentru că îmi zic:

a) Să răspund:

1° Ce aş fi putut mânca *azi*?

2° Sau ce aş fi putut mânca în orice *altă zi*?

b) Să răspund:

1° Realitatea mâncării:

α) *mele*;

β) sau *a mea* ca reprezentantă a mâncării *altuia*?

γ) sau *a altuia* ca *posibilitate* de mâncare a *mea*?

2° Funcţia mâncării, adică:

1. Să fi fost atins C. Noica de ceea ce în mod vulgar s-ar putea enunţa: i s-a urcat geometria la cap? Simplă supoziţie, fără pretenţii medicale. (Nota editorului)

α) rostul mâncării;

β) sau *funcțiunea* ei de coeficient pe lângă o sumă de alte posibilități *variabile*?

γ) sau, în fine, *succesiunea* mâncărurilor *în funcție* de scopul lor?

c) Să răspund:

1° Ce-am mâncat în *clipa* fiecărui gest *făcut*?

2° Sau în *totalitatea* acțiunilor succesive?

Nu pot răspunde. Tac. Mă cufund în calculul probabilităților.

Nu, nu putem face nimic, totul e imposibil. Poți să mănânci? Nu, căci, dacă e ceva nou, n-ai știi să mănânci. Și dacă nu e nou, ce e? Nu poți mânca, pentru că, mereu, mâncarea este separată de tine. Ba ești tu, ba e ea, mâncarea. Nu sunteți niciodată coincidați. Există acte, istorie, nu faptul mâncării. Dar să mergem mai departe. Să urmăm cu logică drumul culturii geometrice. Fraților, vă întreb: e nevoie măcar să mâncăm, ca animalele?... De ce n-am merge până la capăt? Să nu mâncăm. Să răbdăm. Să ne ridicăm. Văd lumea flămândă, dornică de ideal. Văd ideea.

De ce să mâncăm? Fiecare bucată e o posibilitate exclusă. Mai bine este să gândești la toate posibilitățile... Și eu nu sufăr de foame pentru că n-am mâncat azi nimic, nici pentru că, probabil, nici de azi încolo nu voi mânca nimic[1], ci de foamea tuturor posibilităților de a nu fi mâncat. Însutit, înmiit, la puterea *n*...

1. Aici ni se pare a găsi un indiciu prețios în aflarea adevărului despre volatilizarea lui C. Noica. (Nota editorului)

Să nu mâncăm. Să visăm că mâncăm atâtea *alte* lucruri posibile. De ce să ședem, istoricește, inferior, la o masă? Vă invit la Marele restaurant „Kant", pe Bulevardul Formelor Pure. Acolo se mănâncă cu prețuri moderate o mâncare substanțială, nu fiecare la o masă izolată și *à la carte* – sistem de izolări particulariste și în istorii –, ci *table d'hôte*. Să ne contopim ideile la masa comună a purismului unificator. Ce vom mânca? Veți zice ghiveci sau vițel cu fasole? Sau pește maioneză? Vă întreb: de ce? De ce *acestea*, când sunt atâtea alte posibilități în lumea pură a lui Hermann Cohen? Nu, vom mânca, frugal, idei fripte pe grătarul special al uitării geometrice formale, servite *à la Leibniz*.

Iar ca desert, în loc de colțunași cu brânză, triunghiuri abstracte cu sos picant de posibilități infinite *à la purismul neocriticismului kantian*. Iar de veți rămâne flămânzi, nu uitați că foametea duce la setea ideilor.

Să nu mâncăm orb, ci în lumina ideilor. Să mâncăm după calcule geometrice. Să stăm să ne gândim. Ni se va lua mâncarea din față? Ce-are a face? Cu atât mai bine. Să ne gândim. Ce-ar fi fost dacă am fi mâncat? Sau ce-ar fi fost dacă am fi mâncat *altceva* decât ceea ce am fi putut mânca? Sau ce-ar fi fost dacă nu am fi mâncat nu ceea ce nu am mâncat, ci ceea ce am fi putut să nu mâncăm? Sau...

Dar oamenii nu gândesc.

Și e mai bine chiar ca mâncarea să nu existe. Dacă ar exista pe masă, am zice: uite mâncarea. Și pe urmă am mânca. Pe când, dacă nu e, discutăm și gândim problematica non-mâncării.

Nu pot mânca. M-aș sufoca. Nu pot decât gândi mâncărurile ce ar putea fi. Virtualități neactualizate, creatorii. Nu vreau să mă concretizez. Deci nu vreau să mănânc. Să dorm. Să beau. Vreau să mă păstrez viu, adică virtual, nefăcând nimic pentru ca să pot gândi. Și cred că aș putea face orice. Universul e în mine. Nu mă dau. Viața e un pert[1].

Sau, dacă mâncăm, să uităm că am făcut-o. Sau să nu dăm nume: pește, supă, carne. Să le mâncăm neclasificate. Așa vom câștiga universalismul anonim monist. Puritatea formelor nerealizate.

Non-mâncarea universală, veșnică.

Să nu mănânci. Să gândești „ca și cum" ai mânca. Ajunge. Să comentezi, să calculezi non-mâncarea ta[2].

Aceasta e totul.

De ce să facem *ceva*? Să rămânem în fixitatea veșnică a sumei unghiurilor unui triunghi este egală cu două unghiuri drepte[3]. Când vedem mâncarea pe masă, să ne gândim la pisica moartă la popa-n poartă. Să nu râdem.

Foamete și perpendiculare. Veșnicie și paralelograme. Liniște și cuburi. Unitate și circumferințe[4]. $\pi = 3{,}14...$ Veșnicia universului în tine.

---

1. Ce înseamnă acest cuvânt? Nu putem ști, din nenorocire. (Nota editorului)
2. Iată la ce înălțimi filosofice ajunsese bietul Noica. (Nota editorului)
3. După minuțioase și laborioase cercetări în grele volume de geometrie, am aflat că ea e egală cu 180°. Frumusețe a adevărului matematic! (Nota lui Noica)
4. Pentru a vedea cât de mult Noica e exact opusul lui Em. Cioran, comparați rândurile de mai sus cu cele identice prin construcție,

Nu gândim cu destulă tărie. De ce să nu am dureri reumatice când rezolv o ecuație? Să nu-mi țiuie urechile când scobor o perpendiculară cu ajutorul unui echer? Ar trebui să ne îmbolnăvim de gălbinare de necazul determinantelor ce nu pot fi rezolvate. Să facem o pneumonie din cauză că două paralele nu se întâlnesc. Să plesnim de ciudă și să ne neurastenizăm din cauza legii impenetrabilității corpurilor. Toamna să zăcem în pat cu gripa aparatelor astronomice expuse intemperiilor. Să ne ducem la dentist, să ne scoată toate măselele, atunci când ne dăm seama că 100 : 3 nu dă o cifră exactă niciodată. Să alergăm pe străzi nebuni, cuprinși de un „Amok" spiritual, urlând turbați cu bale la gură din pricină că dintr-un punct dat nu se poate duce în lumea noastră decât o paralelă, una singură[1], la o altă linie.

De ce să spui „bună dimineața" sau „bună seara"? Zile trecătoare. Mai bine să anunți cu bucurie la sculare: Omule, două fracții se înmulțesc înmulțind numărătorii între ei și numitorii între ei. Iar la apusul soarelui: Ascultați, fiilor, suprafața pătratului e egală cu latura la pătrat.

De ce sugacii să sugă laptele mamei lor lumești? Mai bine să sugă seva ideală ce curge din principiul lui Arhimede

---

dar perfect contrarii prin conținut (Em. Cioran: *În abisurile haosului nesfârșit*, capitolul „Paroxismul eroticului diabolic". Dar îi unește totuși – și mai ales – un același spirit comun modern! (Nota editorului)

1. Sărăcuța de ea, singură în spațiu! (Nota lui Noica)

și din rădăcinile cubice ale numerelor zecimale. Ce vii, ce înțelepți, ce superior umani ar fi acei copii! Ei vor fi înțărcați la propoziționea a 20-a a geometriei euclidiene. Vor împlini 7 ani la sistemul cosmic al lui Ptolemeu. Vor fi puberi la concepția astronomică a lui Galilei. Vor fi majori la neoeuclidianismul lui Lobacevski. Vor vota pentru Senat la teoriile lui Einstein. Aceasta va fi adevărata viață... pură...

În genul... *Antologiei poeților tineri* *

* *Antologia poeților tineri* realizată de Zaharia Stancu a apărut în 1934 la Fundația Regală pentru Literatură și Artă „Regele Carol II" (cu *55 de chipuri* de Margareta Sterian și o postfață de Ion Pillat). Printre poeții antologați: Maria Banuș, Dan Botta, Radu Boureanu, Barbu Brezianu, V. Ciocâlteu, Romulus Dianu, Radu Gyr, Eugen Ionescu, E. Jebeleanu, G. Lesnea, Sanda Movilă, Stephan Roll, Horia Stamatu, Simion Stolnicu, I. Valerian, Ilarie Voronca etc. (în total, 55 de poeți și 220 de poezii). *Antologia...* este ironizată și în nr. 4-5 al *Revistei burgheze*, p. 36.

Adrian (Țucu) Bontăș*

Născut la Răsturnații de Jos în județul Ilfov în 1913. A urmat la institutul Schewitz-Thierrin, liceul „Mihail Eminescu", liceul „Matei Basarab", liceul internat „Sf. Gheorghe", colegiul național „Sf. Sava" etc. Studii de harfă particulare, la conservatorul „Astra" din Brașov și în Germania (Dresda) timp de câteva săptămâni. A colaborat la numeroase reviste, printre care *Johnny, S.A.R. pe acțiuni, Ulisse, Cuvântul liber, Hop și eu, Phallus, – 273°, Mandciurea* etc. Are în manuscris două culegeri: *Păstrăvi și canapele, Brazi și găluște cu brânză.* Actualmente, își pregătește examenul de intrare la conservatorul din București și bacalaureatul pe care îl va da la sigur în sesiunea viitoare. Lucrează în același timp la poemul *Verișoară slabă a zăpezilor.*

---

* Evident, un nume și o biobibliografie inexistente în *Antologia poeților tineri.* „Poeziile" citate constituie un mozaic intertextual, cu trimitere ironică la conținutul destul de eclectic al *Antologiei*...

CEAS AMURG

noptatec copil
şovăelnic m-au dus paşii în iazul crud,
sara licurici pe
lespezi călcând.

bună noapte
stelelor lucind abstract,
zumzet subţie
mai frumos
nici basmul mistic în noaptea clară.

azi aur semănând,
aşternând,
zimţii horbote înfioare,
moale plâng heruvii.

cântare albă pe obraz,
inele,
paralele gânduri rele,
adânc dezleagă vrăjile străbune.

prin moarte şi foc, dureros,
dărui rătăcit
în clinchet mut
hoitul smuls din ursitor.

freamătă gârlele, brădetul,
trandafirii amar svârcoliți
lângă cișmea găsesc
moale așezare.

(*Inedită*)

PLOAIE

Tâmple-mi bat
Parcă-s un taur turbat
Plouă parcă fermecat
În azur am de luptat.

Vreau o blondă mijlocie
Trup sălbatec mie
În mână făclie
În rod împărăție.

Chip ce joacă departe
Unde nu picură moarte
De ce să n-am parte de-o noapte
Cu fete bălaie vânate?

Călător nostalgic priveghesc
La toate ușile lovesc
Neobosit mă gândesc
Ce trist aș putea să iubesc.

Cer, vânt, noapte acută
Dați-mi orice, o fată trecută,
Cu flori lunare o femeie slută
Sau chiar din umbră pustie făcută.

Dar de ce nu mi-ați da mă și mie
S-o împac răsturnată și vie
O fată-fecioară bălaie
Înfierbântată d-atâta ploaie!

(*Ulisse*)

PRIETENE GÂNDAC

Volbure vrăjmaș
spune lumii care te-a trimes
ca s-aud până aci
vaietele,
jalea
ei
Pe pajiștea asta,
de soare în alb văruit
ca un pieptar de timp cioplit,
unde scânteie noaptea stelele, ale vieții fire
au ajuns vegherile celor mulți trudiți.
Du-te de-i frământă
cerule opac,
Fă-i să înțeleagă noul ev
ce vine,

Vine desmierdând,
frunzele în noapte,
sângele candid,
spuma fermecată,
gândul orișicui,
florile, visări,
porumbeii mici, omul rătăcit,
plânsul lin dorit.
Să le-o spună toate, umbra,
mugul roditor,
și cerul,
și gerul,
merele curate,
luna de pe câmp,
ceasul pe-nserat,
munții milostivi,
clopoțeii-n vânt,
toate câte sunt.
Du-te de le-o spune,
animal abstract,
prietene gândac.

(*Cuvântul liber*)

AUR PĂRĂSIT

Omule, de ce n-ai lăsa?
De ce n-ai lăsa?

Păpușa arsă, chipul ței
Cu blesteme neprevăzute.
Semnul de fel
Plumburile mute.

Nu-ți ajunge vechiul dar?
Drumul și opinca traiu
Fruct răsărit har
Joacă zarea după naiu.

Porumbul mătasă,
Din cer pace se lasă
Serafii 'nconjură voaluri
Binele colindă maluri.

Pe lac se ridică o lună
Un basm dintr-un pahar,
De o parte aurul omul să pună
Scut care nu sună.

Visare de tânăr scund
Ev prunc departe.
Albul lacului fără fund
Un vaer de moarte.

Omule, omuțule
Brădetule,
Colbule,
Sdrobule,

De ce n-ai spune? De ce n-ai spune?
Spune.

(*Societatea de mâine*)

AM FURAT MIRESME

Am mers mânjit
Către datini străbune Am stat tolănit
Lângă dulcel'alune.
Am râs amar
De morminte
Dar nopți apar
În inima-mi fierbinte.

„Fiule, îți dau un plug."
Mulțumescu-ți Ție Doamne,
Pământul nu mai știu să-l sug
Vântul o să mi-l răstoarne.

Ceasul a rămas
Simt miros de izme
Duhule, n-am făcut un pas
Doar am furat miresme.

(*Mandciurea*)

LEATUL BLÂND

Topești bătrâne nod
blând.

Ferigi, neguri, şopotit
Călduţ.
Tânjesc, râd, mânjite
bălanele stele.
Carnea străvezie, blajină:
mărgele.
Jilava, hohotind, cleioasă
ciuta zglobie.
Jupuite, clăpănînde, strâmbele
lespezi.
Alint vârsta albă, stelele albe,
faţa pătrată, alint...
De-a dura. Plâng.

(*AZI*)

PALM-BEACH

Lui Geo Bogza

V-am văzut trupuri odihnite
Pe câmpul spurcat.
Din prag jupuiala soarelui
pe grumajii voştri larg o simţeam.
Adânc săpat ceasul de lut lin
Împrejur răsuna.
Sângele tânăr obrajii frământa,
Şi era până târziu miros de trântă.

Cerul alb ca lâna, marele senin,
Străluciri adânci,

Sălbatec coclit, vă împresurau.
Luna când se ridica în miros de carne
Multă, maicele de prunci îi apropia.
Dar soarele tânăr a doua zi vântul tânăr ridica
Strălucind smulgea pacea tărâmului
Și din fundul oamenilor se ridica dorul
sălbatec de soare și apă.

(*Stânga*)

ÎNTOARCEREA RĂMĂȘIȚELOR LUI NAPOLEON I

Ha! Am scurs tot țipirigul de la sonerie
Așa făcea și principele surd care a adus cenușa
împăratului romantic înapoi în glie,
Dar eu n-am putut aduce nimic din codrul
cu izvoare,
Și nici din câmpul unde am smuls florile
care pufăie pribege sub soare.
Vrei să mai știi ce-am făcut? Am trecut prin
odăi și am scos cheile din toate broaștele,
Nu broaștele din bălțile pustii și blestemate
ale grădinii – schitul cu moaștele
Nu! Celelalte, nu știi? Care lipesc ușile
de pereți ca smalțul de dinți.
Le-am scos pentru că sună seara și pentru
mine nu pleacă niciun vapor
spre insula cu nume de sfinți,
Îmi doresc zăvoaie, schituri, temelii, totul

în roşu vopsit,
Să bată bătrânul soare sau nu? Soarele mit?
Să facă ce-o vrea,
Doar să nu ia cu dânsul argintia nea
Copiii iau lecţii de pictură, dar nu pot face
ce vor,
Cântă în cor,
Decât în surdină,
Nici sora Clementină.
Să fiu în locul lor nici maicele de lut
nu m-ar ţine pe loc
Gând de foc.
Din cerul surd plouă alb, degeaba,
Nu se apropie apocalipsul sfânt,
Se răstoarnă lin sensul domnitor, fără avânt
Aşa se vede treaba.

(*Inedită*)

În genul... unui tânăr profesor sau unui student de la Facultatea de Filosofie și Litere din București*

* Vezi și „Programul Facultății de Filosofie din București", publicat – în cheie parodică, evident – în nr. 6/1936 al *Revistei burgheze*, reluat de Pericle Martinescu în *Almanahul literar* din 1986, pp. 106-108 (vezi și studiul introductiv).

Socialitatea omului[1]. Încercare de interpretare fenomenologică a istoriei

Simțământul temporalității abstracte raportat la spațialitatea ideală cheamă și necesită o relație cu caracter cauzal între, pe de o parte, potențialitatea spirituală și, de alta, principiul individuației. E vorba aci de o prioritate logică și ontologică, în care apare ca un fapt de experiență unitatea unicentrată a unor grupuri substanțial diferite. Dar aprioriismul gnoseologic trece dincolo de exclusivitatea Eului vital.

Omul abstract se comportă principial ascetic.

Dar cine zice specificitate zice particularități incomunicabile. Constată, cu alte cuvinte, o entelehie primitivă în orice ființă supusă acțiunii regulatrice a forțelor vitale. Mai mult, *ab initio* și esențial, Ethosul spiritului presupune societatea.

---

1. Studiu neiscălit, publicat în *Revista Societății de Sociologie Estetică* vol. XXXIX, partea XVIII, pp. 1165 și urm., și datorat, desigur, unui tânăr profesor sau unui student al Facultății de Filosofie.

Omul făptuieşte acte a priori sociale. Aceasta este o evidenţă aprioricâ cu bază intuitivă.

Şi nu se poate trage de aci concluzia nonexistenţei ocazionale a unei fiinţe veritabile susceptibilă de a deveni obiectul unor acte emoţionale, deoarece ar rezulta neadmisibilitatea unităţii în sens obiectiv a unor eterogeneităţi radicale, ceea ce nu se poate. Dar semenul factic cunoaşte o discrepanţă de acelaşi fel[1]. Autorii care se opresc aci uită însă evidenţa fenomenologică. Ea revelează înrudirea ontologică a fiinţelor. Ce rezultă? Din centrul eului se deschide o perspectivă, ce are ca bază o intuiţie primară ducând la înţelegere spontană.

Certitudinea intuitivă, cum remarcă cu justeţe Scheler[2] şi Heidegger[3], realizează sinteza somato-spirituală de care nu se poate spune că nu depinde, autoritativ şi categoric, actualizarea unor caractere ale structurii omeneşti intuind consubstanţialitatea lor ontologică. Iar Spranger[4] şi Hartman[5] constată eficacitatea şi şansa de permanenţă a teoriei care, pornind de la forme social constitutive, ajunge

1. Vezi Traian Herseni: „Dramatismul stabilităţii umane", în revista *AZI*, luna iulie-august 193., pp. 768 şi urm.
2. Cit. de dl Tudor Vianu în „Originele frumosului şi frumuseţea originelor" (*Revista Societăţii de mâine*).
3. Cit. de dra Păpuşica Georgevschi-Paschievici în *Revista Societăţii de poimâine*, an. I, nr. 1.
4. Cit. de dra Tismana-Temişana D.A. Popescu în *Revista Societăţii de răspoimâine*, an. I, nr. 2.
5. Evocat de dra Maria Banuş, citată în *Antologia poeţilor tineri* (partea a II-a: „Tinerele poetese supramoderne").

la o discrepanţă iniţială cu caracter voliţional. Forţa coercitivă existentă în totalitatea spirituală nu rezistă analizei psihologice noologice. Făcând abstracţie de la faptul că realizarea spiritului subiectiv se face prin intermediul cosmosului[1], putem încă intui că conceptul intenţional percepe fenomenele prin comprehensiune.[2]

Paradoxal vorbind şi înţelegând, omul prin latura lui[3] caracteristic psihică, participarea la sensul obiectiv al fiinţei simbolice aminteşte naşterea unui suflet sintetic. Dar forma plurală a unor momente străine de noţiunea biologică[4] a substanţei nu înseamnă oare noţiunea primară în intuiţia propriei noastre valori[5]? Manifestările regulative cheamă în noi specificul propriu[6]. Deplina realizare presupune o forţă în mod continuu dată.

---

1. Dim. Gusti: „Forma socială a zilei de mâine" (studiu publicat în limba germană în revista *Ethos-Pathos-Nomos-Kosmos-Logos*, 1901, Band CXIX, Heft XXXIV, opuse. XLI, broşura XVIII, partea V-VI).
2. G. Vlădescu-Răcoasa: „Geneva şi forma socială a săptămânii viitoare".
3. Petru Comarnescu: „Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută de un tânăr metafizician".
4. Mircea Eliade, recenzia lucrării lui Petru Comarnescu „Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută de un tânăr metafizician" în revista *AZI*, rubrica: „Răsalaltăieri, Alaltăieri, Ieri".
5. Petru Comarnescu, recenzia recenziei lui Mircea Eliade despre „Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută...", în revista *AZI*, luna mai-iunie-iulie 193.
6. Mircea Eliade: „IAROUI sau Comprehensiunea indică a metasublimului pământesc".

Că omul e social e un fapt de experiență pentru metasociologia fenomenologică[1].

Problemele ei sunt probleme individuale, în sensul că pentru existența lor actuală – *hic et nunc* – nu cer existența sau presupoziția unui „tu". Conceptele noastre sunt realități coexistențiale în empirismul ontologiei vieții umane.

Esteticitatea de fond a tablourilor unui El Greco[2] determină – paradoxal – șansele de obiectivitate ale afirmației de mai sus.

Specificitatea transcende voliționalul mecanic. Autorealizându-se, individul esențial – necesarmente ontologic –

---

1. Max-Othmar-Theodor Geigerspann, „Staatsaktualisierungabsolutgemejinschaftlichekategorischzusammenhaltendegeistlichmelodischeungeheuerlichpathetischekatastrophalkosmischeentsetzlichzerschmetterndeweltlichmotivierteverwandtschaftlichverbundenewahnsinniggegensätzlicheunmittelbareinheitlicheallgemeinsozialmechanischedurchausgewissweltverneinungendegrundlegung der Unsinnigentorengebrauchsgemeintengedankenverbindungen, A. B. C. D. E. F. G., Heidelstadt-am-Boberneisse.
2. Dr.-nd L. Copelman, „Psychopatologia socială a sugaciului modern", conferință ținută în ziua de 28 februarie 193. în sala școalei Cuibu cu Barză sub auspiciile Societății Femeilor Libere Dornice de Cultură în Scop de Binefacere (S. F. L. D. C. S. B.)*.

* Louis Copelman. Medic celebru interbelic și autor a zeci de studii și cercetări medicale, publicate în România și în Franța: *Essai d'une interprétation physiologique du test Psychologique de Rorschach, son application à l'étude de la dynamique cérébrale des jumeaux* (1934), *Psihodiagnosticul lui Rorschach în lumea activității*

se specifică, păşind dincolo de aspectul formal-social al problematicii clasice.

Corelativitatea formei individuale e proba ultimă a societăţii omului[1]. Omul, sinteză somato-spirituală[2].

---

dinamice a scoarţei cerebrale (1935), *Les élément affectifs à la base du reflexe psychogalvanique* (Paris, 1937) etc.

1. Acelaşi în conferinţa cu acelaşi subiect ţinută în sala de sărbători a şcoalei Maşina de Pâine, sub auspiciile aceleiaşi Societăţi, Secţiunea Educaţia Copiilor Nervoşi după Noile Principii Umanitare (E. C. N. P. U.).
2. *Ibidem.*

În genul lui... E. Marghita[1*]

1. Trecerea dnei E. Marghita în paginile acestea dedicate tinerilor se datorește atât ideilor ei „tinerești", cât și spiritului de galanterie al autorului.

* E. Marghita. Poetă, publicistă, traducătoare. Reprezentantă a feminismului interbelic. A publicat, printre altele, volumele de poezie *Ironii sentimentale* (Editura Cultura Națională, 1925), *Cartea lui Moftuleț* etc. Autoare a zeci de traduceri, multe dintre acestea fiind publicate în colecția „Lectura. Floarea literaturilor străine". Printre autorii traduși: Arcadi Avarcenko, Herman Bang, Blais Cendras, Ilia Ehrenburg, Jaroslav Hasek, Gerhart Hauptman, E.T.A. Hoffmann, Richarda Huch, Heinrich Mann, Arthur Schnitzler, Stefan Zweig etc.

Ziarul *Dimineața** din 17... 193.
Rubrica: „De aiurea și de aici"

Un fapt divers cu repercusiuni semnificative

Citim într-un ziar străin că în localitatea A. (nu importă locul) o tânără fată a fost adusă în fața Curții cu Juri. La începutul dezbaterilor, președintele i-a pus o întrebare pe care, oricât de obișnuiți am fi cu procedeele curente și cunoscute ale clasei dominante, nu putem totuși să nu o desprindem pentru semnificația ei, care pune în lumină,

---

* *Dimineața. Cotidian de informații.* Apare la București (2 febr. 1904 – 22 nov. 1916 și 3 ian. 1919 – 30 dec. 1937). Director: C. Mille (1904-1922); dir. pol.: M. Sadoveanu (1936-1937). Este un ziar de stânga, militând în același timp pentru democrație, libertatea cuvântului și a presei etc. Deține intermitent și o rubrică intitulată „Literatura, arta, știința" (*apud* I. Hangiu, *Dicționarul presei literare românești. 1790-1990*, ed. a II-a, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996, pp. 150-151). Polemica dintre ziarele *Adevărul* și *Dimineața* este ironizată de N. Steinhardt și în *Jurnalul fericirii*.

cum mai bine nu se poate, realităţile sociale de azi în cruda lor nuditate. Preşedintele (cum a ajuns la locul acesta? Nu oare prin legături de familie şi avere? Sau, mai grav, printr-o severitate excesivă şi deplasată?) i-a spus:

— Domnişoară, vă rog să binevoiţi a răspunde; să ne spuneţi dacă fapta de care sunteţi acuzată e adevărată şi dacă, precum susţine acuzarea, aţi ucis pe omul despre care se mai spune cum că ar fi fost iubitul dvs.?

La auzul acestor cuvinte, biata nenorocită de-abia a putut murmura un „da" şi s-a prăbuşit în boxa unde se afla (cei traşi în faţa justiţiei mai sunt şi azi ţinuţi sub pază ca în epoca medievală), plângând în hohote, şi sughiţuri puternice îi cutremurau întreg corpul ei tânăr.

Dar justiţia nu are inimă. Societatea burghezo-capitalistă nu cunoaşte simţire. Preşedintele s-a mulţumit să dispună să i se dea un pahar de apă cu o bucată de zahăr şi, după ce a aşteptat câteva minute ca nenorocita să-şi vie în fire, *a reînceput*, punându-i sub altă formă aproape *aceeaşi* întrebare!

Ziarul străin de unde culegem informaţia de faţă ne mai spune că *acuzata* (pentru ca să întrebuinţăm limbajul plăcut procurorilor şi apărătorilor sărăcimii flămânde din toate ţările fără excepţie, ahtiaţi după fascism şi dictaturi) e o distinsă intelectuală. Ea a absolvit acum trei ani clasa a III-a liceală, corijentă numai la două materii.

Chiar atunci tânăra fiinţă, care în loc să se bucure de toate libertăţile vieţii şi mai ales de una esenţială la care toţi, bărbaţi şi femei, aspirăm, a avut de luptat cu greutăţile

nemaiauzite ale unui program școlar analitic supraîncărcat, a intenționat să se sinucidă. Zguduirea suferită în urma nedreptății a două profesoare îmbâcsite în tipicul didactic al unor forme sociale și morale moarte a împiedicat-o să se prezinte la examene, ea petrecându-și însă timpul în lecturi utile, care i-ar fi permis anul acesta să se prezinte la sigur la examenele de restanță, și învățând să cunoască toate nedreptățile vieții în societatea civilă modernă.

De ce să fie împiedicată prin acest proces urzit împotriva ei să-și dea examenul? De ce această stavilă intelectualității?

Dar acuzația a îndrăznit să susțină chiar că în acest timp tânăra fată ar fi fost ceea ce în limba burgheză dispreţuitoare se cheamă o *prostituată.*

Încă o infamie! Ca și cum persecutarea tinerimii studioase dornice de carte n-ar fi un instrument suficient de apăsare și descurajare a tinerilor proletari avizi de cultură înaltă și umanitară!

Acuzația susține că ea avea un carnet de o anumită culoare (procedeu barbar al poliției burgheziei contra dezmoștenitelor soartei) și că își petrecea orele de seară plimbându-se de preferință pe străzi dosnice în jurul felinarelor. Dar de unde știe onorabilul domn procuror care susține aceasta și care desigur are o casă elegantă, cu slugi și vara pleacă la băi că aceea pe care o insultă cu atâta ușurință nu repeta în orele de seară lecțiile învățate cu greu în timpul zilei după programa ministerială analitică a clasei a III-a, supraîncărcată și care poate ruina sănătatea unui copil tânăr?

Şi chiar dacă ea ar fi exercitat ceea ce domnii judecători numiţi de cercurile înalte ale clasei stăpânitoare numesc ***prostituţie***, e acesta un motiv de persecutare în plus pe lângă toate suferinţele nesfârşite ce sunt impuse proletarilor, femei şi bărbaţi, de pretutindeni? N-are femeia, ca şi bărbatul, dreptul la libertate şi emancipare? Reacţionarii de tot felul, boierii, conservatorii, duşmanii poporului, vor să reducă rolul femeii la cel de sclavă a poftelor lor. Dar timpurile înaintează. Omenirea e în progres şi femeia va dobândi, prin emanciparea muncitorimii de sub jugul opresiunii, drepturile ei sacre şi inviolabile.

Acuzata din A. nu interesează numai ca individ. Ea e un simbol viu, o reprezentantă a Generaţiei Moderne, a Tinerimii de Azi, care suferă, care luptă, care iubeşte, care va învinge. Un simbol al vremurilor noi contra celor vechi, al Libertăţii contra Opresiunii.

Va fi oare justiţia populară destul de tare ca să o achite şi să o smulgă din ghearele beciurilor şi temnicerilor ce altfel o aşteaptă? Sperăm că da şi că, la ieşirea din tribunalul schingiuirilor morale, Generaţia de Azi va şti să o sărbătorească cum se cuvine, în melodia cântecelor lumii noi care se pregăteşte.

Dar acum, când citeşti, cititorule, aceste rânduri, nu uita că ea se află pe scaunul de tortură în faţa unui magistrat înnebunit de reacţionarism şi fără milă.

În genul... unui tânăr de stânga-dreapta

O scrisoare de dragoste pentru milița*

poem
amorf

sunt și poeme mute milița dar din alea nu știu să scriu sunt scrise de oameni cari se cheamă talentați

ăsta-i un poem amorf îl poate scrie un om orice om în care intră soarele sau care vine cu soare acasă

ții minte când ne-am întâlnit prima dată în strada Bărăției când ne-am despărțit am împărțit între noi soarele

acum aș vrea să dăm soare unei mătuși bolnave dar nu mai am fiindcă l-am împărțit cu tine milița

---

* Milița Petrașcu (1892-1976). Artist plastic notoriu (desen, grafică, pictură, sculptură etc.). În epocă a realizat, printre altele, portrete, ilustrații la volume de Camil Baltazar, Barbu Brezianu, Al. Busuioceanu, Jacques Costin, Ilarie Voronca (*Incantații*, 1931) și chiar la volumul lui Petru Comarnescu *Homo Americanus* (1933), ironizat de N. Steinhardt.

nu-i așa nu te superi că am mai scris un poem amorf într-o pe seară de întoarcere de la cimitir

unde sărutasem pragul unei prietene moarte nu-i adevărat

că morții sunt iubiți ei sunt galbeni și

bătrâni

nimeni nu poate să sărute o prietenă moartă tu ești vie milița de aia vrei să mori știu eu o moarte frumoasă

este moartea de după oboseala marelui dans marele dans se circumscrie pe un munte înalt știi acolo unde a dansat Zarathustra

mă gândesc la dansul supraomului solitar din finalul lui Zarathustra cartea despre care sunt cărți cu bibliografie Nietzsche nu-i gânditor am pierdut noțiunea asta într-o zi pe stradă râzând[1] (în urma mea nu era nimeni altfel poate că mi-ar fi fost înapoiată spunându-mi-se domnule ați pierdut noțiunea gânditor)

Nietzsche a fost un adolescent bolnav mi-e milă de el dar trebuie să te chem acolo sus pe munte să-ți fac mai întâi invitația la dansul pe coardă (știi coarda după care se poate cădea în plasă)

pe coardă ai să mergi ușor fiindcă ești mică

când o să ajungem pe munte acolo e un aer – lumină – rece purifică pielea carnea gândurile niciodată

1. Deși iscălită Riki Protosinghel, scrisoarea ni se pare datorată unui tânăr cu un nume cu totul altul; dovadă „ă"-urile cuvântului de mai sus.

n-ai făcut așa o baie

de sus de pe munte o să vedem spectatorii din stal

o să fie Puiu Vera și Brazda[1] noi n-o să-i putem vedea poate o să vedem silueta lui Zarathustra

se zice că apare pe un fond roșu eu n-am văzut-o încă despre dansul care o să urmeze nu se poate spune nimic e dansat o dată la o mie de ani de doi adolescenți curați azi nu scriu eu Riki nu știu cine a intrat în mine nu pot să-i fac nimic dacă el ia tocul și scrie azi nu mă văd în oglindă fiindcă m-am pierdut

acum mă duc să mă caut îndărătul oglinzii

riki protosinghel

1. Mai mult decât probabil prieteni comuni ai lui Riki și ai Miliței.

În genul lui... Mircea Eliade*

* Mircea Eliade (1909-1986). Istoric al religiilor, prozator, eseist, dramaturg, memorialist ş.a. Membru al Asociaţiei „Criterion" (1932-1934). Debutează în 1921 cu articolul „Duşmanul viermelui de mătase" în *Ziarul ştiinţelor populare şi al călătoriilor* (povestirea „Cum am găsit piatra filosofală" este distinsă cu premiul I al aceleiaşi publicaţii în 1921). Până în 1934 mai colaborează la *Vlăstarul, Orizontul, Foaia tinerimii, Universul, Lumea, Adevărul literar, Revista universitară, Cuvântul* (unde este redactor din 1928), *Vremea, Credinţa* şi – evident – *Criterion* (articolul „Poimâine", publicat în primul număr al revistei, va fi ironizat în *Revista burgheză*, nr. 1/1934, p. 33). Volume publicate până în 1934 (anul apariţiei vol. *În genul... tinerilor*) : *Isabel şi apele diavolului* (1930), *Solilocvii* (1932), *Maitreyi* (1933), *Întoarcerea din rai* (1934), *Lumina ce se stinge* (1934), *Oceanografie* (1934), *India* (1934) şi *Alchimie asiatică* (1934).

Întoarcerea din India*

Pământul nu se vedea încă de pe vapor, când mă simții de acum copleșit de reflecții jalnice. Eram numai fatigat de drum? *Nu*! Simțământul horibil care pusese stăpânire – fatmic și inexpugnabil – pe ființa mea iremediabilă, irațională, orfeică era travaliul deosebirii climatice. Dar nu al temperaturii concrete, ci, adânc, al latitudinii siccitive. Prin mijloacele promiscuei civilizații europene ajunsesem în mai puțin timp decât, famelic, îmi trebuia ca să contemplu leproșii cadaverici sau crocodilii purificați din țara divină în continentul cu dicționare. Alături de mine, un glas

* Între dec. 1928 și dec. 1931, M. Eliade se află în India, în urma obținerii unei burse de studii la Calcutta. Aici studiază sanscrita, se inițiază în practicile hinduse, primele studii despre filosofia și practicile indiene fiind publicate în 1929 în *Revista de filosofie* din București și în *Ricerche religiose* din Roma (*apud Dicționarul scriitorilor români*, coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, D-L, Editura Fundației Culturale Române, București, 1998). Momentul întoarcerii din India și studiile de indianistică ale lui Mircea Eliade sunt, în acest capitol, ținta ironiilor lui Antisthius.

concretizator rupe farmecul mai persistând al nebulosului și anunță: Constanța.

Am încercat să citesc, dar n-am reușit; am aruncat cartea *Karastrakruopatâvana*, sinteza înțelepciunii bengalice, pe care o citesc într-o excelentă traducere franceză. Mă las întreg și nud melancoliei indice. Țin un solilocviu. Trec în gându-mi imagini ce par obscene aci. Îmi aduc aminte cum Panditul Rahimsedwarthan Penga îmi spunea: „Mă, băiatule, mă, asta să o știi tu de la mine, că eu i-s popă...", în grădinile sacre ale fantastikului Marawharwar, pe când Rabindranath Tagore cu un zâmbet biblic își mângâia barba ireversibilă. Barba lui albă ca un fluviu purificator cuprinde un cosmos cast, depărtat de cotidianul european. (Englezii și oamenii cu mintea întreagă nu mă vor înțelege. Nu face nimic.) Doar șopotele havuzurilor umpleau atmosfera virgină de o inerție safică. Un gând blând mă cuprindea și mă simțeam umil ca un copil onest și gângav. Depersonalizare în apoteoză mistică. Biologizare în permanența placidă.

Dar vasul se apropie de țărm și în curând vom fi sub semnul timpului împărțit calendaristic. Vom fi obligați să coborâm. Din tragicul mahagonic al hermitagiului nostru plutitor în locurile anchilozate de muncă. Din visul introvert în activitatea unde fiecare e presupus să acționeze extravert. Deodată îmi dau seama. Poate că sunt așteptat. Rude, prieteni, mai știu... Da, acum îmi reamintesc, tot din acest port am plecat, acum câți ani? Eu i-am uitat, dar ei? Cufundat atâta timp în satanalogia unei lumi agonice, e necesar să mă violentez acum ca să reînvii figurile lor. Nu

voi recunoaște nici fauna și flora; atâtea zile printre maimuțele sfinte îmi vor da posibilitatea să am prehensiunea altor animale? Dar pe *mine* mă vor recunoaște? Alterabilitatea trăsăturilor nu mă va face oare nerecunoașterabilitativ? E evențial că da. Părul meu palid, farmecul călugăresc care emană, matildic și universal, din omul paradoxal ce sunt mă vor acoperi. Vine seara, și în cenușa pânzelor sub globurile copleșitoare ale cheiului mă voi strecura ascetic, inasimilabil, inacceptabil, transcendent și neutru. Ideea prețiozității unei primiri îmi dă o suferință carnală.

Dar știu eu măcar dacă vor veni înaintea mea? De ce m-ar întâmpina? Viu rătăcitor și gol, mâncat de un blestem cosmic, fără căpătâi, rușinat. Ei m-au uitat, drumul înapoi spre India nu-l mai pot face din lipsă de *bișțari* (cum se spune la Calcutta, în cartierul de nord-vest al orașului, cartier dramatic, paradoxal). Ce voi face? Mă invadează o neliniște medopersică, mă îndeamnă să aprind candela dezamăgirii și să încep non-viața; valurile sunt aproape, mai departe se disting havuzurile orașului, e ușor să-mi pierd virginitatea acvatică în apa-mumă. Dacă însă am ajuns de acum aci, vreau să ajung la mal, ca să nu se rostească despre mine un vechi proverb înțelept al Indiei, care revelează caracterul ei organicistic și haotic: *L'amallûnag itac taceni as* (adică s-a înecat ca țiganul la mal).

Voi aștepta deci.

Iute scobor în cabină, iau o oglindă în mână. Privesc. Nimic deosebit în trăsăturile mele. Am rămas același. Creaturile

care vor veni în întâmpinarea mea își vor spune că nu m-am schimbat, la ce bun am mai plecat, deci. Și mă vor persifla. Dar de ce să nu aplic străvechiul procedeu indic, de care am aflat într-o seară apolonică, pulsativă, de mitologizare ascendentă și care poartă numele *Ajukàteatrû*? O mască nu am la îndemână și nici nu trebuie. E de ajuns un efort... privesc iar în oglindă și văd că am reușit. Sunt același și nu mai sunt. Modern mister al Schimbării la Față! Privirea mea a luat ceva dramatic într-însa, care revelează o mistică terifiantă, o maximalizare a specificității din mine. Pun și o pereche de ochelari pentru ca să par mai dezumanizat, ca și cum aș purta afurisenia lumii în mine. Sticlele din fața ochilor îmi dau un aspect sacru, cast, ca un hram divin în cine știe ce magie indică, o sărbătoare panteistică a păcatului suprauman. Părul bine pieptănat în sus: fruntea lată. Da, arăt fascinant, e ceva mituitiv în mine, de parcă aș ascunde o dogmă perversă de mult uitată. Mai trebuie ceva? Să las buzele puțin în jos, dezamăgit că stau pe loc, și nu mondializat, planetizat, subsumat în cosmosul ozonizat. Încă o privire în oglindă, cobor puțin umerii, psihodramatic. Am făcut bine că am pus ochelarii, ca și cum aș fi suferit o orbire neîncercată. Se aude clopotul, lumea aleargă, am sosit...

Repede pardesiul cenușiu, pălăria, dar nu, mai bine fără pălărie... Mâinile în buzunar, ies din cabină, urc scările... Dar dacă nu e nimeni, dacă telegrama mea din Port-Said n-a sosit, dacă m-am fatigat în van? Mă violentez ca să nu par curios, mă stăpânesc. Am ajuns pe punte. Sus cerul

înstelat, jos portul. O privire îmi ajunge. Au venit toți, peste așteptare. Acum e clipa.

Scobor neuric în portul fantastic în noapte, rezultanta trudei mijlocizatorii. Ezit să pun piciorul pe țărmul cu instituții și caractere: pământul instituțional, caracterițional, unde experimentul nu e introvert, unde ambarele sunt irelevante și hărnicia onestă o datorie. Pun totuși piciorul jos și privesc cu un mepriz bergsonian-cinic grămădătura din fața mea. (Sunt fericit că-i văd aci, îmi par niște angeli radioși, dar sunt stăpân pe mine și nu arăt nimic.) Le întind mâna cu un gest eurasiatic și aștept melancolic ca un autarh nestoric cu particulă feudică.

Din grup înaintează Zaharia Stancu Sahib* și ambii Donescu Sahibs**. În loc de ghirlande și șerpi, ei îmi oferă, unul, o colaborare la *Vremea****, și celălalt, același lucru la *AZI*****.

---

* Zaharia Stancu (1902-1974), redactor și director la acea vreme al revistei *AZI* (între 1932 și 1933 și în 1937). Până în 1934, publicase volumele *Poeme simple* (1927) și *Antologia poeților tineri* (1934, vezi capitolul) și colaborează la *Victoria*, *Adevărul literar și artistic*, *Universul literar*, *Gândirea*, *Credința* (unde este redactor în 1934) etc.

** Vladimir Al. Donescu și C.A. Donescu (vezi nota de la capitolul „În genul... ziarului *Vremea*" din *Addenda*).

*** Vezi nota de la capitolul „În genul... ziarului *Vremea*" din *Addenda*.

**** *AZI. Revistă română de literatură, critică și artă.* Publicație de stânga apărută la București între anii 1932-1938 și 1939-1940. Redactori și directori: Zaharia Stancu (1932-1933, 1937), Petru Manoliu (1935-1937). Printre colaboratori: E. Jebeleanu,

Comarnescu Sahib* mă salută în numele demonologiei experențialiste și al republicilor federale din America de Sud, de Mijloc și de Nord. Iar Emil Gulian Sahib** mă proclamă șef absolut și incontestabil al tinerei generații, unic ecou al ei. Pășesc – victorios – înainte. Toți sunt fascinizați. Mă uit la ei crunt și neronic, și ei freamătă, se îndoaie ca arbuștii la suflarea vântului faunic. Apoi, deodată, mă opresc, privesc deșart, arăt muribundic. Ei se reped, devin axa privirilor și atenției lor, mă cred bolnav, mă întreabă ce am. Eu însă tac îndelung și văd că ei trec prin clipe de teroare. Fiecare gest al meu e microscopizat. Așteaptă. În fine, îmi revin, merg mai departe. Toți răsuflă ușurați. Ce-a fost ? îmi zic. Deniez să răspund : „Ignoranța voastră nu mă surprinde. Sunteți inapți să prehendați goliciunea cosmică a unui om umilit. Afundați în electricitate și lichelism, ați uitat totul despre divinitatea biologiei și ritmica iluziei policentrice. Omul trăiește substanțial numai în dinamica floralică, în nemurirea castă a ultimității, departe de măgarologia rațiunii. Vă invit la clovneria tragică, unde paradoxul teocratizat...". Destul, strigă ei, e prea mult, nu putem răbda atâta dintr-odată. Destul, Maestre, spune

---

Maria Banuș, I. Pillat, G.M. Zamfirescu, Anton Holban, Al. Sahia, Panait Istrati, Șerban Cioculescu, Geo Bogza, Petru Comarnescu, M. Sebastian, Ilarie Voronca, Tristan Tzara, Stephan Roll etc. (vezi I. Hangiu, *op. cit.*, p. 60).

* Petru Comarnescu (vezi nota de la capitolul „În genul... lui Petru Comarnescu).

** Emil Gulian (vezi nota de la p. 269).

Boz Sahib*, ești asemenea unui trăznet asiatic căzut printre noi, destul, nu vezi, valurile mării se umflă, femeile se înfioară, havuzurile se cutremură, câinii latră, nu ne copleși din prima dată. Îi las să răsufle, juisând în sinea mea de succesul inesperat, privind însă în afară ca și cum aș auzi cântecul harfelor eoliene stimulate de vântul lamentațiunii minerale a neotomismului divinatoriu. Mă uit în sus, ridic mâinile dionisiac și teocratizat. Priviți! exclamă tot grupul. A plecat om și s-a întors zeu! E un înțelept, un hindus! Și toți, dinapoia grupului, pasagerii, se opresc. O liniște tibetană de o grandoare inexprimabilă s-a lăsat. Doar din depărtare, din întunericul unui colț al cheiului înapoia căruia se ghicește orașul, un glas de copil mai repetă: hindus!

Peste o jumătate de ceas, în gara portului, Dim. Gusti Sahib** mă anunță că mâine mă va introduce în Templul ce se numește Universitate și-mi va pune la dispoziție conform obiceiului țării pe cea mai frumoasă dintre fiicele lui, pe neîntrecuta Facûl-Tatea, din nobila familie de

---

* Lucian Boz (1908-2003). Critic literar, prozator, publicist. Principalele volume: *Eminescu. Încercare critică* (1932), *Cartea cu prieteni* (1935), *Moartea abstractă și alte trei nuvele* (1980), *Anii '30* (Sydney, 1981) etc.

** Dimitrie Gusti (1880-1955). Sociolog, filosof, estetician. Fondatorul Școlii sociologice (monografice) de la București. Volume: *Sociologia războiului* (1915), *Sociologia militans. Introducere în sociologia politicii* (1934), *Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii*, 2 vol. (1939-1940) ș.a. (vezi și nota autorului de la p. 107).

Phil'Osophie*. Dânsa, mi-o descrie Gusti Sahib, e cenușie ca piatra, dar e fecundă și în mai puțin de o lună îmi va dărui o drăgălașă Az-Istență, de nu chiar o Côn-pherință. Sunt împotriva onorurilor, îi spun eu însă cu glas vibrând, eu nu voiesc fecioarele voastre, nu voiesc decât contemplația blândă a castității intrazeificate. Iarăși cuvintele mele îi pironesc pe toți, dar se reculeg și mă supliază să accept. Voi accepta, sfârșesc prin a zice, căci scrie în *Mahabarata*, cântul al XXXVII-lea, linia 32-36: *Nu te împotrivi bucuriilor.*

Privesc o ultimă dată portul și vaporul, căci trebuie să plecăm spre oraș. Acum, de aci, ceea ce a fost mi se pare cu totul altmintrelea. Pe Gandhi îl văd în adevărata lui lumină de om care nu știe ce vrea, se supără, vrea în fiecare zi altceva. India, ca pe o țară care fără de sprijinul Angliei s-ar cufunda într-un război civil și religios nesfârșit, poporul pradă opresiunii fără limită a prinților, hindușii slabi pradă mahomedanilor războinici. Simpatia democraților și socialiștilor pentru Gandhi mi se pare inexplicabilă, Rabindranath Tagore (pe care l-am zărit într-o zi pe stradă), cu barba lui mototolită, ca un bătrân viclean și stupid. Și îmi pare bine că n-am învățat sanscrita, și nici bengaleza, și aproape nici măcar engleza. Văd bine că nu era nevoie. Dar, pe când mă pot gândi la teama dinainte de sosire că venirea mea va

* În 1933, M. Eliade este numit asistent la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, unde inițiază un curs despre *Problema răului în filosofia indiană.*

trece cu totul inapersevată, fără durere, pe când îmi murmur mie însumi cu o stranie bucurie aceste adevăruri, grupul cu care pornesc spre ieşire îmi solicită genuflexat câteva cuvinte. Şi, după o ultimă privire spre vasul care m-a adus din călătoria care s-a sfârşit atât de bine, încep să vorbesc rar şi adânc, cu oboseală nespusă, dezvăluind supremul: „În faţa civilizaţiei voastre skaraoţkizate, tulburarea assiro-babiloniană care mă invadează înseamnă jalea cărnii, a comuniunii celeste, a mariajului cosmic...".

În genul lui... Geo Bogza*

* Geo Bogza (1908-1993). Poet şi prozator. Reprezentant de seamă al avangardei interbelice. Până în 1934 colaborează la revistele: *Urmuz* (editată chiar de Geo Bogza), *Bilete de papagal*, unu ş.a. Debutează editorial cu *Jurnal de sex* (1929), urmat de *Poemul invectivă* (1933).

Prefață*

Se știe că cea mai însemnată însușire a poeziei moderne este sinceritatea. Poetul modern spune ce crede despre toți și despre toate. Nu se ascunde. Merge chiar atât de departe, încât reușește să se poată considera pe el însuși ca pe o a treia persoană. Dovadă dl Geo Bogza, care în poezia *Esseu*[1] se judecă singur:

Ce frumos era la piatra neamț
Aerul tare ca vorbele într-un poem de geo bogza...

---

* *Poemul invectivă, cu amprentele digitale ale autorului* – care constituie ținta parodiei lui N. Steihardt – a apărut în 1933 la Editura „unu". Publicarea acestuia s-a soldat cu două detenții ale autorului la Văcărești. Motivul: atentat la adresa bunelor moravuri. *Poemul invectivă* a fost reeditat în volumul *Eu sunt ținta* la Editura DU STYLE în 1996. Pentru relația dintre N. Steinhardt și Geo Bogza, vezi studiul introductiv.

1. Din volumul *Poemul invectivă, cu amprentele digitale ale autorului*. Dar – fapt semnificativ – fără rezultatul reacției sale Wasserman.

Precum se vede aci, dl Bogza are cuvinte de laudă pentru sine. Dar în poemul ce urmează se va putea vedea cum, ridicându-se deasupra propriei sale individualități, el se înfățișează imparțial și se arată la justa lui valoare. Se cuvine să apreciem acest gest de sinceritate și adevăr.

Balada celor trei smintiți și a altor mulți pârliți*

La balamucul din valea lungă unde e
Director Temistocle Vergotoulos zis Haidarada zis Măsea
Sunt trei smintiți.

Cel dintâi a făcut cele mai teribile
Blestemății
Fără deosebire de vârstă sau de sex;
S-a dat la coșciugul de lemn (ieftin) în care era
Bătrâna lui străbunică moartă la nouăzeci și trei de ani
Și s-a făcut vinovat de necrofilie.
Câte a mai făcut nici
Nu se poate scrie.
Al doilea nebun făcea actul cărnii numai cu obiecte inanimate
Și își băga sexul numai în găuri artificiale

---

* Aluzie probabil la poemele „La închisoarea de hoți din Doftana" și „Poem ultragiant" din volumul citat.

Fiindcă era bărbat puternic cu pulpele ca piatra și
Sexul grozav, nici că se vede deseori
Așa ceva;
Nebunele se țineau după el:
Lovi-te-ar damblaua nebunule, ai, dă-te și la noi cestelalte
Trăzni-te-ar Cel de Sus din senin
Că și noi avem nevoie
Dar el le zicea: hai sictir, desfrânatelor,
Căraţi-vă
Nu vreau să mă dau la voi, iaca ba, nu vreau
Așa de pamplezir
Și se dedea la ziduri unde făcuse găuri și la căldări și
Trăia cu găleţile;
Iar nebunelor să le vie rău și alta nu
Și făceau spume la gură
Alergând prin gangurile întunecoase și umede
Urlând a pustiu.
Pe al treilea ţâcnit îl cheamă geo bogza
Un om uscăţiv înalt și negricios
Despre acesta se spune că închipuise în nopţi lungi de veghe
Cele mai felurite poziţii și spurcăciuni și se zicea meșter
întru ale sexualităţii
Numai că nu le practicase (se vede) niciodată
Că îl turburau cele ce scrisese prin cărţi
El zicea că mai știe și altele și că descoperise și
Mijlocul de a face actul cu el însuși, dar că nu vrea să-l
spună
Să nu-l afle burghezii capitaliști (să plesnească de curiozitate).

Și nebunii – săracii, ei ce știu – îl ascultau și el le povestea
Tot felul de brașoave și ei îl credeau uneori :
Le spunea că de mic copil, din fașă, se masturba zilnic
și-și mânca sperma cu
Susan sau o făcea limonadă în zilele de vară,
Că nu se hrănea decât cu hoituri de șobolani pederești
pasivi
Sau cu muște sadice, violate în fragedă copilărie –
Dar nici nebunii nu-l credeau mereu și îi ziceau
Mai las-o, Popescule.
Dar ce e mai curios e că îl credeau burghezii distinși și se
Înfiorau citindu-l și fiicele lor, domnișoarele cu pension,
ziceau
Oh ! și se prăpădeau cu firea și criticii îl lăudau.
Mai ales Lucian boz,
Îl asemuiau cu scriitorii francezi diabolici ziceau că e
genial, grozav
Credeau că poveștile lui sunt adevărate,
Îl luau în serios, se cutremurau.
Ei, aș, rahat cu perje, nu era el așa grozav
Mai mult se lăuda din spirit comercial și copia de prin
jurnale
articole de senzație
Și apoi scria cât mai aiurea ca să zică burghezii
Vai ce demoniac-obsesional e, și cărțile i se vindeau
(Altminteri nu era prost) și strânsese părăluțe frumoase.
Numai că, mic copil fiind, îl scăpase mă-sa din brațe
odată

Şi căzuse în cap
Şi tocmai când să-şi facă şi el rostu' ca omu', căci îi
mergeau afacerile bine,
A ajuns (se vede de pe urma căzăturii lui celei vechi) la
Balamucul unde sunt doi nebuni
Şi cu el unu: trei
Smintiţi
Bez mulţi alţi pârliţi.

În genul lui... Petru Comarnescu*

Petru Comarnescu (1905-1970), eseist, critic literar, critic de artă, memorialist, traducător. Membru al Asociației „Criterion" (1932-1934). Până în 1934, se pot reține: editarea împreună cu C. Noica, Mihail Polihroniade și Ionel Jianu a publicației *ACȚIUNE ȘI REACȚIUNE. Caiete semestriale de sinteză națională din cadrul secolului XX* (1929-1930) și, împreună cu Camil Baltazar, a *Tiparniței literare* (1928-1937); de asemenea, colaborarea la *Politica* (1926-1927), *Rampa* (1926-1927), *Ultima oră* (1928-1929), *Vremea* (1930-1938), *Revista Fundațiilor Regale* (începând din 1934) și, nu în ultimul rând, *Criterion*, unde face parte din colectivul editorial. Debutează editorial cu volumul *Homo Americanus* (1933), urmat de *Zgârie-norii New-York-ului* (1933) și *America văzută de un tânăr de azi* (1934) (*apud Dicționarul scriitorilor români*, ed. cit., A-C).

România văzută de un tânăr american*

Cu această titulatură, reamintind volumul meu *America văzută de un tânăr de azi*, a apărut într-un mare magazin de peste ocean o serie de articole datorate dlui Thomas C. Brown. D-sa, care ne-a vizitat țara anul trecut, a concretizat în această serie de articole ceea ce a văzut în această țară. Eu însumi am cinstea să-i fiu prieten și l-am ajutat să deosebească ceea ce e relevant pentru noi. El vorbește asupra noastră ca un bun cunoscător și este pentru mine o mare plăcere să reproduc aci primul lui studiu: *Tânărul scriitor român*. Autorul, care este un selfposedat intelectual, întrebuințează pentru descrierea tipului de care se ocupă o metodă de care am făcut uz și eu în *Homo americanus*,

* Aluzie la volumele *Homo Americanus* (1933), *Zgârie-norii New-York-ului* (1933) și *America văzută de un tânăr de azi* (1934) și la perioada 1929-1931, când P. Comarnescu a avut o bursă de studiu în S.U.A., obținând doctoratul în filosofie la Universitatea Southern California din Los Angeles (1931).

lucrare insuflată de un energetism modern, care vede în activismul condiționat de o nădejde vană epilogul unui pesimism paradoxal, spre deosebire de ceea ce a găsit să spună despre civilizația americană tipul Duhamel. Unii oameni l-au efectiv crezut pe domnul Duhamel, dar cine este franc cu el însuși va ști cum să recunoască imposibilitatea dumnealui de a percepe realitatea accentuată a zbaterii paradoxale.

În acest articol care urmează, distinsul ziarist american reproduce fidel o conversație avută cu mine.

Și acum să lăsăm cuvântul dlui Thomas C. Brown din Memphis (South-Dakota).

Petru Comarnescu

THE ROUMANIAN YOUNG WRITER

(Tânărul scriitor român)

THE ROUMANIAN YOUNG WRITER
(Tânărul scriitor român)

Trenat la voiajuri, nu m-am simțit deloc obosit la sosirea mea în Gara de Nord (București). Dintr-odată (at **once**) m-am dus la hotel, unde m-am spălat pe mine însumi în sus (**I washed myself up**) în lavatoriul odăii și în chiuvetă. După care m-am just plimbat puțin pe străzi, așa încât să-mi pot forma judgementul meu asupra acestei cetăți. La un colț aud „Hallo!" și văd pe un tânăr român pe care obișnuisem să-l cunosc (**I used to know**) la noi, unde se ținea după mine decent. **How do you do** (cum mai faci) îi spun lui și urmează un **shake hands**. Bine (**well**), spun eu, ce șansă să te întâlnesc aci.

Pe prietenul meu român îl cheamă Mr. Peter[1] Comarnescu. Excesiv de amabil, îmi propune să mă ducă la el acasă. Bine (**well**), spun, nu refuz o cupă de ceai. Peter propune chiar să luăm un motorcar, dar eu spun că prefer să umblu.

---

1. Se pronunță: Pităr.

În momentul în care sosim la apartamentul lui, după ce ne-am dus sus pe scări (**up stairs**) și ne-am așezat în două scaune ușoare (**easy chairs**), vaste și confortabile, spun :

— Peter, trebuie să-mi spui despre țara ta.

— Cu mare plăcere, **o.k.**, fu răspunsul, și cădem de acord să vorbim astăzi despre *tânărul scriitor român.*

— Nu mi s-a întâmplat să cunosc (**I didn't happen to know**) unul..., eu spun.

— Bine (**well**), ai (**you did**)...

— ...

— Pe mine.

— ...

— **Yes** (da), eu sunt un scriitor acum. Am publicat două volume despre țara d-tale. Am fost abil (**I was able**) s-o fac.

— **Well**, am spus, sunt blestemat (**I am damned**)...

Dar repede îl felicit pe interlocutorul meu, realizând că exclamația mea nu a fost foarte frumoasă la adresa lui. Dar n-a notat (**he didn't notice**).

Și Peter Comarnescu îmi spune despre cele două cărți pe care le-a scris despre *State*[1]. Dar cum pe pământ (**But how on earth**) a succedat el în a face ceva! e gândul meu, dar acum mă selfcontrolez destul ca să nu exclam.

— Bine (**well**), spun, spune-mi totul despre voi, tinerii scriitori români.

---

1. Este vorba de Statele Unite ale Americii (U.S.A.).

— Acum (**now**), trebuie să știi că tânărul scriitor român e foarte variat. Nu toți spun și vor același lucru. Ei nu sunt standardizați.

— Foarte bine (**very well**). Și ce vor?

— M. Eliade propune o contemplație castă.

— **Aôh!**

— C. Noica* ne invită în lumea ideilor nepoluate (**unpolluted**).

— **Aôh!**

— E. Cioran* și I.I. Cantacuzino* cer să ne întoarcem la animalitate. Ei propun oamenilor o animală contemplație...

— Ce excitant (**How exciting**)!

— Yes. Al doilea și E. Relgis* sunt în contra corseturilor.

— **Shocking**! Dar, prin drum (**by the way**), cine e băiatul acesta, Eliade?

Peter Comarnescu îmi explică mie că el e un șef al generației lui, cum s-ar spune, **coach**-ul **team**-ului[1] său. (Eu cred că eu am înțeles că echipa lor se numește *Vremea* sau ceva ca asta, dar nu sunt sigur de el.)

— Și ce altceva mai poți să-mi spui despre voi?

— Așteaptă, spune Peter, un lot. Am să-ți întâi spun care sunt specificitățile tinerei generații.

---

* Vezi notele de la capitolele consacrate scriitorilor menționați (pp. 123, 77, 69, 211, 183).

1. *Team*: echipă.

— Acum (**now**) just așteaptă o bucățică (**just wait a bit**), să iau asta jos (**I shall take this down**) în stenograf...

Scot carnetul și stiloul.

— Bine, startează.

— Iubite prietene, începe el, vechea generație a eludat trăirea potențată. Încă din colegiu eu am înțeles că viitorul va fi al celor ce vor ști să valorifice experimental pointul de vedere nou. Ideile adevărate au nu importanță (**have no importance**). „Spiritul de generație este, în schimb, o realitate concretă."[1] Am înțeles că nu humanismul e acela care duce la glorie, ci selfîncrederea și mai ales selfadmirația, care e calitatea care îi permite individului să-și „facă aranjamente practice cu tovarășii de generație"[2]...

— **Now** (acum), l-am întrerupt, stai puțin, nu vrei să-mi spui că voi, tinerii români, n-ați înțeles spiritul **business**-ului?

— Excusează-mă, îți rog pardon (**I beg you pardon**), dar noi ne-am conturat activitatea după un pluralism uman vitalist dinamic, nu după meschine principii de afaceri.

— **Oh, dear Sir, don't tell me this** (Ia mai slăbește-mă, nene)... Ați făcut un **business** bun... Dar spune-mi mai departe.

1. Această cugetare se află și în *Homo americanus* (p. 110).
2. Și acest lucru l-am spus în *Homo americanus* (p. 108).

— **Well**, dacă vrei, startul nostru trebuie să știi că a fost acreditarea la noi în țară a celor mai moderne idei. Toate lucirile noi le-am energetic recolectat cu fervoare și le-am dat o mare extensie prin vorbă și scris. Toți pionierii mișcării noi și-au făcut o regulă dintr-un propriu narcisism. Ca Narcis ne-am admirat și iubit pe noi înșine întâi, pentru ca să colectăm și alți pionieri și discipoli.

— **I guess**. Și ați reușit?

— Oh! E perfect uluitor (**it's perfectly amazing**) cum (**how**). Am cucerit întreaga cetate (**the whole city**). N-avem dușmani. Căci lăudăm totul. Sportul, muzica de jazz, mașinismul, democrația corijată.

— Asta e bună (**That's good**)! Dar eu tot nu înțeleg. Spune-mi mai mult despre ideile voastre. Ce cred **the boys** (băieții)?

— *Mon cher*, îmi spune Peter Comarnescu aprinzându-și o țigară, ar fi fost dizgrațios (**disgraceful**) să nu reușim. Am fost curtuoși cu tinerii, dar am difuzat verbul nostru energic împotriva balivernelor puhave ale civilizației de până acum. Am știut să difuzăm tenace în urechile receptive ale massei programatica noastră dinamică. Am potențat la culme autentica depășire... spune el bătând cu pumnul în masă.

— **Now Peter**, behavează-te pe tine însuți (**behave yourself**) și nu fi ipocrit cu un vechi **fellow** (camarad).

Peter surâde, dar continuă cu un accent de mare sinceritate:

— Noi am estetizat ingenios multe idei pe care tinerii casti erau nesătioși să le audă...

— **Sure** (sigur). Cu alte cuvinte, ați organizat o oficină pentru copii în care ați atras pe cei candizi...

— Ce-ți imaginezi d-ta despre tânăra generație! Spiritualitatea comportării ei cere o judecare mai sensibilizată. Iată, ca să mă înțelegi mai bine. Un eșec ar fi fost pentru noi teribil. De aceea, combatanții pionieratului nu s-au dat în lături de la nimic.

— Așa, spun, eu pricep. **Businessman**-ul face la fel... Dar instantaneu Peter redevine serios:

— Voi, americanii, îmi spune mie, nu puteți să nu exagerați asupra a ceea ce vi se spune. Tânărul scriitor s-a fofilat în lume, dar întreaga lui ființă a dedicat-o dinamizării caste. Jumate din ființa lui, social-trăirii tentaculare. O pătrime din ființa lui, virtuozităților inefabile și comportării iremediabile. Iar o optime din ființa lui pură, imensității complementate de recordare pragmatică. Cum mai poți spune în asemenea condițiuni că tânărul cast nu e rezervatoriul tuturor împlinirilor paradoxale, că, artisticește vorbind, *n'est-ce pas*, el este *malgré tout* un animal superb și jucăuș care ignoră sfiiciunea și are lărgimea celui ce contemplă, adânc și energic, dimensiunea veșniciei caste!

Am terminat amândoi ceaiul și țigările. Atunci, Peter se scoală și aduce o sticlă de whisky. Spune când (**say when**), îi spun, dar mă lasă să umplu întreg paharul. Fac la fel și, după ce am băut, îi vorbesc mai departe:

— Care este viața unui tânăr autor modern?

— Tânăr autor modern, e răspunsul, înseamnă scriitor, om care face parte dintr-o bandă și scriitor poate deveni orice tânăr[1].

— Cum așa, orice?

— Da, mijloacele sunt la îndemâna oricui în societatea modernă. I se cere tânărului numai să fie curtuos cu tovarășii de generație și trebuie să intre într-una din acele asociații de tineri atractive, dar sterile, cum există atâtea. Să luăm un tip de tânăr scriitor[2]. Să nu-l numim, e preferabil să-și schimbe numele într-un altul mai pur românesc. Copil, voia să facă impresie asupra copiilor din vecini. A furat o bicicletă cu care s-a făli t, apoi a copiat la teză. A trecut la articole în reviste, trăgând chiulul la școală. A scris și o poezie modernistă, pentru că îi aducea prieteni pe care altminteri nu i-ar fi avut. Ziarele din București nu prea au vești. Unul din ele făcea din a treia sau a patra lui poezie un reportagiu pe pagina întâi, **front page**, numindu-l „tânărul anticipator al animalității umane" și descriindu-l ca un revoluționar furios, voluptuos și absent. Aceasta i-a plăcut.

---

1. De-abia acum observ că această definiție are forma aceleia pe care o dădeam despre *gangster (Homo americanus*, p. 175). Firește însă că lectorul avizat va ști să facă deosebirea.
2. Remarc că toate aceste rânduri prezintă o frapantă asemănare cu p. 176 a cărții mele *Homo americanus* (Capitolul: „Banditul american"). Mai este nevoie să spun *encore une fois* că cititorul atent atât al volumului, cât și al articolului de față nu va trage concluzii ce n-ar fi la locul lor?

Era un erou. Ieșise din anonimat[1]. După ce scapă din penitenciar (unde intrase pentru publicații imorale), se mută în centrul capitalei. Acolo organizează o revistă, în care șantajează pe un mare scriitor, până ce familia plătește o sumă mare ca răscumpărare. Participă, de asemenea, la mai multe atacuri împotriva unor idei și instituții pentru că nu voiau să plătească bandei lui taxa de asigurare împotriva... modernismului. Aceasta se cheamă *social-trăire*.

Avansat în rang, bogat și luxos, tânărul nostru are acum roluri mai periculoase. Trebuie să arate că oricine nu-l admiră va fi curarisit de viață. Pe un tovarăș de bandă, devenit suspect prin legăturile lui cu tabăra burgheză, trebuie să-l extermine. O face cu frică, dar o face, înscriind în palmaresul său și sortul acesta de comportare modernă: „să acuzi pe cineva de lipsă de autentică specificitate". A trebuit să facă aceasta, căci societatea sănătoasă trebuia distrusă, căutând să împiedice desfacerea putregaiului tocmai în București, districtul cel mai rentabil al bandei, condusă nu de altul decât de... (literele de tipar sunt amestecate: ilizibil), acest profitor al indulgenței legii pentru presă[2].

— **Well**, spun eu după o înghițitură, e foarte interesant. Dar eu nu vreau să te disturb mai mult. Știi ce te-aș

1. Sunt din ce în ce mai dezolat de identitatea care există între cuvintele de mai sus și biografia unui gangster american de la p. 176 pe care am mai citat-o.
2. Penibila asemănare cu *viața unui gangster* din cartea mea mă indispune mai mult decât pot spune.

mai ruga? Să-mi acorzi un *interview* pentru jurnalul meu. Dă-mi câteva declarații.

Peter este instantaneu de acord. E transportat la ideea că i se va lua un *interview*.

— **Gee, you are a swell lad, Tom.**

— O.K.

Și mă înțeleg cu el să-i pun trei întrebări, pe care le scriu împreună cu răspunsurile pe un carnet special.

— *Care sunt autorii dvs. preferați?*

— Din literatura universală, Paul Valéry și contele H. de Keyserling. Fără a uita și pe Rabindranath Tagore, al cărui discipol direct este prietenul meu Mircea Eliade, în al cărui verb resondează cosmosul.

— *De ce vă place Paul Valéry?*

— Pentru că are înțelegerea afectivă a suferinței absurde, pentru că are o simțire totalitară a contemplației estetice.

— *Dar grofful de Keyserling?*

— **Because** îmi e literalmente simpatic prin conciliența lui cosmică.

— **And** Rabindranath Tagore?

— **Well,** pentru că știe ca nimeni altul să se ridice solemnizându-se în fața golului.

— **Now,** a doua întrebare: *Ce credeți despre civilizația de azi?*

— Eficiența trăirii moderne nu face îndoială pentru cine știe să vadă că nu a diminuat propria ei oportunitate. Independentizându-se prin suficiență, a pătruns în

simplitatea dură. Curios, omul de azi, al cărui trup e numai suplețe, cu fața piersicoasă, mustoasă și totuși curtuos, e diriguitor neîntrupat al vieții viitoare. **The modern world** (lumea modernă) cunoaște conținutul autentic al trupului. Melodizându-se, ea creează muzica pură, omul bronzat, frumos și plin, product dens și lipicios al unui energetism nepieritor.

— A treia întrebare: *Aveți încredere în viitorul speței?*

— **I have** (Am). Omul viitor, solid, cu surâsul roz și proaspăt, curtuos, liberat din legăturile familiare, din surori-tate și cumnătăritate, zburdalnic, va găsi resurse în toate apetiturile. Gloata, începându-se, îl va ridica plin și cărnos, pretențios-ostentiv în tragismul tulburător al oportunității voluptuoase.

— **Well**, dacă îmi permiteți, o ultimă întrebare, deși nu m-am gândit de (**of**) ea la început: *Care este misiunea scriitorului tânăr de azi?*

— Conductul scriitorului contemporan e un dictat subminat uităturii în jurul nostru. Rotund despre (**round about**) ce vedem? Imposibilitatea vechii păcătoșenii, responsabilă de licența metafizicii de a rezolva modernul contradictoriu. Scriitorul nou, cast și facil, neinstituționalizat, curtuos, deschide drumul din mizerabilul conspiratoriu de ieri spre binele, adevărul și frumosul de mâine!

Închis caietul și also carnetul de stenograme.

— Acum uită-te aici (**Now look here**), Peter, ce mi-ai spus aici o să aibă un oribil (**awful**) succes în **the great country**.

Probabil Peter nu suportă bine băutura. A băut și în durata *interview*-ului. Este excesiv de vesel. Vrea să-mi vorbească mai departe și cere să scriu ce spune.

— Mai știu, spune el, scrie acolo că tinerii de azi, hâc, dezabuzați și candizi... șezi jos, Tommy... ce spuneam ? Da, în intensitatea crudă, hâc, just așteaptă un minut... ce nu știu eu despre America, Washington e capitala acestui stat, nu, acestei uniuni, hâc... canalizatoare a eforturilor ...

— Destul, spun eu.

Dar el se scoală și vrea să vorbească iarăși. Îl fac să stopeze (**I make him stop**) și îi promit că voi veni ziua după mâine (**the day after tomorrow**) la o partidă (a **party**) pe care o va da în onoarea mea și unde, îmi spune, va chema pe toți prietenii lui.

— **Well**, spun, o să fiu foarte vesel (**I shall be very glad**) să-i cunosc, dar acum trebuie să fiu dus (**I must be gone**). Îți mulțumesc inimos (**heartly**) pentru interesantele lămuriri. Voi fi aci la seara ta. **Good-bye.**

După ce părăsisem pe Peter, care a reușit în a mă conduce politicos până la ușă, și i-am spus să nu mai bea mai mult whisky acum, am plecat, gândindu-mă despre acest selfffăcut scriitor.

Mi-am găsit drumul înapoi la hotel mulțumită unui ministru al bisericii. Dacă parsonul nu m-ar fi îndreptat bine, n-aș fi ajuns la timp ca să mai pot prinde trenul, așa încât să fiu la Varșovia a doua zi, cum era ordinul în telegrama de la directorul jurnalului meu care mă aștepta. N-am mai putut posibil să-mi iau rămas bun de la Peter și nici

n-am putut lua parte la recepția pe care voia s-o organizeze în onoarea mea. De asemenea, nu am mai avut o oportunitate să mă duc în România. Dar cred totuși că o să pot da publicului american o serie de articole senzaționale despre această țară depărtată și frumoasă, unde civilizația încă n-a pătruns, for dacă Peter a putut scrie două volume despre noi, americanii, cu ce știe, why, good gracious, o să fiu și eu capabil să scriu ceva despre România și locuitorii ei, clima, solul, munții, fabricile, negoțul, apele și orașele ei, după ce am văzut în câteva ceasuri și după ce mi-a spus un atât de profund gânditor ca Mister Comarnescu.

Traducere românească de Petru Comarnescu

În genul... unui tânăr doctor

Cazuri de isterie la sugacii de azi

Cu câteva propuneri relative
la noile directive în materie
de educație a copiilor foarte
tineri moderni

Introducere

Metodele de educație de până azi au adus pe sugaci *pe culmile disperării*[1], de unde – cu bună dreptate – s-au putut întreba: oare procedeele întrebuințate față de noi nu înseamnă negarea eului nostru vital și imposibilitatea pentru noi de a ne realiza pe planul spiritual autenticitatea? Răspunsul la această întrebare chinuitoare pentru conștiința contemporană nu poate fi decât afirmativ. Este ceea ce a spus cu altă ocazie și un distins medic și ziarist[2].

Dar, mergând mai departe de la acest punct de plecare necontestat, se poate ajunge la constatări și concluzii care deschid noi perspective în înțelegerea sufletului și inimii tineretului modern.

În ultimii ani, tinde a se arăta și repeta cazuri ce nu mai pot fi trecute cu vederea.

În lucrarea de față, ne propunem a studia mai aprofundat unele fenomene recente.

---

1. Cum spune atât de frumos titlul volumului recent al dlui Em. Cioran.
2. Dr Ygrec, în *Adevărul* din 14 iulie 1933.

În concluzie, câteva sugestii asupra unei pedagogii puse la punct cu cerințele zilei[1] nu vor părea – credem – de prisos.

I
Constituția isterică

Toți autorii sunt de acord în a recunoaște că isteria nu poate fi decât o consecință patologică a unui vechi traumatism sau a unei meningoencefalite care depășește un exclusivism cu formă convulsivă. În acest sens este și definiția lui *Calvin. Stourm-Houbbern* adaugă cazul unei epilepsii esențiale, dar în genere este admis că starea de dezechilibru poate fi și consecința virtuală a unei leziuni organice.

II
Posibilitatea constituției isterice la copiii foarte tineri și la sugaci

Chiar și concepția psihozelor lezionale se refuză până în ultimii ani să admită realitatea unor manifestări isterice în primii ani ai existenței.

Lucrările recente ale lui *Mme Dr Juliette Velesinskaia* în mai multe ședințe ale societății psihologico-spiritualiste din Biarritz a răsturnat această concepție arhaică, întemeiată

1. *Cf.* Traian Herseni, „Monografia unei colonii de copii degenerați", *AZI*, IV, 1933.

numai pe prejudecata unei negații nejustificate a totului organo-psihic care poate fi și un copil sau chiar un sugaci.

III
Diagnostic și simptomatologie

Ca toate tulburările psihice epileptoide și gliscroide, acestea se manifestă ca un fenomen ciclotimic al morbidului mintal. Încă de mult, elveţianul *Jean-Jacques Grandmaison* observase și notase[1] hiperreflexivitatea, paratonia, sincinezia. Iar *Philibert-Aloysius Moeribeau* tremurăturile extremităților, activitatea mitică, obnubilația epileptoidă și sentimentul vidului integral (semnul lui *W. Lichingenwurtzteil*). Diagnosticul cuprinde două feluri de manifestări esențiale: tulburările organice (convulsive) și obnubilația sau inhibiția emotivă.

„Există incontestabil pe un anumit fond mintal manifestarea unor absențe comițiale care cer un fel de expresie." (*Ransol-Kahn*)

Stourm-Houbbern, care sunt o autoritate în materie[2], recunosc și:

1. Egocentrismul.
2. Demența impulsivă lipsită de inițiativă.
3. Debilitatea mintală.

---

1. *Ann. Verv. Soc. Gén. Méd. Pen. Lodd. Sac. Pss. Méd.*, an XXVIII, 1903, vol. VII, p. 2.
2. Ig. Malonescu, „Câteva cărți medicale noi", în *Revista de filosofie*, nr. 2, 1928.

IV

Noua concepție a afectivității epileptoide

În urma lucrărilor lui *Mme Dr Juliette Velesinskaia*, sugacilor nu li se mai contestă afectivitatea gliscroidă și manifestările morbide. Măsurătorile antropometrice la care a procedat au fost reluate în anchetele făcute cu ajutorul mai multor asociații, ca *Armata Salvării*, F.I.C. (*The friends of insane children*) și *Asociația generală a cooperativelor de păsări din Danemarca*, de soții *Striebel*[1]. Ei au catalogat trei tipuri diferite: astenic, displazic și maniaco-depresiv. Sunt cele trei forme sub care se manifestă azi neliniștea psihică a copilului modern[2]. Le corespund substraturi organice produse ale altor clasificări datorate lui *Gustav v. Langenstein-Kolber*:

1. Mme Magdalena et Otto Striebel, *Recherches sur la Psychonévrose constitutionnelle, fonctionnelle et somatique des nourissons en Psychiatrie, Arch. Soc. de Psych. Fecsol. Beaudr. et End.*, nr. 127, vol. XIV, 1929, cit. de Ig. Malonescu, *op. cit.*

2. Concluziile soților *Striebel* au fost stabilite pe baza răspunsurilor primite în mii de școli primare și grădinițe la un chestionar mult mai lung, din care reproducem numai principalele întrebări: 1. Aveți simțământul panteismului mecanic? 2. Scrieți numele a trei animale domestice cu coadă. 3. Spune ce ai simțit când te-ai urcat prima dată într-o barcă (în țările maritime) sau într-o trăsură (în celelalte țări). 4. Îți plac pisicile? 5. Ce crezi despre prohibiție? 6. Când te doare mai mult: când te tai la deget sau când te ceartă mama (sora mai mare, bunica etc.)? Etc... Formularele au fost răspândite cu binevoitorul concurs al *Fundației Carnegie*.

vagotonic, macrosplachnic, hipersuprarenal, mixoedem. Sugaciul schizofrenic nu poate avea pretenția de a fi înglobat în aceste manifestări psihosomatice, fiind un produs al hiperfuncției tiroidei, căreia i se poate cel mult alătura o stază limfatică hipertimică sau hipergenitală (descris de *Francisc Montval și Antonin Portopault*).

V
Obiecții

Unii autori n-au admis acest punct de vedere, contestând sugacilor hipertrofia personalității. Dar, dacă ei, și mai ales *Mabre-Ribemont*[1], vorbeau de o fabulație în acte, de ce nu s-ar putea vorbi de o amoralitate, o inafectivitate, un autodidacticism al pacienților sugaci, care pot fi timizi, obsedați, anxioși, emotivi?

Mme și M. Striebel au luat ca criteriu comisura nazolabială și țesutul grăsos, pentru a deosebi formele complexe ale isteriei la bolnavii noștri: cerebro-digestivi, musculo-gastropați, musculo-vasomotori, cerebro-musculari, scleros-erotici. În fine, sugaciul mai poate prezenta, printre multe alte temperamente (10, după *Mme Dr Juliette Velesinskaia*), cel de atrabiliar, pituitar, limfatic.

Odată cu *Mabre-Ribemont*, nu negăm influența raportului ereditar (mai ales în encefalite), dar germenul psihopatologic al stărilor postpatologice duce mai mult

1. Vezi Ig. Malonescu, *op. cit.*

decât spre o evoluție anormală ontogenetică, spre o concepție psihomatico-atipică, unde etiologia complexei lor patologii pune pe sugaci și pe copiii foarte tineri în rândurile dezechilibraților psihici, psihopați constituționali, produși nosologici ai unui complex mintal.

VI
Sinteza lui Parzerparini

J.P. Parzerparini[1] individualizează psihozele de mai sus în componente psihice ale degenerescențelor fizice și în componente filogenetice și somatice ale unor structuri corporale. Ansamblul ideo-afectiv și volițional, afectiv, dinamic, biologic, fizic nu se confundă cu cenestezia. Cu alte cuvinte, eul copilului (și al sugaciului) e reprezentanta unor factori sociali și biologici. Subiectivitate, personalitate, primitivitate sunt trăsăturile acestui temperament. Emotivă și mitomană, constituțiunea mintală, hiperemotivă, perversă, paranoică psihonevrozo-emotivă dovedește cu prisosință simptomatologia unei psihoze a tineretului modern.

VII
Consecințe pedagogice și sociale

Oricine poate vedea că, în urma studiilor lui *Mme Juliette Velesinskaia*, ale lui *Parzerparini* și ale multor altora, o nouă

1. „De l'état mental...", 1934.

concepție își face loc în pedagogia modernă. Metodele de până acum sunt suranate și trebuie părăsite. Pentru înlocuirea lor cu curaj prin idei și metode moderne.

Ce urmărea vechea educație. Principiile metodei conservatoare pot fi rezumate în trei puncte:

a) hrana (alăptatul abundent și igienic);

b) curățenia (corporală și a rufelor);

c) somnul (îndestulător și liniștit).

Cu aceasta, vechii educatori credeau în simplitatea lor că au rezolvat problema. Ce suficiență! Ce lipsă de perspectivă !

Noile puncte de vedere. Pentru sugaciul și copilul foarte tânăr de azi cerem trei puncte noi, sinteză medico-socială a celor mai noi lucrări:

a) Dreptul la acte gratuite.

b) Dreptul de a bea sifon.

c) Predarea lecțiilor într-un mediu liber-expansionist.

a) Rousseau recunoscuse în *Emile* dreptul copilului de a sparge geamurile[1]. Dar marele precursor al Marii Revoluții Franceze urmărea încă un scop, o idee de finalitate, căci el credea, influențat de ideile timpului său, că experiența va învăța pe copil. De la André Gide apare ideea actului gratuit[2].

1. *Dimineața* din 23 aprilie 1933.
2. Hristodor Pandelache, în *Cristalul* din octombrie 1932.

Actul gratuit nu urmărește un scop finalist[1].

Noua pedagogie recomandă actul gratuit sugacilor ca un excelent mijloc de descărcare a unei supratensiuni energetice.

b) Părinții, guvernantele și îngrijitorii refuză copiilor sifonul la masă sub motiv că balonează. *Léonie de Bautraz* și după ea *Karl Kundrars* au dovedit insanitatea acestei concepții. Sugacii caută a bea sifon.

c) În timpul lecțiilor, institutorii de modă veche cer elevilor concentrare și liniște. Marele pedagog german *Basedow* din școala filantropistă a cerut pentru copii dreptul de a se legăna pe cai de lemn în timpul explicațiilor. Acesta este un început remarcabil.

Școlarii trebuie să se poată manifesta liber oricând; caracterul esențial al tinerei generații este sinceritatea[2], de ce s-ar pune o stavilă patosului, exuberanței și autenticității lor[3]?

1. Vladimir Terepentinescu, *Amintiri din Slănicul Moldovei*, p. 16.
2. T. Vianu: „Arta și frumosul", *cf.* T. Cuțescu, în *Adevărul literar* din 24 octombrie 1931.
3. Id. Ulisse Montaky-Beiu, *AZI*, decembrie 1932.

VIII
Tragedia tinerei generații

Câteva fapte îngrozitoare apărute nu de mult timp adeveresc afirmațiile noastre despre falsitatea educației anacronice. În ultimele luni, ziarele ne-au adus la cunoștință 2 tragedii, dintre care una, din fericire, n-a avut un sfârșit dramatic[1]. Un alt caz înfiorător îl cunoaștem cu toții din lectura romanului marelui scriitor francez Xavier de Montépin *Oarba din Paris*. Nu ne-ar mira deloc să auzim în curând de sinuciderea unui copil ai cărui părinți îi controlează lecturile, împiedicându-l să citească floarea literaturii mari, scriitori ca Pitigrili, opere ca *La garçonne*[2], *Fata din Zlataust*, *Aventurile Rosinei, femeia în roșu*.

---

1. *Rămas repetent, un elev fuge de acasă.* Iași, 5. – Autoritățile polițienești au fost înștiințate ieri de dispariția unui elev din Tg. Ungheni, anume Gh. Alexandrescu. Pe masa din camera elevului părinții au găsit o scrisoare în care elevul arată că, nemaiputând suporta rușinea de a fi rămas repetent, pleacă de acasă spre a o termina cu viața. La aflarea acestei vești, tatăl elevului a amuțit, iar mama lui s-a îmbolnăvit de nervi. (*Dimineața*)

   La nouă ani încearcă să se sinucidă. Brno, 10. – În comuna Znatin, la granița slovacă, copilul Gabor, în vârstă de 9 ani, a încercat să se sinucidă. El a declarat surorii sale, în vârstă de 7 ani, că: „nu-i mai place pe lume și că i s-a urât cu viața". Apoi s-a dus în grajd și și-a băgat capul într-un laț. Fata a chemat în fugă pe vecini, care l-au readus la viață pe băiețaș. (*Vestea*)
2. Apărută într-o excelentă traducere românească.

IX
Observații

Observația I

Sugaciul A., în vârstă de 4 luni. Adus de familie la spital.

Antecedente heredo-colaterale. Fără importanță.

Antecedente personale. A suferit de pojar.

Istoric. La 2 luni, a prezentat tegumente colorate anormal. Urechile relativ mici.

Examen sist. nervos. Motilitatea activă și pasivă normală.

Examen psihic. Caracter volițional, egocentric.

Observația a II-a

Copilul B., de 2 ani și 6 luni, intră în spital în ziua de 13 iunie 1934.

Anteced. heredo-colater. Are patru surori sănătoase.

Anteced. pers. Nu are.

Exam. sist. nerv. Nu prezintă tulburări sfincterine.

Reacțiunea *Bottier-Moltiqueyroux* – negativă.

Reacțiunea *Cristopher-Benzal* 0.0040030002001.

Exam. lichidului cefalo-rahidian. Limfocitoza 3 pe câmp.

Ideația normală.

Craniometrie

Diametrul antero-posterior	193
Indicele cefalic	102
Curba fronto-occipitală	403

Observația a III-a[1]

Pacientul X.Y., de 20 de ani, necăsătorit, student în litere și filosofie, din București, este adus, prezentând simptome de alienare mintală.

Anteced. heredo-colat. Bunicii morți la adânci bătrâneți. Părinții sănătoși.

Anteced. pers. A suferit de diferite maladii infecto-contagioase.

Istoric. În copilărie era brutal cu ceilalți copii și crud cu animalele. Înjura pe tatăl său. Prezenta adesea stări de agitație psihomotorie. Noaptea, somnul îi era agitat, întrerupt de vise urâte.

Examen somatic. Organele normale.

Starea prezentă. Reacții impulsive și manifestări delirante. E rău, cârcotaș, încăpățânat cu ceilalți bolnavi.

Aspectul exterior. Pacientul se prezintă de obicei neliniștit, indocil, îmbrăcat fără grijă.

Examen psihic. Pacientul, cu o privire ciudată, încruntat, este într-o agitație perpetuă: gesticulează, recită din cărțile filosofului Bergson căzând în genunchi, are halucinații vizuale.

Percepția. Are halucinații: spune că vede pe Edm. Husserl, care îl trimite să se facă fenomenolog.

Judecata și raționamentul eronate. Bolnavul se prezintă într-o stare de confuzie mintală, răspunde alături de întrebările puse, râde nemotivat, plânge.

---

1. Făcută asupra unui tânăr de vârstă cu mult superioară celor doi de mai sus, dar prezentând un caz asemănător și interesant.

Orientarea. Dezorientat în timp și spațiu,

Ideația săracă, lentă. Sare de la o idee la alta.

Educația personală întârziată.

Memoria de evocare slăbită.

Scrisul anormal.

Vorbirea anormală; întrebuințează termeni radicali pe care nu-i înțelege.

În genul... unei reviste de avangardă

PROCLAMAȚIA COCINOȘILOR IRONICI[1]

Am întâlnit femeia palidă și ea ne-a mărturisit că e din Ismail și că îi plac bomboanele cu mentă. Noi am răspuns: Să nu speli cu sodă și leșie faianțele odăii în care te vom iubi, ci să le lași acoperite de murdăria celor ce te-au pătruns, o! fecioară obosită și ticluită.

La celălalt colț al străzii am văzut cinci domni serioși; pulpanele redingotelor lor erau acoperite cu spuza ridicată de vântul din amurg. Noi am râs de ei, dar nu ne-au văzut, cufundați în citirea Mersului trenurilor. Am auzit pe unul spunând: Să luăm acceleratul de 13.58, pe când ceilalți dădeau din cap ca și cum ar fi spus nu. Negația lor scurtă, turtită, ne-a înveselit titanic și am plecat pe drumul presărat cu maci.

Unul dintre noi a vrut să luăm bastoane, merinde, bocanci, ca pentru plecare estivală în munți. O. a fost de altă părere: Veniți cu diferite mirodenii, neconservate. L-am

1. Apărută pe pagina întâi a primului număr al revistei *273*, cu comitetul-grup: Moritz Brazdă, Martin Ullea, Riki Protosinghel.

înțeles și fiecare a adus cu sine la subțioară sau în spate diploma de tânăr superlativ țesută de femeile isterice exclusiv în timpul cât a cântat cucul în pendul.

Astfel pregătiți, am intrat în parcul unde clișeelor verbale nu li se vând bilete de intrare. Noi am trecut pragul arbitrar cu jăratic în mână, gratis, deși nu se acordă bilete de favoare. Locomotive pieptănate *à la garçonne*, gătite cu fuste clandestine ne așteptau în fața peronului.

Șeful gării de vis are barbă vișinie rotundă.

Raza multiplu exact al cifrei cu capul gol: 13. Șeful are:

Un papagal, curenți electrici de înaltă tensiune, cravate de reps atât de lungi, că se împiedică în ele când se plimbă în pași de defilare (Schimbați! pas de manevră) cu dicționarul ruso-chinez între dinți. Bun venit, urează papagalul. Papagalul:

— Trtstffovoprqmnvuz.

Știe mai mult. Recită cel mai frumos vers al lui Ilarie Voronca

Țâșniți, țipete de șacal din țâțele de tenebre
Și voi călugări: ștergeți de pe sfeșnicul
capului meu picăturile de seu ale vieții.
(„Aceste mâini, aceste pupile", *AZI*, p. 373, XI, 32)

Înainte de plecare am rostit câte un cuvânt de om. Șapte, deci. Primii trei am rostit: Pernă. Al patrulea și ultimul: Păstaie. Iar cei din mijloc, înfășurați în lumina manuscrisă a numerelor rotunde, au țipat deznădăjduiți un cuvânt

prea lung: Basorelief. De aceea ei n-au putut ajunge în tren și i-am văzut de la fereastra răzleață tolăniți pe pietre curățindu-și unghiile cu bricege zdrențuroase, lungi și fosforescente.

La capătul liniei, conductorul a vrut să ne vizeze biletele. (Acestea erau radiografiile organelor noastre intestinale, care ne fuseseră luate cu sila de fochist. Întâi încercase să ne roage, povestindu-ne cât se plictisește singur printre lemne și cărbuni, iar în luna iunie a fiecărui an cu mătușa cumnatei verișoarei mamei nepotului fratelui tatălui său vitreg care-și face vilegiatura alături de el, și oferindu-ne o pastă de dinți incoloră. Dar, pentru că ne codeam, ne-a pedepsit să-i destăinuim secretele digestiei noastre.) Uct și O. i-au dat răspunsul meritat. Buimac, el nu putea pricepe că nu ne vom întoarce niciodată.

Nu încape dus-întors pentru gândul și verbul grav ca zăpușeala sălbatică din străfundul nostru. Neînțeleși, vom nimeri – mai bine decât altădată acel ORB efervescenta Brăilă – adevărurile *nescrise*.

Liberi, oferim păpuși cu barbă roșie și împunsături energice care supără adânc fetele bătrâne și domnii cu dantură falsă, cu idei stereotipe.

Lansăm pentru fiecare săptămână de aici în sus invitația tăvălită în praful revolt al tinerilor evadați de sub plăpumile benevole.

În genul lui... Eugen Relgis[1*]

1. Încă un tânăr, mai mult prin idei decât prin numărul anilor.

* Eugen Relgis (1895-1987). Eseist, poet, romancier, traducător. Director al publicațiilor *Umanitatea* (Iași, 1920, 6 numere), *Cugetul liber* (împreună cu Ion Pas), *Umanitarismul.* Principalele volume: *Triumful neființei* (1913), *Sonetele nebuniei* (1914), *Nebunia* (1915), *Coloana printre ruini* (1921), *Umanitarismul și internaționala intelectualilor* (1922), *Principiile umanitariste* (1922), *Petru Arbore* (1924), *Umanitarismul biblic* (1926), *Glasuri în surdină* (1927), *Peregrinări europene. Bulgaria necunoscută* (1932), *Eseuri despre iudaism* (1936), *Spiritul activ* (1940), *Romain Rolland și Uniunea Sovietică* (1945), *Istoria sexuală a omenirii* (1947), *Ultimos poemas* (Montevideo, 1967) ș.a. (*apud Dicționarul scriitorilor români*, ed. cit., R-Z, Editura Albatros, 2002).

Principiile eugenistice ale umanitarismului*

Marelui european Ionescu-Căpățână

Am arătat în numeroasele mele broșuri și publicații umanitariste, vegetariene, pacifiste, feministe și universaliste că există o mare legătură între cosmopolitismul umanitarist și eugenism.

Toate aceste idei atât de intim legate de ființa mea spirituală le-am expus cu sinceritate, pentru a lăsa posterității viitoare credințele mele asupra unor probleme care sunt vitale pentru întreaga omenire suferindă. Precum am arătat și în prefața cărții lui E. Armand *Mari curtezane și vestiți libertini (Expunere sexualistă a istoriei omenești, spre o nouă morală sexuală)*, pe care am tradus-o în românește și

* Volumele parodiate în acest text sunt *Umanitarismul și internaționala intelectualilor* (1922), *Principiile umanitariste* (1922), *Umanitarismul biblic* (1926) ș.a.

am înzestrat-o cu o introducere, adevărul nu poate fi dușmănit decât de cei ce sunt și dușmanii progresului omenesc. Fățărnicia societății burgheze e principala piedică a progresului; acest lucru îl spune foarte frumos *Manifestul* revistei *Cuvântul liber*[1]. De altfel, tot în *Cuvântul liber*, eu am mai publicat o serie de articole despre *Vegetarismul integral și maltusianismul activ*, iar în afară de această serie, două articole separate, unul intitulat *Declarația de drepturi a copilului conceput* și dedicat uriașului omenirii conștiente care e Romain Rolland* și celălalt *Adevărata călăuză a mamei căreia nu i-e frică de avort*, care a și fost tradus în limba suedeză și în esperanto.

Cartea lui E. Armand, un luptător neobosit pe terenul regenerării speței umane, am pus-o la îndemâna publicului românesc dornic de a afla adevărul, pentru că prin dânsa poate dobândi tot felul de cunoștințe folositoare. Astfel, acolo va găsi o lungă și detaliată analiză a definiției prostituției și libertinajului (pp. 16-18), o expunere amănunțită a perversiunilor sexuale antice, o nu mai puțin dezvoltată descriere a orgiilor romane, o listă completă a amorurilor

1. Dl Relgis se referă desigur la articolul reprodus în volumul de față, mai jos.

* Umanitarismul lui E. Relgis are ca model militarismul umanitarist al lui Romain Roland, cu care a și întreținut relații de amiciție intelectuală. De pildă, volumul *Internaționala pacifistă* (1928) este însoțit de o scrisoare și de un mesaj de la Romain Roland, iar volumul *Europa cea tânără* (1935) este prefațat de același R. Roland.

Mesalinei, un lux de amănunte despre erotismul islamic, o profuziune de noutăți despre metresele lui Ludovic XIV, tot ce se poate spune despre *Parcul cu cerbi*, precum și despre Caterina II, Semiramida Nordului. Nimic nu lipsește.

Cine vrea să știe precis ce e sadismul, cine a fost Rasputin, ce e ambisexualitatea și *Uniunea anarhistă* va trebui să citească această carte, în special destinată tineretului. Sunt sigur că va avea succesul pe care îl merită. Și să nu ni se spună că ar fi periculoasă, căci este, dimpotrivă, animată de spiritul care călăuzește pe calea reformelor vitale așteptate de omenirea de azi. Lucrarea va servi tuturor celor pe care enumerarea de mai sus îi va fi făcut curioși să afle cauzele de depravare fizică și morală ce ni le oferă istoria[1].

Motivul pentru care am citat cartea lui E. Armand aci e că duce la concluzii identice cu ale mele. Am mai arătat că eugenia, știința regenerării speciei umane și a descătușării de sub jugul moralității fățarnice a suprapopulației, trebuie aplicată neapărat și integral. În această direcție eu lupt de mult. Alături de doi mari europeni care trăiesc în țara noastră, Guță Adamov și Barbara Capitonovici, am luat parte la acțiunea internațională în vederea conservării raselor prin procedee anticoncepționale, prin selecția voită și înfrângerea natalității. În drumul nostru am întâlnit rezistența burghezilor și chiar a socialiștilor, care împreună susțineau în numele libertății individuale (!) că sterilizarea

1. Același lucru l-am mai spus de multe ori, în special în volumul meu *Pornografia ridicată la rangul de teorie*, 1926. (E.R.)

ar fi inadmisibilă și că dreptul societății de a se amesteca în anumite chestiuni strict personale ar fi limitat. Din fericire, acțiunea noastră progresează totuși.

De curând înființata *Ligă pentru descătușarea femeii de sub jugul maternității* lucrează intens și propagă ideile noastre. Ea găsește un sprijin puternic în două asociații mondiale: *Internaționala neadmișilor la bacalaureat* și *Liga liberavortismului și liberconcepționismului asociate*. Prezidenta acestora din urmă, o femeie care știe ce înseamnă efectele dezastruoase ale suprapopulației, Mrs. Hannah Marchbanks--Blenerhasset, a stat în special alături de noi în opera de dovedire a sexualității integrale după care religia, familia, morala, proprietatea nu sunt nimic și trebuie să dispară toate fără deosebire pentru ca omul să se poată bucura exclusiv și pe deplin de corpul său întreg sau de orice parte a corpului său[1], oricare ar vrea el, la bunul său plac. Iată idealul care ne însuflețește, rezumat cum nu se poate mai bine. Și mai există totuși oameni de rea-credință care ne acuză pe noi!

E adevărat că cele două asociații internaționale de care am pomenit mai sus au avut de luptat cu o altă organizație, de același fel, dar potrivnică, *Internaționala Moașelor*, care caută să amăgească opinia publică, vrând să o facă să uite că limitarea nașterilor e impusă de condiții economice de trai și că moraliștii și educatorii ar fi altceva decât niște fricoși. Dar rezultatele operei noastre se adeveresc de pe acum. În

1. Strict autentic: E. Armand, *op. cit.* (Editura Umanitatea), p. 250.

colecția bibliotecii *Teozofia* (Seria verde) au apărut în mai puțin de un an trei volume de cel mai înalt interes: *Nudismul pur*, de baronul Iohann Passodoble, un hispano-lituan ca origine, un mondial în concepție; *Luminile Cosmosului*, de Tapundranath-Tasu, directorul revistei *Cultul Soarelui* din Bombay (India); precum și o operă originală a Barbarei Capitonovici: *Ce, ți-ai pierdut mințile, femeie*[1]? Dar ce să mai spunem de *Societatea Antivivisecționistă și Vegetariană*, care a adus la cunoștința noastră lucrările pe tărâm universal a doi medici, autori ai celui mai modern mijloc de eugenie, doctorii Iosif Talanțopf, un rus, și Sardi Buzatti, un italo-portughez! Amândoi, aproape în același timp, au descoperit operația numită *cicloafecticitoză*, în urma căreia anarhia care până astăzi domnea în raporturile sexuale va înceta, să sperăm. Amândurora li se cuvin mulțumirile noastre înzecite pentru tot binele pe care îl pregătesc omenirii. Iar pentru al doilea să nu uităm să menționăm și pe tovarășa vieții sale, o modestă colaboratoare, Anne Bocquet[2]. *Cicloafecticitoza* influențează în bine sănătatea, și nu numai că permite omului modern întemeiat pe libertatea scrisului, a presei, a întrunirilor, a asociației, a conștiinței, a cultului, a învățământului și a comunicațiilor, pe legea lui Gresham, legea debușeelor, legea bimetalismului și legea periodicității

1. Titlul complet este mai lung. El urmează: *să continui să faci copii în condițiile de azi, când ești pradă apetitului genezic nestăpânit al bărbatului?*
2. Autoarea studiilor: *Oamenii mănâncă putrefacții* și *Pacea prin revelația luminoasă a biologismului.*

crizelor, precum și pe alte legi și principii economice și juridice nemuritoare să se bucure fără teamă de urmări și de prejudecăți de plăcerea fizică armonioasă, ci va vindeca și multe boli și afecțiuni, ca bronșita, guturaiul cronic, pojarul și constipația[1]. Operația inventată grație celor doi medici va revoluționa omenirea. Va fi semnalul unei epoci noi.

Până acum societatea nu vorbea despre lucrurile sexuale ; fiecare făcea ce voia și nimeni nu se amesteca. Acum va începe *libertatea cea adevărată* și prin mijlocul *cicloafecticitozei* Statul sau Societatea va veghea. Totul va fi controlat, măsurat, cercetat.

Nimic nu se va face, nimic nu se va întâmpla fără știrea celor în drept.

Fără falsă rușine, toți se vor supune examenelor și analizelor necesare. Libertatea femeii va fi asigurată și bărbatului nu-i va mai fi permis ca până acum să disprețuiască și să înjosească femeia. Femeile vor deține mijloace de control, nicio piedică nu le va sta în cale și înalta lor misiune va fi recunoscută cum se cuvine[2]. Câteva din deziderateleе scumpe

1. *Cf.* Petrică Alexandrescu, *Sănătatea prin Soare și Apă*, și Dr M. Glücksberg-Bârlad, *Creșterea părului prin eliberarea de sub jugul tiraniei morale (De ce purtăm pălărie?)*, cuprinzând și o înălțătoare expunere a principiilor mele umanitariste.
2. Eugenia Poltzer, „Misiunea Femeii în Statul Mondial de mâine" (*Umanitarismul*, an II, nr. 5-6). Alături poate fi citată întreaga vastă operă a lui Victor Marguerite, omul care și-a uitat sexul în lupta către ideal, marele înaintaș.

vechilor noştri colaboratori vor putea fi realizate. Opera căreia Zenaida C. Dragomirescu şi-a închinat viaţa va fi tradusă în fapte: purtarea corsetului va fi strict interzisă până la 18 ani[1]. Adevărul pe care Vespasian Muşuroiu l-a scos la lumină nu va mai fi nesocotit şi disprețuit, ci va deveni un punct esenţial al programului nostru de activitate. Mâncarea fructelor exclusiv spălate va fi o operă de profilaxie socială[2]. Şi mai e nevoie să spun că vom avea grijă de aducerea la îndeplinire a idealului bine-cunoscutei *Ligi antipurgativiste?* Fondată în 1902, simultan la Allahabad în India de către Logan Solstad Knick, cu speciala binecuvântare a lui Rabindranath Tagore, şi la Arosa în Elveţia de către o doamnă din înalta societate, Teresa del Valle Perse'all, ea stă în legătură cu toate asociaţiile vegetariene, umanitariste, pacifiste şi eugenice din lume. Scopul ei principal este combaterea purgativelor de orice fel pentru a împiedica degenerarea speţei umane şi zdruncinarea sănătăţii. *Liga* este sigură că un mare pas va fi făcut înspre universalismul absolut, dacă principiile ei vor cunoaşte succesul[3]. Ea are corespondenţi în toată lumea[4]. Ceea ce va fi interzis prin

1. Vezi Zenaida C. Dragomirescu, „Ravagiile corsetului" (în *Revista Antivivisecţionistă şi Vegetariană*, an II, nr. 3, 4, 5, 7 şi 9).
2. Farmacist V. Muşuroiu, „Cancerul provine din fructe" (în *Biblioteca adventistă*, nr. 12) şi „De ce mâncaţi fructe fără să le spălaţi?" (revista *Sănătatea*, an VIII, nr. 10-11).
3. J. Chandidassa James, *The antiaperient league and its purpose*, 1908.
4. În România, pe dra Eugenia Poltzer, Galaţi, str. Dulgherilor, nr. 107, şi pe dl Filip Ghârgheţeanu, Bucureşti, str. Basarabiei, 86 bis (în caz de corespondenţă, adăugaţi mărci pentru răspuns).

luare de purgative va fi însă compensat prin efectele *ciclo-afecticitozei.*

În sfârșit, orice act sexual va fi precedat de analiza sucului gastric, de numărătoarea globulelor roșii din sânge, de analiza colicistitei, a ureii, a sputei, de radiografia ficatului, a stomacului, a inimii și a plămânilor, de plombarea tuturor măselelor cariate, de operarea vegetațiilor din nas, de un examen scris și oral (scrisul fiind eliminatoriu) asupra principiilor eugenismului. Și, firește, el va fi oprit până ce după o atentă cercetare nu se va fi stabilit dacă individul care solicită autorizarea nu are vederea scăzută și va fi fost – în acest caz – înzestrat cu ochelarii respectivi. Împotriva recalcitranților, statul va întrebuința mijlocul sterilizării. El va alege pe cei ce au voie să procreeze, va fixa numărul și sexul copiilor, culoarea părului lor. Va fixa fiecăruia acțiunea ce o așteaptă de la dânsul și fiecare se va conforma întocmai. Fiecare va purta asupra lui fișa lui sexuală, arătând cu precizie data pubertății sau nubilității, istoricul sexual al individului, ce boli venerice a avut, dacă a practicat onania și când, ce relații sexuale a avut (aci, în dreptul fiecăreia, se va găsi ștampila autorității și viza de control medical). Purtarea certificatului (carnetului) este obligatorie, precum și prezentarea la cerere.

Toate aceste puncte noi le vom realiza în statul eugenie de mâine. Iată cum va fi realizată libertatea individuală într-o societate unde totul va fi sexualitate și nimic altceva. Unde va înceta opresiunea de azi și unde se va realiza, odată cu Cenzura și Higiena socială, eugenismul integral!

În genul lui... Saşa Pană*

Saşa Pană (1902-1981). Poet şi prozator. Reprezentant al suprarealismului românesc. Debut publicistic în ziarul *Luptătorul* (nov. 1921). Debut scriitoricesc în *Rampa* (aug. 1922), cu parodia antiromantică „Poveste banală". Fondator şi redactor-şef al revistei *unu* (1928-1932). Volume publicate până în 1934: *Răbojul unui muritor* (1925), *Diagrame* (1930), *Echinox arbitrar* (1931), *viaţa romanţată a lui dumnezeu* (1932), *Cuvântul talisman* (1933), *Călătorie cu funicularul* (1934) (*apud Dicţionarul scriitorilor români*, ed. cit., M-Q, Editura Albatros, 2001).

Autorul regretă că nu poate prezenta nimic în *genul lui Saşa Pană*, scriitorul printre altele al volumului recent *viaţa romanţată a lui dumnezeu*[1*], deoarece indulgenţa lui nu poate merge până într-acolo încât să privească zâmbind o carte care înseamnă luarea numelui lui Dumnezeu în deşert. Ar fi deci cu totul nepotrivit ca într-un volum ca cel de faţă să-şi facă loc o imitaţie a unei publicaţii al cărei scop vădit e – într-un stil apos, într-un fel copilăresc şi lipsit de măsură – insultarea şi batjocorirea credinţei religioase.

1. Titlul e în întregime scris cu litere mici de însuşi Pană (volumul fiind tipărit de Editura Unu şi însoţit de un desen ce vrea să fie spiritual, semnat Jean David).

* Volum apărut în 1932.

În genul... unui autor de piese de teatru cu masse

TEMNIȚĂ
Poem dramatic cu masse[1]

APAR:

FEMEIA PĂRĂSITĂ
GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE
TINERII AVIATORI
CORUL COPIILOR NATURALI
CONVOIUL RĂSCULAȚILOR
JOH-A 13
ROBOȚII
COMITETUL SINDICATULUI POPULAR
COPILUL MINUNE

---

1. Publicat pentru prima dată în *Frontul Verde**, revista tineretului național-țărănist de stânga.

* *Frontul verde*, publicație de orientare național-țărănistă („organ de afirmare a țărănismului integral"), apărută la București între 1931 și 1933 (în total, 9 numere). Optează pentru stânga ideologică,

CICLUL 1

În pătratul înroșit apare FEMEIA PĂRĂSITĂ

FEMEIA PĂRĂSITĂ
Cine e de vină
Că am burta plină?
Societatea blestemată
Și
Burghezia spurcată.

În fund stă CONVOIUL RĂSCULAȚILOR

CONVOIUL RĂSCULAȚILOR
Așa e!
Așa e!

Intră GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI

GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
Noi am venit din mine adânci

---

aspirând la o împăcare între „marxism și țărănism" (*Cf.* Sterian Dumbravă). Redactori: V.V. Stanciu, N.N. Vasiliu, D. Avram, Sorin Negrutzi, Petre Țuțea (iar după iulie 1933 se adaugă: Sterian Dumbravă, P. Pandrea, P. Strihan, Radu Teodorescu, A. Vălimărescu). Alți colaboratori: Emil Hațieganu, Dem I. Dobrescu, Bazil Gruia, Aron Cotruș, Ioan Rășcanu ș.a.

Unde stăm pe brânci
Din noapte
În noapte
Persecutați,
Nemângâiați
Fără drept la sfânta grevă
Pentru fiii frumoasei Eve.

CONVOIUL RĂSCULAȚILOR
Noi credem la fel
(Cu vocea subțiată): La fel!
(Cu vocea subțiată): La fel!

GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
Oameni bogați,
Atenți să fiți
Să știți:
Noi suntem între noi frați
Tragem de frânghii
În zorii verzii
Roate învârtim
Nu ne izbăvim.

CONVOIUL RĂSCULAȚILOR, în clinchet de lanțuri, se apropie.

Începe să ningă. Urlă vântul. Viscol.

CONVOIUL RĂSCULAȚILOR (luptând din greu cu vremea)

N-avem sindicat
N-avem nimic aranjat
Vai nouă
Când plouă
Suntem percheziționați
Suntem maltratați –
Burghezie infamă
N-avem măcar o damă.

Apare CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE, epave umane ale desfrâului.

CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE
Noi suntem damele
Fetele-Mamele
Trăim în tragedie
Vrem barbarie.

Veniți la noi
De vreți trupuri moi
Noi suntem cucoanele admirative
La care se vine cu prezervative.

FEMEILE DESTRĂBĂLATE încep să plângă tare.
FEMEIA PĂRĂSITĂ (cântând deznădăjduit)
Voi fi ca ele
Vai de zilele mele!

Se vede în depărtare temnița. Gratii la ferestre. Păzitorii trec în pas cadențat, cu arma la umăr.

CORUL COPIILOR NATURALI

Temniță!
A ipocriziei baniță
Închisoare!
Unde moare
Cine a luptat
– Copii fără așternut, fără pat –
Cu societatea blestemată
Cu burghezia spurcată } Refren

CONVOIUL RĂSCULAȚILOR

Asta-i și părerea noastră
De acord cu-a voastră
Temniță!
Celule reci
Oameni zeci și zeci
Gânduri fără țel
Gratii de oțel.
Nu putem scăpa de sărăcie
Am fost condamnați în contumacie.

CICLUL 2

În fața închisorii. Reflectoare imense aruncă pe scenă lumini verzi și albastre. Se aude tam-tam-ul muzicii sălbatice.

CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE (privind spre temniță, cu mâinile întinse)

Bieții de ei
Totul îi doare
Închisoare!
Gânduri chinuite
Picioare trudite
Când se descalță
Imnuri înalță:

CONVOIUL RĂSCULAȚILOR,
CORUL COPIILOR NATURALI
și
GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI

IMN

Societate
So-ci-e-ta-te
Care ne-ai privat de libertate
Libertate –
Li-ber-ta-te
O! Voi
Feriți-vă de noi
Care suntem goi
Feriți-vă voi
Societate blestemată } Refren
Burghezie spurcată }

Intră TINERII AVIATORI îmbătați de aer și lumină.

TINERII AVIATORI

Noi stăm deasupra mulțimii – a gloatei –
Noi suntem cuceritorii – stăpânii aerului
deasupra soartei
Amețiți de zgomotul elicelor
în cerul albastru,
cu 275 km pe oră
Record de viteză!
Record de benzină!
Nu știm ce e jos
Cu avionul întors vedem pe dos
Marile orașe – străzile multiple
Oamenii milioane
Tot ceea ce e tentacular.

FEMEIA PĂRĂSITĂ le face ochi dulci. Tânărul aviator blond se apropie de ea și o cuprinde în brațe.

FEMEIA PĂRĂSITĂ

Vino!

El o pătrunde în văzul publicului: Ah!

Ușile temniței se deschid. Ies ROBOȚII în haine cenușii.

ROBOȚII (murmurând cu gurile închise).

H-h-h

M-m-m

Hm-hm
Mu-mu
Vâx-Yuk-Puk
Ar
Er
Ir
Or
Ur
Iaour!

Își fac apariția de sub un zid FEMEIA PĂRĂSITĂ și tânărul aviator blond, cu hainele răvășite, fața trasă, pielea acoperită de bube sifilitice și canceroase, contaminat pe veci.

TINERII AVIATORI (îngroziți)
Noi am dus o politică greșită – mereu în văzduh
N-am văzut suferințele lumii și mizeria omenească –
Dar acum am priceput – Ne vom jertfi
Celor umili
Celor de jos.

CICLUL 3

Apare COPILUL MINUNE trăgând de o sfoară mașina JOH-A 13

COPILUL MINUNE
Iată ce am inventat.

Nimeni nu mi-a arătat.

JOH-A 13 e o mașină colosală, cu sclipiri metalice și răsunete melodice. CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE se prosternă în fața lui JOH-A 13 și-l divinizează.

COPILUL MINUNE
Vă voi spune o poezie
Dedicată mie.

TOȚI
O ascultăm
Te ascultăm
Ne prosternăm.

COPILUL MINUNE
Bate văzduhul
sângele viu,
În gură apă
suptă
crescută,
Bătrânii ațipesc
Strămoș noduros
Dinții albi
Părul gălbui
Atât cer e sus.

FEMEIA PĂRĂSITĂ
Ascultați acest copil
Să punem societății dinamită cu fitil
Societatea e o focă
Vine acum o nouă epocă.

TINERII AVIATORI
Să ținem discursuri!

GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
Să constituim un sindicat!

TOȚI
Da! Da!
Un sindicat!

ROBOȚII cad în fața lui JOH-A 13 și-l imploră.
JOH-A 13 e numai lumină orbitoare.
Dintr-odată apare

COMITETUL SINDICATULUI POPULAR
Noi suntem comitetul
care face caietul
Cu sarcini.
Pe margini
Cu îndatoriri.
Nu există firi
Un singur tip.

Să nu te miri,
Un singur chip.
Oamenii la fel
Toți un fel.
Către țel
La fel
Prin ploaie, prin vânt
Pe buze cu cânt
Înainte proletari
Fiți tari!
De nu, veți mânca pușcăria
Nu vom admite anarhia.

COMITETUL SINDICATULUI POPULAR se așază în fața lui JOH-A 13 pe o banchetă. TOȚI se închină în fața lor.

TOȚI (în cor)
Să luptăm
Să dărâmăm
Societatea blestemată } Refren
Burghezia spurcată }
Să inaugurăm
Tragismul
și
Țărănismul.

În genul lui... Ion I. Cantacuzino*

* Ion I. Cantacuzino (1908-1975). Eseist, dramaturg, istoric al cinematografiei etc. Colaborator și redactor al revistei *Criterion* și al *Revistei Fundațiilor Regale* ș.a. Principalele volume: *Note pentru azi* (1934), *De amore* (1935), *Contrapunct teatral* (1940), *René Clair* (1968), *Contribuții la istoria cinematografiei în România* (1971) etc.

Note pentru ceasul acesta*

* Aluzie parodică la volumul de debut al lui Ion I. Cantacuzino – *Note pentru azi*, apărut la Editura Vremea în 1934. Volumul se structurează pe patru capitole: „Filosofia sportului", „Decadențe...", „Elogiul reportajului" și „Înțelesul senzaționalului".

Studiul acesta a fost scris la ora patru. Deci acum mai bine de două ceasuri. Viața modernă este exasperantă. De la un ceas la altul, un nou imperativ. Dar rândurile acestea rămân ca o prehensiune a vieţuirii de atunci. Semnificative, în orice caz, pentru lumea din jurul nostru.

Ora şase jumătate.

PSIHOLOGIA VREMURILOR DE AZI*

Vremea de azi are psihologia și sociologia ei.

Sânge

Până azi, oamenii au trăit în superstiția culturii. Cultura? Ea împiedică omorurile, incesturile, torturile. Orice manifestare a vieții autentice. Orice emoție care electrizează pe cel ce participă, vibrant, la ea. Și mai departe, emoția acută perceptibilă celor pentru care ea poate deveni o tematică modernă și colectivă. Cultura deci, cantitativ și calitativ, era bariera în drumul spre trăirea totală ce ascultă numai de chemările

---

După cum se menționează în studiul introductiv, în acest text se parodiază până și... aranjarea în pagină a volumului *Note pentru azi.*

obscure ale sufletului, de ceea ce e josnic, violent, crud în el. De ceea ce e sângeros. Teama de sânge...

Depășire

Noua ființă totalitară, elaborat al atmosferei contemporane, va depăși cu justețe un așa senil concept. Ea nu va cere distracții mici ; ci nevoia acută, care e un imperativ, a senzației puternice, perceptibilă oricui vrea alte excitante. Evaziunea în lumea irațională, în misticism, în filosofia bergsoniană, în trăirea nemijlocită a faptului condamnat de legi, iată ce vrea.

Să nu ne stăpânim

Aruncare fierbinte, clocotindă, în viața dârză, cărnoasă, arhaică, în armonia trupurilor libere și goale, primitive, dezordonate. Contra cărților.

Câteva exemple vor fi de ajuns. Citind *Cinna*, un om s-a împăcat cu dușmanul lui. Un zgârcit, după ce a văzut piesa lui Molière, a devenit mai cuminte. Un fumător de opium a renunțat la viciul lui după ce avusese în mână *Fumée d'opium* de Claude Farrère. Am cunoscut chiar o femeie care a încetat să-și înșele bărbatul

fiindcă o impresionase sfârșitul Doamnei Bovary.

Iată unde duce intelectualismul livresc! Lecturile sunt cel mai mare pericol pentru oricine dorește o viață autentică, insurecțională.

Fără scop

Acte făcute numai pe plan biologic, grav. Cu surâs de copil obraznic pe buze. De ce le facem? Iac-așa! Halandala. Potențarea unei activități fără finalitate, superbă în inutilul ei vital. Simptomatic pentru cultul inconștientului.

Dar, pentru că vorbim de finalități, am putea renunța și la obiceiul intelectualist al cărnii fierte. Carnea *crudă, în sânge mult*, e imperativul igienic al unui tineret pentru care hainele nu înseamnă nimic, dornic de sânge sălbatic. Minunată imprevizibilitate a actului adânc înfipt în suprema energie, în tensiunea beției. Suprem paradox al vitalității de expresie care dovedește decadențele. *Decadențe*: a bunului-simț, a inteligenței, a normalului, a sănătății sufletești...

Idealul nou nu mai poate fi al unei societăți ordonate, ci numai al hoardelor barbare. Proiecția visului modern se face în clanurile de Hotentoți.

Dansul morții

Expresie vie și organică a vitezei efemere și fluide, moartea e potențializarea maximă a energiei. O iubim. Aci văd cultul adevărat al generației de azi, aceeași care a desființat portul corsetului condamnat de toate somitățile medicale ale lumii[1]. Aci văd superba vitalitate gratuită – în dansul spre moarte al animalului căzut în clipa de supremă potențare spontană. Emoția autenticizării libere duce la o dezlănțuire animalică a energiilor, sub impulsul gesturilor tiranice, pe care ceasul nostru le trăiește în fiece secundă, divin și exasperat.

Vrem să fim animale

Trăirea în ritm agresiv e sătulă de viața în cadrul stăpânirilor. Cerem omului să redevină animal. Obscuri, inconștienți, vor da atunci curs liber și vioi ambițiilor lor ascunse. Fiecare va satisface vechile lui dorințe. Fără frică, cu pasiune dulce și crudă. Realizările efective ale impulsurilor sângeroase vor înfăptui întoarcerile totale la animalitate.

1. De asemenea, părul lung, tocurile înalte, ăcele de pălărie, umbrelele și câte alte produse nocive ale morbului intelectualizării.

Revenirea noastră în vaste cocini pline cu lături violente, în grădini zoologice organice. Adio străzile, casele, tribunalele, sergenții.

Da, vrem să fim animale.

Cum vor fi oamenii de mâine

Setoși de hartă și de sânge, ne vom năpusti unii asupra altora. Va veni ziua când, liberați de jugul moralei, ne vom arunca toți în vâltoare, cu topoare, cuțite sau cu ce vom găsi sau apuca. Atunci să vezi, domnule cu teorii sociale, asasinate în massă, omoruri ce se vor ține lanț, trăiri și ciocniri pur fizice. Oamenii aruncați unul asupra altuia în fluidul desăvârșit, pe care sportul de azi îl anunță numai.

Ai ceva cu vecinul tău de astăzi? Vreo veche dușmănie? Sau poate că nu-ți place insul ce stă lângă tine la cinematograf? Nu vei mai avea niciun motiv de refulare, îți poți consuma energia în bătăi cumplite, în sfâșieli cu dinții, cu ruperea părului din cap. Femeile, intrate în transă la aceste spectacole de elan vital, vor încuraja luptătorii absurzi prin țipete războinice inspirate de fiorii bergsonismului iremisibil. Lupta, lupta supremă, omul se aruncă asupra celuilalt om, unghiile, unghiile ascuțite îi intră

în carnea atât de frumoasă, atât de bronzată, ce frumos e, și curge sângele încet și cald, și-l simți, îl simți cum se prelinge, cuțitul străbate văzduhul gigantic și se împlântă în pieptul puternic, trupul se îndoaie, puțină liniște, și apoi răgetele femeilor zvelte umplu văzduhul... Huiduind sălbatic, urlând libertatea nestăpânită a barbariei lor, oamenii de mâine, autentici și sinceri, animale impulsive și sublime, se vor arunca în cuțităria generală până la exterminarea totală!

De la sport la nebunie

Apologia impulsivității o fac convins că cerebralul nu poate înțelege o viață unde primatul îl are violența, unde tonicitatea e a faptei ucigașe.

Precipitat al progresului senzațional, se pregătește trăirea nebună.

Văd ceea ce ne pregătește sportul dezlănțuit și nemărginit, exaltat până la absurd, văd trăirea arogantă a vitalității și consecințele ei, jafurile, omorurile, animalitatea sălbatică, moartea. Văd negru înaintea ochilor. Apoi, văd sângele roșu.

În genul... unui băiat serios

O lungă scrisoare de la Paris

Paris, 18 octombrie 1933

Dragă Gigi,

E două săptămâni de când sunt la Paris şi abia m-am reobişnuit cu viaţa cu totul diferită de cea din Buc. Fac un effort imens ca să-ţi pot scrie, dar prea aş fi aiurea ca tocmai ţie să nu-ţi răspund. O duc într-un tempo teribil. Ieri am primit epistola ta care m-a găsit brusc într-o viaţă atât de ocupată, dar „trebuie" şi acest trebuie e mare şi vrând nevrând dimineţile merg zilnic la spital, aşa că vezi sunt de pe acum destul de ocupat. Am voiajat foarte bine, m-am distrat în tren cât se poate de bine şi foarte simpatic. Tremur însă la gândul că acum trebuie să învăţ mult, mult de tot. Tu cum o duci cu şcoala? Şi ca doctor îţi dau sfatul să te odihneşti cât de mult. Eu însă învăţ, căci învăţătura la medicină are un antrenament special pe care acum l-am prins şi de frică să nu plece nu vreau să las nicio zi fără să lucrez!

Aici e vreme frumoasă; s-au deschis toate teatrele cu piese, însă ca de obicei ușoare, așa e aici, sau vezi comedii d-astea cu care m-am plictisit sau trebuie să vezi *Andromaca*, *Cidul*, sau mai știu eu ce erou din Antichitate de care... m-am plictisit cam de mult. Dar văd că am aerul să critic teatrul parizian despre care toată lumea spune numai bine. Sandu mi-a scris că Dorel și-a luat bacalaureatul. Bravo lui, felicită-l din parte-mi. Zii, la anul pe vremea asta ești studentă în medicină? Lasă că mai ai vreme pentru atâta muncă, azi după 4 săptămâni că am învățat încontinuu m-am odihnit o zi, aș vrea numai să dea un rezultat bun și favorabil! Nu sunt deloc pretențios, ce zici? Aici nimic nou... decât că am remușcări că nu am învățat nimic în București și altfel... aștept să vie vacanța... să mă mai odihnesc și să mă mai distrez puțin... am nevoie de toate. Dar văd că devin cam... liric. În tren am citit *Patul lui Procust*, o carte foarte interesantă și care nu e lipsită de problematică. Dar acum n-am timp de citit. Am luat tocul în mână cu intenția de a-mi odihni mădularele. Dar, știi, când intri în horă e greu să te degonflezi pe urmă.

Am fost săptămâna trecută în excursie la Berck-Plage*. Am făcut plaje câte 5 ore pe dimineață, am alergat câte alte 5 ore pe după masă. Ieri și azi dimineață, am stat închis pentru 24 ore în spital cu telefonul alături, care în fiecare

* Vezi și N. Steihardt, „Admiratorii și admiratoarele socialismului" (*Revista burgheză*, nr. 4-5/1935, pp. 2-12) și „Admiratorii Fetei Moderne" (*Revista burgheză*, nr. 7/1935, pp. 10-17).

clipă putea să sune și să mă cheme la cine știe ce nenorocit. Dar până atunci am putut să-mi fac de cap. Și să vezi că acest făcut de cap nu era prea al dracului căci am început să mă gândesc la tine, la vacanța trecută și la noi doi. Când îmi aduc aminte în această plictiseală țeapănă de veselia avântată de atunci, cum o numești tu, îmi vine să spun „deșertăciunea deșertăciunilor" căci în fond nu era nimic de pe urma căruia mie sau altuia să poată rămâne ceva. Dar poate că e mai bine așa când nu se creează niciun fel de complicații sentimentale sau morale. Î? A fost un fel de cobzeală fără gravitate. Și acum gata cu această viață ușuratică, m-am înapoiat în vâltoarea Parisului unde mă agit toata ziulica și mă căznesc să nu fiu prea bleg și să profit de toate câte îmi oferă Parisul.

Despre ce-mi vorbești în epistola matale anterioară, sunt gânduri pe care le aveam când eram țânc mic în anul I de medicină... dar acum din fericire nu mai asimilez persoane de sex opus simpatice cu acele care le văd la spital... căci prea mi-ar trece pofta de orice. La Berck-Plage am văzut și eu ce e o mare franțuzească și ce e aia flux și reflux căci nu le cunoșteam. Dar prea trebuie să umbli mult ca să dai de apă. Despre ce am văzut acolo o să-ți povestesc lucruri... nescribibile.

Am auzit că ați fost după plecarea mea pe munți. Aș vrea să văd și eu frumusețea naturii din acele meleaguri văzute de dvs. Eu nu știu în ce munți ați fost, lipsindu-mi distincția necesară pentru a merge în munții „cutare". Anul

trecut Coca scria din Bușteni 7-8 pagini (à propos, o dorință a mea de mulți ani de zile, nerealizată, pe care nu mi-a satisfăcut-o nimeni e aceea de a primi o scrisoare nefrancată, cu taxa de plată). Și mie îmi place pe munți. Parcă îmi curăț sufletul în atmosfera lor pură. Niciodată nu am impresia existenței sufletului mai pronunțată, decât când respir aerul munților. Cât de mult te fortifică vântul care bate neîntrerupt pe la urechi și formează o viguroasă simfonie a încrederii și cum îți desfată ochiul acele priveliști minunate care te fac taciturn și înțelegător. Sunt sătul de oameni.

Adevărul e că aici am intrat într-o societate destul de simpatică. E și Lola și dra K. pe care le cunoști. Intră aci și... „cobza" de care ți-am vorbit, iartă-mi te rog expresia, dar cu tine știi că vorbesc de toate fără înconjur. Mai bine așa. Pot să-ți spun că am discutat cu aprindere zilele astea dacă o fată trebuie să vie în noaptea nun... virg... sau nu. Lexi a spus că nu... Eu am fost pentru soluția „reparării". Ce crezi tu? Acum stau la noi pe terasă, e 10 seara, o seară minunată cu o lună tare înfiptă. Acum trei ani aș fi putut să mă uit la ea și să fac tot felul de visuri. Acum, mă uit numai ce turtită e și mă-ntreb numai dacă acolo nu ar fi mai mult loc pentru medici decât ce e în Buc. sau la Paris. – Divaguez. Dar cum vezi am fost în stare să fac așa mare ispravă: 5 pagini mari și nu m-am oprit deloc, am scris neîntrerupt. Este un adevărat record pentru mine! Noapte bună, chiar de vei primi scrisoarea la 8 dimineața. Păcat că nu te văd – am mai avea de vorbit. Trebuie să scriu un

articol despre avort, sau mai bine despre crima în doi, unde bărbatul e sucub și femeia e incub. Ce părere ai?

Cu drag de la al dv
Basil

P.S. Am auzit că a apărut o carte nouă de Mircea Eliade. Te rog să mi-o trimiți cât de curând. Ce filosof!

În genul lui... Petre Bellu*

Petre Bellu (1896-1952). Prozator și dramaturg. Principalele volume: *Apărarea are cuvântul* (1934), *Cazul doamnei Predescu* (1935), *Câine vagabond* (1936), *Luminile mahalalei* (1936), *Răstigniții!...* (1940), *Bărbat cu trei neveste* (1941), *Adăpostul calicilor* (1942), *O crimă lângă Brașov* (1945) etc.

COLECȚIA CELOR 15 LEI

PETRE BELLU

SUFERINȚELE UNUI TÂNĂR PROLETAR*
SAU
NEVINOVĂȚIA ȘCHIOPULUI

CU O PREFAȚĂ DE
PANAIT ISTRATI

EDITURA IG. HERTZ

---

* Aluzie la volumul de debut al lui Petre Bellu – *Apărarea are cuvântul* –, apărut în 1934 în „Colecția celor 15 lei" (editor: Marton Hertz, căruia îi și este dedicat romanul). Publicat într-un tiraj impresionant, de 25.000 de exemplare, romanul s-a bucurat de un deosebit interes din partea criticilor, indiferent că a fost vorba despre succes sau contestare violentă. În 1938 apare în traducere franceză, cu titlul *La parole est à la défense* (*Preface* de Panait Istrati, Paris, 1938), în colecția „Les prosateurs étrangers modernes".

PREFAȚĂ*

Petre Bellu nu e un om din ăla cu școli și cu diplome, e un revoluționar autentic, adică un ins singuratic și cu adevărată cultură. Pe aceasta el a dobândit-o în cafenelele Corso, La tarapanaua Antimului și alte bodegi și localuri. Prostomania oficială ar zice despre Bellu că *nu a studiat monșer*, dar oamenii fără prejudecăți îl vor aprecia și gusta. Romanul care urmează este o capodoperă ce n-a mai fost și nici n-o să mai fie, afară bineînțeles de cărțile mele, dar acestea nu contează, pentru că eu stau prea sus ca să mă pot compara.

Copii revoltați împotriva părinților, guvernante sătule de viață, muncitori secătuiți de patroni, prizonieri chinuiți de poliție, oameni fără scrupule, o voi frații mei de vagabondaj și simțire, citiți această carte editată de domnul Marton Hertz cu care ne-am pus bine. Citiți, și apoi, sinceri

---

* Parodia lui Antisthius urmează foarte îndeaproape textul prefeței ditirambice a lui Panait Istrati, în care, printre altele, se spune că *Apărarea are cuvântul* egalează, dacă nu chiar întrece, *Le Grand Meaulnes* de Alain-Fournier.

și scârbiți, înjurați de prin gunoaie, maidane, abatoare sau unde oți fi, să vă descărcați sufletul.

Domnișoarele de familie bună citind acest volum vor simți fiori nebănuiți. Aviz amatorilor.

Panait Istrati

SUFERINȚELE UNUI TÂNĂR PROLETAR SAU NEVINOVĂȚIA ȘCHIOPULUI

CAPITOLUL I

„Mii de draci", zise contele cu țigara în gură și scuipând printre dinți. Apoi apăsă cu degetul pe butonul de la sonerie aprinzându-și un chibrit. Femeia care stătea în fața lui era frumoasă, dar de o paloare mortală. Lacrimi se prelingeau pe fața ei fină și distinsă. Cu o batistă de mătase în mână implora cu un gest umil și suav.

Când lacheul îmbrăcat în culote scurte și ciorapi albi intră în odaie și aștepta lângă ușă ordinele stăpânului său, ea însă, prevăzând ce va urma, își pierdu mințile și începu să urle cât o țineau puterile:

— Bestie, fie-ți milă de copilul tău, sânge din sângele tău...

Dar contele asculta impasibil și rece. Ea continuă:

— N-auzi, tată denaturat și mârșav, mă lași pe drumuri?...

— De unde vrei să știu că e copilul meu, răspunse bărbatul. Știi prea bine că nu se poate să fie al meu... Ești o șantajistă ordinară. Na-ți zece mii de lei, pe care ți-i dau numai din bunătate și fără nicio obligație – și pleacă.

După ce luă banii, femeia se văită încet, apoi izbucni:

— Ticălosule, nemernicule, canalie, ciumă ce ești, banditule, cutră afurisită...

Urlă, scrâșnind din dinți.

Contele nu-și pierdu cumpătul. Făcu un semn servitorului. Apoi:

— Ieși afară, femeie decăzută și șantajistă, zise contele pe franțuzește.

Lacheul îmbrânci femeia pe scări, unde ea căzu grămadă. Iar contele care stătea să plece la o orgie își puse mănușile de piele și își mângâia mustățile lungi și negre.

CAPITOLUL II

Femeia aceea era mama mea!

Prăvălită de brutalitățile societății bogate în noroiul vieții fără speranțe, era compromisă pe veci. Fecioară sedusă de un conte satir, june parfumat și orgolios, a ajuns prostituată într-un bordel de la marginea orașului, într-un cartier murdar și infam, pradă unei soarte vitregi. Acolo m-a născut pe mine, într-o noapte de iarnă cu vifor și

crivăț. Moașa, o babă hâdă, sinistră și vicleană, a fost adusă pe vântul cumplit. Cucuvaele cântau în orele acelea, funebră prevestire a unui viitor crud.

Cele ce urmează sunt numai adevărul. Tremurați, doamnelor și domnilor, căci veți auzi lucruri monstruoase! Să știți însă că toate sunt riguros exacte și că aci e viața unui biet proletar candidat la sinucidere, al cărui singur avantaj în viață a fost că era șchiop din naștere.

CAPITOLUL III

Căci eram șchiop. Se vede că din căzătura mamei pe scările vilei elegante de unde fusese izgonită de valeții boierului. Când și-a dat seama de infirmitatea mea, mama strigând îngrozitor era paralizată de groază. O spumă albă îi apăru în colțurile gurii și se bătea cu pumnii în cap.

— Oooh!... se văita ea și clănțănitul dinților ei se auzea până la băcănia din colțul străzii. O! Dumnezeu blestemat, ce-ai făcut!!...

.....

Așa, șchiop și mic, am crescut în acel bordel situat între un abator și un spital. Aliniat deci în rândul mizeriilor umane. Umilința a fost primul meu dascăl și am văzut de timpuriu că prostituatele sunt mai nobile cu mult și mai superioare decât femeile cinstite. Prostituatele sunt sfinte. Ce sunt femeile cinstite? Nimic. Dar femeile care își vând trupul sunt simțitoare. Ele nu refuză din încăpățânare nejustificată și stau pe un plan moral inaccesibil. Plus că sunt

semnul unui viitor mai bun. Și o vie sfidare fățărniciei care interzice căutarea paternității.

CAPITOLUL IV

Dar femeile acelea n-au fost numai un stimulent pentru gândirea mea, ele au sădit o patimă în sufletul meu. Mamei mele pe care cu adevăratul ei nume o cheamă Vauvrina i se spunea în casa aceea „Messalina". Era foarte respectată de celelalte pentru că era econoamă și pusese ceva bani la o parte. Cât, nu se știa însă. Printre femei erau tipurile cele mai felurite. Țin minte pe una Ana, o fată stăpânită de dorinți exaltate, socialistă și care ținea discursuri revoluționare în timpul acuplării. Mai era una oacheșă și înaltă, zisă Carmen, zisă Spaniola, o femeie isterică și vicioasă. Era perversă și râdea în hohote la orice ocazie.

Printre florile care trăiau în această autentică putoare morală, eu m-am agățat de una tânără și frumoasă. Pentru că era mândră și retrasă, celelalte îi spuneau „Regina Ostrogoților" sau chiar când se certau „Madona Otrăvită". Ce m-a atras la ea? Sângele nobil care curgea în vinele mele mă apropia de o ființă rezervată și care-și ținea rangul, probabil. Am avut-o la vârsta de trei ani.

CAPITOLUL V

De atunci încolo, viața mea sexuală a mers într-un ritm rapid. Aveam raporturi zilnice cu femeile din jurul meu,

dar mai ales cu „Regina". La cinci ani, ajunsesem să posed toate tainele rafinamentelor sexuale. Femeile se băteau după mine.

— Șchiopule, îmi ziceau ele, ai sexappeal!

Și eu nu mai puteam de bucurie.

Adeseori însă se dezlănțuiau scene penibile. Îmi aminteau propria mea soartă. Era atunci când vreuna din prostituate încerca să arunce asupra unuia din vizitatori paternitatea unei sarcini la începutul ei.

— Mizerabile! le auzeam văitându-se, m-ai nenorocit!

Insultele, vorbele grele, blestemele și înjurăturile se țineau lanț. Femeia, tremurând amar, țipa:

— Ah! Ah! Vai mie, ființă oropsită...

Omul nu se lăsa mai prejos.

— Viperă, vrei să mă prostești...

Restul nu se mai auzea. Căci urmau bătăi grozave, cu femeile turbate care urlau în cor: Moarte lui!

CAPITOLUL VI

Aveam opt ani când „Regina" mi-a spus că a sosit timpul să încep să câștig singur.

— Cum? am întrebat-o.

Era o seară cu lună plină ca o femeie borțoasă, cu mirosuri puhave ce se ridicau din maidanele pline cu bălării. Amanta mea mi-a destăinuit gândul ei. O ascultam prostește expunând macabrul plan. Trebuia să pătrund în odaia mamei și să fur din dulap banii pe care îi strânsese în atâția

ani de luptă și amar. Bine, am zis. Am pătruns în toiul nopții în odaia mamei. Femeile făceau toate chef jos în odaia cea mare. Cu o cheie falsă am deschis dulapul. Am luat banii... Când tocmai... ușa se deschide și intră mama cu un client vechi al ei, un cocoșat mic și negricios. Cum mă văd, se reped la mine. Am scos revolverul pe care mi-l daseră niște derbedei din mahala cu care legasem o strânsă prietenie.

— Înapoi, pezevenchiule, se răstește cocoșatul.

Mama s-a repezit urlând să mă bată. Atunci am tras.

Da, am tras. Trei gloanțe. Un strigăt, și mama cade la pământ. Cocoșatul sinistru începe să suduie:

— Nemernicule, holeră, păcătosule, ce-ai făcut?...

Atunci am mai tras un glonte și a căzut și el într-un lac de sânge.

CAPITOLUL VII

Procesul...

Sunt acuzat de asasinat. Ha! Ha! Sunt un asasin, ba bine că nu. Un „bandit ordinar", cum zice presa. Am ucis un om.

Da, numai unul, căci mama a scăpat. Rănită ușor, s-a vindecat complet. Ne-am împăcat de mult și mi-a angajat un avocat mare (cu care trăise pe vremuri) care ne-a garantat achitarea.

Procurorul a vorbit întâi. S-a uitat la mine înfricoșat și a început să debiteze prejudecăți:

— Criminalul acesta... a ucis... aproape paricid... beției... ocnă... pedeapsă maximă...

Avocatul, un domn înalt, slab, cu părul cărunt, ochelari de aur și surâsul suav, a vorbit mult și frumos.

— Priviți, a spus el, această inimioară scumpă, un omuleț chinuit, o biată ființă firavă căzută fără voie în mocirlă. Ce drept avea omul acela, care venise cu banii lui să siluiască o nenorocită, să se arunce asupra lui? Asupra lui, un biet copil nevinovat, infirm...

Ultimul cuvânt a avut efectul dorit. Avocatul a mai vorbit cu talent despre proprietatea privată ca sursă a atâtor crime și a promis că voi duce de aici înainte o viață exemplară.

Am fost achitat.

Seara, mama a dat masă mare. Am stat cu toții până la ziuă. Ce-am băut! Ce-am petrecut!... „Regina" s-a împăcat cu mama și „țața" a spus că de când e n-a pomenit așa chef. Iar Felicia, o „damă" nouă pe care încă n-o cunoșteam și care fusese și ea la proces, a imitat, în hohotele de râs ale tuturora, pe avocatul meu. Și ce ore am petrecut cu Felicia, excitată la gândul că se culcă cu un asasin precoce!

CAPITOLUL VIII

Anii au trecut... La nouă ani, am scris primele mele poezii... În același an eram numit subdirector al secției literare la editura Marton Hertz.

Un an mai târziu... Am zece ani. Mama se retrage din bordel. Biata femeie... Și-a adunat suma și se poate muta singură. Eu sunt ales președinte pentru România al „Asociației

prietenilor U.R.S.S.". Încă cinci luni... şi pot citi într-un jurnal, sub numele meu, inscripţia: „Al doilea Panait Istrati al nostru".

E gloria. Mama plânge de bucurie.

CAPITOLUL IX

Într-o dimineaţă, servitorul îmi aduce în biroul meu de la editură o carte de vizită. O ridic de pe tavă şi citesc:

WALDEMAR CONTE DE LAPIS-LAZULLI

— Cine e domnul? întreb. N-am timpul...

Dar uşa se deschide şi apare o stafie comică. Mă abţin să nu râd. E un omuleţ bătrân, bătrân, cu părul şi barba albe, murdar, cu o redingotă până în pământ, cu ochelarii căzuţi pe nas, cu mâinile tremurânde. Servitorul vrea să-l dea afară, dar bătrânul se aruncă în genunchi în faţa mea şi-mi zice:

— Nu mă recunoşti? Sunt tatăl tău! Contele... fiul meu...

Fac servitorului semn să iasă, ca să nu mă compromit faţă de o slugă, şi încep să râd:

— Ia mai taci, lichea bătrână... Eu, fiul tău? Bine aş mai arăta! Crezi ca mama nu mi-a spus că în timpul când ai cunoscut-o, atins de o boală teribilă, erai impotent... Crezi că se prinde la mine? N-ai crezut-o tu pe ea când a venit să te ducă. O să te cred eu!

— Unde e mama ta?

— E bine, îi spun, șade singură într-un apartament modern, într-o casă nouă.

Contele scăpătat se târăște la picioarele mele. Îmi povestește că și-a tocat toată averea. Urmărit de creditori, sărăcit, bolnav putred, a venit la mine ca la o ultimă speranță.

— Fiule...

— Să taci cu „fiule", ți-am spus-o. Dar pentru că ești stârv și ridicol, o să-mi fie milă de tine. Mama are nevoie de un majordom bine stilat în casa ei de la țară unde primește toată elita bucureșteană. Pentru meseria asta ești destul de bun. Te angajez cu cinci mii de lei pe lună.

— O! viață blestemată, exclamă bătrânul conte gârbovit, iată care este soarta mea. Dar fie!

Și-mi mulțumi călduros.

În genul... revistei *Cuvântul liber*[*]

Memoriei veșnice a lui Nae Cațavencu

Revistă săptămânală. Politică, literatură, teatru, artă. Apare la București ca serie a III-a (1933-1936) a publicației cu același titlu (1919-1921, 1924-1926). Director: Tudor Teodorescu-Branișteș. Este o revistă de stânga, fiind editată de concernul de presă Adevărul și Dimineața. Redactori: M.R. Paraschivescu, Al. Sahia, Geo Bogza, E. Jebeleanu. Alți colaboratori: Demostene Botez, Al.T. Stamatiad, Camil Baltazar, St. Roll, Șerban Cioculescu, F. Aderca, N.D. Cocea, A. Holban, Aron Cotruș, Mihail Celarianu ș.a. (*apud* I. Hangia, *op. cit.*, pp. 136-137).

...aceluia care
Democrația ar sprijini
Și monstruoasa centralizare
Ca pe o spaimă ar goni-o.

(Dintr-o poezie publicată într-un ziar din anul 1866, citată de Titu Maiorescu în *Critice*, vol. I, p. 33)

credința noastră (manifest-program)[1]

Revista noastră apare într-un moment când sunt chestiuni importante și arzătoare la ordinea zilei. Ele stau într-o indisolubilă legătură cu frazeologia conservatoare azi la modă. E ușor să iei peste picior ideile de libertate și egalitate și unul dintre cei mai îndârjiți conservatori, Caragiale, a făcut-o – s-o recunoaștem – cu destul talent. Dar satira lui este o armă cu două tăișuri. Onorabilii de astăzi ar face bine să citească și discursul lui Farfuridi, unde sunt atât de bine descriși. Ascultați. Nu vorbesc oare la fel? Nu spun ei: chestiuni politice de la care atârnă viitorul, prezentul și trecutul țării? Nu vorbesc ei de zguduiri și idei subversive? De poporul, națiunea, România, țara în sfârșit care a dat mereu în orice ocazii solemne probe de tact, cu bun-simț, pentru că Europa... de la care putem zice depinde? Le vorbești de reforme? Ei răspund: Din două una, dați-ne voie: ori să se revizuiască, primim! dar să nu se schimbe

1. *Cuvântul liber*, nr. 1.

nimica; ori să nu se revizuiască, primim! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși. Am zis!

Ați recunoscut stilul modernilor noștri conservatori.

A rămas același cu cel de altădată.

Ei bine, noi voim să rupem cu această tradiție și să aducem un cuvânt cu totul nou.

Față cu o asemenea declarație, oricine e în drept să se întrebe care sunt ideile noastre. Le răspundem: ele sunt simple.

Iată ce zicem noi, și împreună cu noi trebuie să zică de asemenea toți aceia care nu vor să cadă la extremitate, adică, vreau să zic, să fie moderați. Toți aceia care nu se lasă tentați de exagerațiuni, care vor să lupte contra ideilor reacționare. Noi respectăm ideile, opiniunile, numai să fie sincere. Respectăm orice opiniune. Dar să nu ni se vină cu idei învechite, cu opiniuni ruginite și să ne sperie mereu cu Rusia bolșevică, cu Europa, cu zguduiri, cu teorii subversive. Asta nu mai merge. Știm noi ce valorează; nu se prinde. Astfel de opiniuni nu le respectăm, să ni se dea voie s-o spunem. Și dacă ni se pomenește mereu de istorie, apoi să vedem dacă e vorba de istorie și de tradiție, să vedem ce te-nvață istoria mai întâi și-ntâi? Or, să știe onorabilii conservatori că mai întâi și-ntâi istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc. Ba chiar dă înapoi. Căci legea progresului așa este, că cu cât mergi mai iute, cu atât ajungi mai departe.

Da! progres! progres fără reticențe, fără conservatorism.

Ni se vorbește de alte țări, de experiențe dictatoriale. Mai bine să privim surorile noastre de gintă latină. Au trădat ele cauza libertății? Nu!

Progresul! În zadar vin conservatorii cu gogorițe, cu invenții antipatriotice, cu Italia revizionistă, ca să amăgească opinia publică. Noi suntem adversarii declarați ai violenței. Dar știm și afirmăm că lupta electorală este viața popoarelor. De ce să te revolți împotriva adevărului? În contra dreptului?

Vom fi întrebați în numele cui vorbim. Răspundem: în numele tinerimii.

Noi suntem reprezentanții grupului tânăr, inteligent și independent.

Ni s-a făcut o imputare și suntem mândri de ea! Să o știe domnii din tabăra burgheză. O primim! Ni s-a făcut imputarea că suntem foarte, că suntem prea, că suntem ultraprogresiști, că suntem liberschimbiști, că voim progresul cu orice preț.

Da, da, da, de trei ori da. Voim progresul și nimic alta decât progresul: pe cale politică, socială, economică, administrativă, financiară, fiscală, morală, medicală, științifică, filosofică, religioasă, literară, penală, constituțională, specială și generală. Da, suntem ultraprogresiști, suntem liberschimbiști, suntem libermoraliști, suntem ateiști, suntem liberpansiști! Susținem scrierea numelor proprii și a titlurilor cu litere mici, pentru că, dacă până acum s-au scris cu litere mari, de ce progresul veșnic să nu ducă spre scrierea lor cu litere mici? O repetăm tare și răspicat: suntem pentru nudism, pentru vegetarianism, pentru naturalism, pentru

umanitarism, pentru gandism, pentru realism, pentru liberscrisism, pentru eliberarea insulelor Filipine de sub jugul american, pentru libera Irlandă, pentru reducerea orelor din programul școlar, pentru desființarea martirajului tineretului prin examene, pentru eliberarea pușcăriașilor din temnițe.

Conduși de aceste idei, am fundat în țara noastră revista *Cuvântul liber*, pentru că suntem pentru libertate, pentru descentralizare, pentru că nu admitem epitropia capitaliștilor asupra noastră. Revista noastră, dar, noi, ce aclamăm?

Trebuie să spunem că din punct de vedere economic stăm rău. O criză grozavă bântuie. Ea lovește în muncitorime. Și noi aclamăm munca, travaliul, care e persecutat în țara noastră! Muncitorii, proletarii, sunt persecutați.

Ce zice revista noastră, ce zicem noi? Această stare de lucruri este intolerabilă! Muncitorii noștri nu se bucură de libertate, și unde nu e libertate, acolo e opresiune, și o societate fără libertăți va să zică că nu le are. Până când să n-avem și noi proletarii noștri? Socialiștii, comuniștii noștri? Ateiștii noștri? Nudiștii noștri? Amoraliștii noștri? Anglia are comuniștii săi, Franța are social-democrații săi, până chiar și Turcia are ateiștii săi, în fine, orice națiune, orice popor, are revoluționarii săi! În Iași, de exemplu – permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată –, în Iași, în arestul preventiv, nu e niciun comunist român! Și cu toate acestea toți comuniștii, toți adventiștii, toți libercugetătorii sunt ruși! Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel! Proletariatul comunist român e admirabil, e sublim putem zice, dar lipsește cu

desăvârșire. Cum zic: starea aceasta de lucruri e intolerabilă, ea nu poate dura.

După ce am vorbit, dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voi încheia cât se poate de scurt. Mă voi întreba: care este scopul revistei care apare azi cu încredere? Și voi spune: scopul este ca proletariatul să fie bine și tot proletarul să prospere!

Iată noul nostru cuvânt, ce n-a mai fost încă auzit și pe care îl trimitem și domnilor conservatori cu sfatul de a înceta să ni-l citeze pe Caragiale.

Să privim înapoi. Și apoi înainte. Am luptat și am progresat. Ieri obscuritate, azi lumină, ieri bigotismul, azi liberpansismul! Iată avantajele progresului. Iată binefacerile unui sistem curat constituțional!

tudor teodorescu-branișteˢ

---

* Tudor Teodorescu-Branișteˢ (1899-1969). Publicist, prozator, traducător. A condus publicațiile de stânga *Cuvântul liber*, *Jurnalul* (1939-1940), *Jurnalul de dimineață* (1944). Volume: *Suflet de femeie* (1920), *Oameni și cărți* (1923), *Leon Gambetta* (1926), *Clemenceau* (1931), *Fundătura cimitirului nr. 13* (1932), *Doctrina bâtei* (1936), *Democrația pe înțelesul tuturor* (1936), *Prințul* (1944), *Între presă și literatură. Publicistică*, 2 vol. (1989) etc. A tradus: Benjamin Constant, *Adolphe* (1922), André Maurois, *Viața lui Disraeli* (1931), Leopold Stern, *Psihologia amorului contemporan* (1927).

În genul lui... Mihail Ilovici*

* Mihail Ilovici (1910-1983). Eseist. Principalele volume: *Negativismul tinerei generații* (1934), *Considerații asupra actului de cultură românesc* (1936), *Noua spiritualitate românească (Constructivismul)* (1942), *Tinerețea lui Camil Petrescu* (1971) etc.

Lămurire

De curând, dl Mihail Ilovici a publicat un volum purtând titlul de *Negativismul tinerei generații*, anunțând în același timp apariția unui al doilea: *Constructivismul tinerei generații*. În răstimpul dintre ieșirea la iveală a primului și tipărirea celui de al doilea, dl Mihail Ilovici a suferit un grav accident de automobil. După ce medicii renunțaseră la aproape orice speranță, tânărul autor și-a redobândit totuși puterile, a învins boala și acum e în afară de orice pericol. Dovadă că, de îndată după ce a părăsit sanatoriul, a putut să înceapă un nou volum, pe care nu l-a intitulat însă așa cum se credea, ci – întrebuințând o formă astăzi la modă, aceea a formării de noi substantive prin alipirea formei negative la început – *Nonbunulsimțismul tinerei generații*. În această carte, forma frazelor, a cuvintelor, stilul într-un cuvânt rămâne cel obișnuit al autorului. Documentarea – materialul bibliografic – la fel. Chiar titlul unor paragrafe nu s-a schimbat. S-ar părea că nu există nicio deosebire, la prima vedere. Și totuși există – una esențială. În *Negativismul tinerei generații*, dl Mihail Ilovici

vorbea fără înconjur de generația veche. O taxa drept *otrăvită, mincinoasă* și *incorectă*. Declara, în numele tineretului, că *bătrânii nu sunt în stare să ne înțeleagă fiindcă îi cuprindem și suntem prea mari ca să încăpem în ei.* Între bătrâni și tineri exista, după autor, o *prăpastie și o opoziție fundamentală*, bătrânii *opaci, sexagenari îngălbeniți* fiind *în faliment.*

Ce mai erau bătrânii? *False valori, decăzuți, ipocriți, îmbâcsiți de prejudecăți, impotenți, părinți răi, care au dat exemplul unor moravuri urâte, mincinoși*, drojdia pământului și mai rău. Și ce propunea dl Mihail Ilovici? Propunea *ca să nu mai fie crezut basmul lui V.A. Urechia în care „Țara fără bătrâni" era o țară fără cap. Fiindcă un exponent cultural îmbătrânit nu mai face doi bani și trebuie ars, căci un bătrân este mort și o cultură n-are nevoie de morți care se cramponează.* Iată cât de categorică era atitudinea tânărului critic. Cu atât mai mare va fi deci mirarea celor ce vor citi rândurile ce urmează și care constituie *Introducerea* la *Nonbunulsimțismul tinerei generații*, unde, precum se va vedea, cu o egală energie, dl Mihail Ilovici arde zeii pe care i-a adorat înainte de accidentul de automobil.

Nonbunulsimțismul tinerei generații*

* Parodie a volumului de debut al lui Mihail Ilovici, *Negativismul tinerei generații*, apărut în 1934 la Editura Gruparea Intelectuală Litere.

Nonbunulsimțismul tinerei generații

Introducere

1. Lege: Nonbunulsimțismul e sinteza inculturii plus proasta creștere sau social-impertinența.
2. Adevărul asupra culturii filosofice a tinerei generații.
3. Mitul falselor valori.
4. Rolul domnișoarelor.
5. Trebuie arătat *tinerilor* că n-au dreptul să vorbească în numele întregii generații.
6. O lichidare: Mircea Eliade.
7. Imitația, superstiția vocabularului: lipsa de viață.
8. Ilegitimitatea nonbunulsimțismului destructiv.

1. Ceea ce caracterizează în primul rând *noua spiritualitate* e lipsa oricărei culturi. Toată lumea citează toți autorii, dar nimeni nu-i citește. Ajunge să răsfoiești impresiile de călătorie ale unui jurnalist american în Rusia ca să afirmi, cu citate, că ai înțeles *specificitatea* bolșevismului mesianic. Cine cunoaște autorii clasici? În schimb, *noțiunea răului*

în China, dinamismul civilizației extremoccidentale și *sensibilizarea noii unicități* sunt cercetate pe baza studiilor lui Petru Comarnescu, Alfons Adania sau Emil Cioran, cu citate din revista *Discobolul** sau *Răboj***. Din aceste lecturi rezultă apoi îndemnuri la *trăirea exasperată*, la *transcenderea democrației*, la *întoarcerea la barbarie*, la aruncarea noastră *în brațele fatalismului biologic* sau la *lichidarea inteligenței*. Aceste interesante idei nici nu sunt măcar luate de-a dreptul din autori ca Bergson, Sorel sau Spengler, ci prin citate de mâna a zecea, care dovedesc intoxicarea tinerei generații cu idei prinse ici și colo, fără discernământ și bună simțire, exploatarea lor în mod incorect prin scris, parada savantismului format prin expresii auzite la cursuri, la conferințe și zărite în jurnale – și deci social-impertinența. Nu la întâmplare am pus înaintea calificativului care rezumă atitudinea

---

* Publicație culturală care a apărut la București între sept. 1932 și nov. 1933 (în total, 9 numere). Colectivul redacțional: Horia Liman, Dan Petrașincu, Ieronim Șerbu. Alți colaboratori: Petru Manoliu, Edgar Papu, Mihail Ilovici, Simion Stolnicu, Mircea Eliade, Al. Robot, Eugen Ionescu, Arșavir Acterian, Emil Botta, E. Jebeleanu, N. Sahib, Lucian Boz etc.

** *Răboj. Gazetă lunară de literatură, polemică și informație literară și artistică* a apărut la București între anii 1932 (martie) – 1933 (aprilie) (14 numere) și 1935 (martie) – 1936 (februarie) (în total, 5 numere). Colectivul redacțional: Horia Fulger, Bazil V. Nistor, Silviu Cernea (seria I) și I. Vasiliu, V. Schipra, M. Georgescu (seria a II-a). Printre colaboratori: Mircea Streinul, Ghedeon Coca, Dan Petrașincu, Mihail Ilovici, G. Călinescu, Petru Manoliu, Mircea Eliade, Al. Talex, Anton Holban etc.

odraslelor literare cu un an de studii la facultatea de litere și filosofie adjectivul: social. Căci nimic nu le place mai mult decât acesta. Ei vor ca totul să fie social. Socialdemocrație și sociologie, socialmonografie și socialfeminitate, socialdiferențial și socialevolutiv, socialbarba contelui Herman v. Keyserling și socialgândirea lui Paul Valéry, fata socialmodernă și viața modernă socialsacramentală, socialul devine un fel de microb care pătrunde oriunde, face ravagii în casele cele mai închise și atacă cuvintele cele mai neașteptate, ca bolile care lovesc în dreapta și în stânga în ființele cele mai venerate și le desfigurează fără milă.

O îndrăzneală fără pereche, o lipsă neasemănată de cultură, o insuficiență verbală îngrijorătoare sunt câteva din trăsăturile *sufletului* care vrea să ne facă să credem că e nou. Dar formula care îl rezumă: temeritate + proastă creștere + incultură e veche, atâta doar – trebuie recunoscut acest lucru – că niciodată n-a avut așa amploare și atâta succes.

2. Tinerii parveniți ai literaturii sunt și foarte mândri. Ei dețin doar monopolul atotștiinței și, mai ales, atotfilosofiei. Aci sunt la largul lor și nu cunosc frâu. Și totuși, dacă fiecare e un fenomenolog, cunoaște cineva originalul acestei filosofii? Cine a citit grelele volume ale filosofilor germani recenți? Eliade de la Mirandole* poate? Realitatea e că îi cunosc foarte puțini specialiști și ceilalți au alte

* Mircea Eliade.

izvoare proprii. Afirmațiile lor se întemeiază pe faptul că Petru Comarnescu, în *Cunoașterea substanțial, patologic, gnoseologic și ilogic trăită*, e de părere că în noua gnoseologie apare un criticism cinic și lucid[1]. Același lucru îl crede cu convingere și Petre Pandrea* în „Primatul fecundării revoluționare"[2]. A trăi autentic, afirmă un alt june filosof și publicist, e a trăi o perspectivă proprie, în studiul „Esențialismul spațiului și substanțialitatea impenetrabilității"[3]. Tot el strigă ca noua generație să înlocuiască seriozitatea și simțul normalului cu gnoseologia energetică-vitalistă[4], cum spune și Bergson[5]. Și câte citate din romane ca *Pentru un petec de negreață* de N.D. Cocea**, din reviste ca *Zi și Noapte*, *Johnny* și *Zdup*! Pe când citate din *Oglinda lumii*, *Rebus magazin* sau *Gazeta jocurilor*? Dar de ce întrebare, când poate e lucru făcut? Și, pe de altă parte, văd că am ales

1. Revista *Sorcova* (an II, nr. 2).

* Petre Pandrea (1908-1968). Sociolog, eseist, memorialist, traducător, autor, printre altele, al volumelor: *Psihanaliza judiciară* (1934), *Germania hitleristă* (1934), *Filosofia politică-judiciară a lui Simion Stolnicu* (1935), *Aur și sabotaj* (1943), *Helvetizarea României* (2001).

2. Revista *Autenticițialismul* (martie 1933).

3. *Gazeta Maramureșului*, 1 sept. 1934.

4. *Murmurul Bistriței*, an I, nr. 7.

5. După declarații personale.

** N.D. Cocea (1880-1949). Prozator, ziarist, dramaturg, traducător. Volume: *Poet-Poetă* (1898), *Vinul de viață lungă* (1931), *Fecior de slugă* (1932), *Pentr-un petic de negreață* (1934), *Pamflete antidinastice* (1949), *Vițelul de aur* (1960) etc.

exemple greșite, căci acestea din urmă sunt nevinovate foi ilustrate pe care nu avem dreptul să le înjosim comparându-le cu veninoasele și netrebnicele reviste care își spun lor înseși că sunt ale viitorului.

3. Tineretul bucureștean s-a organizat în sindicat pentru ca să proclame geniali pe M. Eliade, P. Comarnescu și ceilalți. Se întâmplă ca ei să se certe, dar atunci aplică cu strășnicie principiul bandelor de gangsteri, după care rufele murdare se spală în familie, cu alte cuvinte, denunțarea la poliție e pedepsită cu moartea. Denunțătorul în public este excomunicat fără ezitare. Toți, de la *Cuvântul liber* la Em. Cioran, sunt de acord asupra principiilor esențiale, și restul e amănunt.

Dar trebuie să se spună odată minciuna tinerei generații. Să se distrugă falsele valori. Îndrăzneala, altminteri, va depăși orice închipuire. C. Noica a și proclamat în revista *Azi*[1] pe Comarnescu superior cu mult lui G. Duhamel, stilistul francez desăvârșit, unul din mânuitorii cei mai competenți ai limbii franceze, sub cuvânt că ultimul, în *Scènes de la vie future*, o carte fără greșeală, refuză, pe când Petrică acceptă zicând chiar *săpunul cu care oamenii își spală murdăria ființei lor paradoxale, coarde de vioară pe care sufletul uman va plânge vibrând odată cu celulele animalului răpus și rachete de tenis cu care omul trece într-o altă realitate de joc beat și uitare a făr' de legilor la care este forțat*

1. *AZI*, martie 1934, pp. 1161-1162.

de însăși natura, dând și alte dovezi de același fel de autenticizare. În grup, ei recunosc existența lumii numai pentru mărturia ce o dau puritatea lui Eliade, neconvenționalismul lui Geo Bogza, versul lui Dan Botta*, monografiile lui Traian Herseni** și vibrațiunea interioară din Em. Cioran[1].

Toate publicațiile mânate de acest spirit dovedesc o decadență artistică și mintală neîndoioasă. Acuz tânăra generație de necinste și propun înlăturarea contemporanilor noștri inteligentofobi și raționalofagi.

4. Poate că se vor împotrivi domnișoarele. Le-ar fi doar imposibil să se întoarcă acasă și să nu declare familiei adunate că au asistat la o conferință minunată. Cum ar putea pleca la orice oră la facultate sau la o sală să asculte dezbaterile asupra *Sufletului emoțional al fetei moderne*? Ce s-ar fi făcut ele fără ședințele *Criterionului*? N-ar fi oare obligate să citească volume întregi pentru a justifica o părere asupra lui Lenin, Tamerlan, Cesar, André Gide,

---

* Dan Botta (1907-1958). Poet și eseist, autor al volumelor *Eulalii* (1931), *Limite* (1936), *Scrieri*, vol. I-IV (1968) etc.

** Traian Herseni (1907-1980). Sociolog, jurist, psiholog, etician. Membru marcant al Școlii sociologice de la București. Principalele volume: *Teoria monografiei sociologice* (1934), *Realitatea socială. Încercare de ontologie regională* (1935), *Sociologie și etică* (1968).

1. Id. Petru Manoliu: „Nebulosul individuației specifice în Africa și Asia de azi și de mâine" (*Discobolul*, nr. 8). Vezi și studiul „Moarte Occidentului și jos cu el!".

Mussolini dacă n-ar exista răspunsul: am asistat la o conferință despre el? Și câte alte avantaje oferă acest sistem: ore ocupate după-amiază care altminteri ar fi consacrate poate menajului sau educației! (Ferească Spiritul modern!) Din fericire, asemenea lucru nu se întâmplă; nu poți rămâne doar acasă atunci când se vorbește despre *Trăirea în colectivizare, Avort* sau *Îngenuncherea moravurilor vechi*[1], la ora când ai putea să te iași străpunsă de privirea hipnotică a lui Mircea Fakiriade* sau să-ți lași urechile gâdilate de accentul lui Petru-cel-American**. De aceea tinerii autori se pleacă în fața domnișoarelor și se întrec cu amabilități cerând pentru *fata moderna****** orice și acordându-i toate specificitățile, căci ele sunt o pavăză și o clientelă excelentă a teozofilor mondeni și a socialiștilor de la ora cinci.

5. Prin definiție, orice monopol exclude concurența, presupune exclusivitatea. Pentru acest motiv impresiile idolilor moderni se grăbesc să-i declare, pe rând, singurii și adevărații, în afară de care nu se poate. Emil Gulian[2]******* nu

---

1. Vezi și D.V. Barnoschi: *Nemaiauzitele dezmățuri de la Aranjuez* (vol. I: *Simțuri fierbinți*) din ciclul *Porcăria dată pe față*.

* Mircea Eliade.

** Petru Comarnescu.

*** Vezi N. Steinhardt, „Admiratorii Fetei Moderne", în *Revista burgheză*, nr. 7/1935, pp. 10-17.

2. *AZI*, aprilie 1934, pp. 1060-1062.

**** Emil Gulian (1907-1942). Poet. Volum publicat: *Duh de basm* (1934). Traduceri: *Poemele lui Edgar Poe* (1935) (vezi și p. 130).

admite discuție și spune că *Întoarcerea din rai* a lui Eliade e singura carte posibilă a tinerei generații, cartea noastră de fiecare clipă, cartea noastră de căpătâi. Prin ea, în ea și din ea trăim. Eliade e al nostru și noi suntem ai lui (mai ales).

Comuniști sau intervenționiști în politică, tinerii au grijă să fie tot așa în literatură și nu admit regimul liberei concurențe. Ori ești partizan declarat al poeziilor lui Al. Robot* și al avangardismului experiențialist-ontologic, crezi într-unul Eliade și în ierarhia îngerească a revistei *AZI*, ori nu ești. Epavă, cadavru viu, orice, plutești în afara generației, fără speranță.

Trebuie arătat tinerilor că poți trăi și în afara admirației integrale pentru M. Sebastian**. Dincolo de atmosfera social-îmbâcsită, în aerul curat al normalului. Fără *expresivitate*, *substanțialism*, caracterele *esențiale* ale tinerei generații, și fără *drama culturii* și fără multe alte lucruri pe care se pare că n-am avea voie să le declarăm ca nefiind de esența noastră. Într-o societate unde cele trei clase conștiente nu sunt: Fetele-Mame, Pușcăriașii și Scriitorii neconformiști.

---

* Al. Robot (pseudonimul lui Alter Rottman) (1916-1941). Poet. Volume publicate: *Apocalips terestru* (1932), *Somnul singurătății* (1936), *Scrieri alese* (1968).

** Mihail Sebastian (1907-1945). Dramaturg, prozator, eseist, memorialist. Debutează editorial în revista *Lumea* (Iași, 1926), iar între 1927 și 1934 este colaborator și redactor al revistei *Cuvântul*. Până în 1934 îi apar următoarele volume: *Fragmente dintr-un carnet găsit* (1932), *Femei* (1933), *De două mii de ani* (1934).

6. Dar trebuie în primul rând să se termine odată cu Mircea Eliade, cel mai bine așezat scriitor și cel mai potrivit specimen al tinerei generații dubioase. Ce e Mircea Eliade altceva decât că spune *India, havuz* și *participare la sacralitate*?

De ce au avut succes *Isabel și Maitreyi*? Pentru că se petrec în India, pentru că se vorbește de o *farewell party*, pentru că se bea whisky soda și personajele se numesc Tom sau Harold, iar doamnelor li se adaugă înaintea numelui Mrs., deci pentru că răspund închipuirii pe care și-o fac despre *Orient* domnișoarele din București, vânzătoarele din magazine și studenții în litere, care pretind că-i interesează cronologia Asiei, hiatusul dintre lume și mit și alte probleme esențiale discutate cu rară competență de Eliade. Fără a uita și cele câteva scene erotice din cele două romane care, probabil, n-au stricat vânzării. Și la sfârșit poți spune: cunosc mediile cele mai închise ale societății Extremului Orient!

În *Întoarcerea din rai* strălucește cu lumină nespusă povestea tânărului care s-a sinucis pentru că n-a găsit să schimbe 1000 de lei ca să poată veni la timp în ajutorul unei femei flămânde întâlnite pe stradă. Iar restul e de neînțeles, rămânând să se descurce cine poate între Dav, Pav, Una și Faust și alți eroi, care – cum spune Emil Gulian – închid toată actualitatea tineretului de azi.

Lumina ce se stinge... e o curată bătaie de joc în 414 pagini. Desfid pe oricine, chiar dacă a citit cartea cu picioarele în apă rece și cu zece înțelepți în jurul lui, să-mi spună că a priceput când și unde, în ce țară se petrece acțiunea, care sunt personajele, cum le cheamă precis, ce

vor, unde merg și ce li se întâmplă, cine e Manoil și cine e Cesare, când și de ce orbește Cesare, dacă e orb sau dacă nu e orb, moare sau nu moare, se înecă sau nu, cine e George, ce vrea Marta, dar Melania și ce e cu dr. Weinrich, care e sensul cărții, cum începe și cum se isprăvește? E absolut imposibil să înțelegi ceva din acest amalgam de glume proaste, de banalități, de fraze fără șir, de pagini întregi cu vorbe trântite la întâmplare[1], de informații copiate din ziare, de procedee răsuflate, reluate fără abilitate, de considerente luate din cărți, cursuri, reviste, la întâmplare, de fraze cu

1. De exemplu, pp. 236-237: „Dl George știa; un trup înalt, cu spate zgribulit; merge, merge; valul amețește la început ca un leagăn. Prostii. Înecuri. Înecul. Pierre Loti. S.O.S. Și mai înainte: bălțile sug apă din fluviu. Cât timp ca să treacă fluviul? Înot, plută, corp viu ca o băsică purtat. Apa îl împinge de jos în sus cu o greutate egală cu a volumului dezlocuit. Așa, sau poate ilustrația liniată din cartea de Fizică? Gimnaziu; vacanțe, luntrea pe apa caldă a canalului; drum, sau tub din baltă? Iacob, stupid: «să bem, căci vinul e dulce!» Iacob sta la cârmă inutil și tolănit. Leneș. Băieții strigau: «fum». Băieții: Ioan, Bill, Greierele-borțos, Dum-Dum. Luntrea patina, se scurgea cu apele. Volumul apei dezlocuite; nu. Greutatea apei; a volumului apei dezlocuite. Băldăbăc, băldăbăc: dezlocuită. Stă în aer? Nu, se răstoarnă peste om, îl apasă, îl îndeasă. Iacob, stupid (stupidul Iacob? Wallenstein. *Ich bin der General Wallenstein!* Hohoho! De ce râzi, mă? Wallenstein...). După nuferi; barca se învârtește în loc, spre păpuriș. Calul dracului, bâzz, bâzz. Se. Se topeau apele; argint viu, fierbinte; țipenie. Somn, nămiaza. «Luntrea pe valuri lunecă ușor.» «Taci, mă!»" (Ultimele două cuvinte i le spun și eu lui M. Eliade.)

cauza cauzată și *mitologie posterioară actului*, de probe de cultură franceză: *Mon Dieu* și *mauvais goût*, de citate în limba latină luate din dicționare, de discursuri metafizice cum se țin la beție, de tot ce știe M. Eliade, adunate toate claie peste grămadă, fără șir și fără rost. Cu un titlu copiat după Rudyard Kipling, cu un început reamintind pe Anatole France, cu personaje care se numesc Cesare, Iulius, dr. Weinrich și zic *mă*, mănâncă *mămăligă*, merg la cazino, descoperă cărți cu numele de *Ioannis Grammatici Philoponi Alexandrini contra Proclum de Mundi aeternitate libri XVIII* (aci imitația după France este evidentă), orbesc și se vindecă de orbire la fiecare capitol, spun *incipit vita nova*, răspund anchetei jurnalelor cu întrebarea: Ce cărți ați lua cu dvs. dacă ați fi cu totul singur un an? Cu un incendiu, un proces, un turc matematician care a murit în zăpadă, cu instituția Ducele Emanuelle, cu Manoil care e și care nu e, cu „am ucis pe fratele meu", cu solilocvii, cu o singură frază clară[1]:

— Sunteți imprudent privind pe fereastră în timpul mersului, povățui politicos domnul care-i citise gazetele.

— Mulțumesc! zâmbi prompt Cesare,

cititorul simte că-i vine rău citind cartea, se îndoiește de propria lui minte, nu mai știe cine e nebunul și află scăpare numai spunându-și tare și apăsat: să se sfârșească odată cu Mircea Eliade!

1. P. 109. În *Fițuica, Aurul Rinului, Monitorul școalelor profesionale din Aiud* sau *Răcnetul Carpaților*.

7. Tinerii spun despre literatura de până acum că este veșnic aceeași și lipsită de originalitate. Și cer ceva nou. Obiecțiunea ar părea poate întemeiată și n-ar fi greu de recunoscut că unele studii și opere literare se aseamănă, se repetă chiar. Ceea ce nu înseamnă deloc că genul nu ar fi bun, ci numai că e uniform.

Dar cum poate fi vorba de banalitatea și uniformitatea altora când citești producțiile răsculaților! Nicăieri nu întâlnești așa nivelare. Aceleași cuvinte, aceiași termeni, pretutindeni. Sunt toți la fel și se imită unul pe altul. Aci, nicio abatere. Disciplina este severă și o regulă cu mult mai drastică decât *a celor trei unități* impune substantivele, adjectivele și verbele pe care ai dreptul să le întrebuințezi, mărginește fără drept de apel autorii pe care îi poți cita, hotărăște o dată pentru totdeauna ce poți crede și spune. Cei ce vor să pregătească tirania politică sau economică au grijă să pună în aplicare una nu mai puțin crudă și absurdă – tirania lingvistică.

Dacă Petre-Pandrea-care-a-fost-totul-și-care-nu-e-nimic spune că un scriitor e bun numai când vorbește despre proletari sau face apologia prostituatelor, așa rămâne, și canonul noii religii nu admite iertare. Dacă Oscar Lemnaru* fixează principiul sufletesc al generației tinere, apoi *Tânărul*

* Oscar Lemnaru (1907-1968). Prozator și traducător. Colaborează la *Facla*, *AZI*, *Reporter*, *Revista Fundațiilor Regale* etc. Este autorul unui volum de nuvele, *Omul și umbra* (1946) (*apud Dicționarul scriitorilor români*, ed. cit., D-L).

e mai imuabil decât *Zgârcitul* sau *Mila* din misterele medievale. Dacă un *om liber* se rostește în sensul că o prehensiune totală a vremurilor noi are numai comunismul rus, orice împotrivire e zadarnică. Fanatismul modern a zis că individul caută să fie aperceptiv-intuitiv? Vai celui ce nu se mlădiază întocmai după poruncă! Principiile estetice ale dlui Tudor Vianu* sunt mai rigide decât regulile făcute pentru pictorii bisericești. Scrie Petru Comarnescu sau Mircea Eliade *Cosmogonia supranaturală a dinamismului*? Aceasta este posibilitatea supremă de exprimare a gândirii în românește. Căci superstiția vocabularului este cea mai adânc înrădăcinată în ei. Se vorbește de libertatea poeziei? Dar *Antologia poeților tineri* cuprinde un număr limitat de

---

* Tudor Vianu (1897-1964). Estetician, critic și istoric literar, comparatist, memorialist etc. Debutează cu un articol în apărarea lui Al. Macedonski, „Revizuire critică" (*Facla*, 8 ianuarie 1916), colaborând ulterior – până în 1934 – la *Flacăra*, *Viața nouă*, *Literatorul* (unde este redactor între 1918 și 1919), *Sburătorul* etc. Volume publicate până în 1934: *Das Wertungsproblem in Schiller Poetik* (*Problema valorizării în poetica lui Schiller*), teză de doctorat (București, 1924), *Dualismul artei* (1925), *Fragmente moderne* (1925), *Masca timpului. Schiță de critică literară* (1926), *Poezia lui Eminescu* (1930), *Arta și frumosul. Din problemele constituției și relației lor* (1931), *Arta actorului* (1932), *Imagini italiene* (1933), *Influența lui Hegel în cultura română* (1933), *Idealul clasic al omului* (1934), *Istoria esteticii de la Kant până în zilele noastre* (1934), *Estetica*, vol. I (1934), vol. II (1936) etc. T. Vianu este ironizat și în articolul „Admiratorii Fetei Moderne" (*Revista burgheză*, nr. 7/1935, pp. 10-17).

cuvinte, ca tipicul unei cântări rituale. *Soare, mal, lut, trudit, alb, blând, heruv, azi, sălbatic, abstract, cast* și alte câteva sunt obligatorii. Lista celorlalte este limitată, nicidecum enunțiativă.

Dacă F. Aderca sau oricare altul constată* că astăzi lucrul principal e că talentul și cultura n-au niciun rol, ba chiar cu cât ai mai puțin, cu atât mai bine, sentința e unanim admisă. Luptă contra inteligenței, luptă contra culturii, luptă contra bunului-simț, luptă contra rațiunii sănătoase, luptă contra luminii, propune – „nocturnic și feminin-satanic" – oricine a citit 5 pagini din Berdiaev. Iar când sunt mai potoliți, tinerii se extaziază în fața unui vers ca „Totul va fi bine, Rusia va fi mare"[1] și hotărăsc că ce a fost nu o să mai fie și ce o să fie n-a mai fost.

Toate acestea se repetă la nesfârșit. Iarăși, aceleași și aceleași. Cu mult mai multă originalitate suntem în drept să așteptăm de la un roman de Henry Bordeaux decât de la un articol în stilul *ideile și spiritualitatea veacului*. Ce dovedește un asemenea lucru? Imitație, slăbiciune, sărăcie, adică lipsă de viață.

8. Opera de construcție însă nu poate veni decât după cea de distrugere. De aceea întâi atitudinea negativă a falselor valori ce se constată în ideile spiritualității noi[2].

---

* În prefața la *Colecția femeilor celebre*, vol. I, *Salomeea sau demonul lui Irod* (cu o copertă de Mac Constantinescu), sau în *Vremea*.

1. O să fie bine și la vară cald.
2. Exact fraza pe care o scriam în *Negativismul tinerei generații* (p. 15) și căreia nu a fost nevoie decât să-i adaug un *ce*.

Pentru lichidarea nonbunulsimțismului se impune demascarea celor ce profită de pe urma lui. A celor trei cavaleri ai Apocalipsului lumii de treabă – Paul Valéry, contele Keyserling, Rabindranath Tagore –, plus autohtonul nostru Krishanamurti – Mircea Eliade – al patrulea. A mușchetarilor cauzelor nedrepte și neserioase, internaționali sau de aci, care găsesc admiratori în toți cei ce se fac – cu voință sau din neștire – părtașii nonbunulsimțismului destructiv.

ADDENDA*

* După cum se menționează în studiul introductiv, tirul parodic al lui Antisthius (N. Steinhardt) a continuat, după publicarea volumului de debut, în paginile *Revistei burgheze*. Astfel, în numărul 2 al revistei a apărut textul „În genul... revistei *Criterion*" (în același număr este deja anunțată, pe cea de-a treia copertă, apariția volumului ***În genul... tinerilor***), în nr. 3 „În genul... ziarului *Vremea*", iar în nr. 4-5 „În genul... lui Eugen Ionescu". Deoarece aceste texte sunt, în opinia noastră, inseparabile de ***În genul... tinerilor***, considerăm justificată apariția lor în ediția de față, chiar dacă ele sunt incluse și în volumul *Articole burgheze*, Editura Polirom, Iași, 2008.

În genul... revistei *Criterion*[*, **]

* Apărut în *Revista burgheză*, nr. 2, 20 nov. 1934, pp. 33-34.

** *CRITERION. Revistă de arte, litere și filosofie.* A apărut la București între 15 octombrie 1934 și ianuarie-februarie 1935 (șapte numere în total, ca *Revista burgheză*). Redactori: Ion I. Cantacuzino, Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, H.H. Stahl, Alexandru-Christian Tell, Mircea Vulcănescu. Conceptele de *nouă spiritualitate* și de *generație* sunt printre cele mai cunoscute teme ale publicației. Alți colaboratori: Dan Botta, Anton Golopenția, Octav Șuluțiu. O ediție anastatică a revistei, îngrijită de Marin Diaconu, a apărut în 1990. Despre polemica dintre *Revista burgheză* și *Criterion*, respectiv dintre N. Steinhardt și Mircea Vulcănescu, vezi Nicolae Mecu, „Portretul înțeleptului la tinerețe" (I) (*Revista de istorie și teorie literară*, anul XI, 1992, nr. 1-2, pp. 57-66), și Florian Roatiș, „Mircea Vulcănescu și Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată" (în vol. *Pledoarie pentru filosofia românească*, ed. cit., pp. 37-40), din care s-au reprodus fragmente în dosarul de referințe critice.

Dicționar

Revista *Criterion* publică în fiecare număr, sub diferite semnături, un dicționar social și filosofic. Într-unul din ultimele exemplare se găseau, la litera A, cuvântul ABERAȚIE, următoarele:

Aberație

De la latinescul *abberatio*. În științele pozitive expresiunea îmbrățișează înțelesuri varii în optică și astronomie. În sens uman și larg, o caracteristică specifică timpului nostru. Ca trăsătură dominantă: *aberația modernistă*, cu patru noțiuni: 1) aberația socialistă; 2) aberația mistică; 3) aberația mistico-vitalistă și 4) aberația comunisto-anarhistă.

I.

Aberația socialistă prin reprezentanții ei calificați (Karl Marx, Ghiță Ionescu) promovează:

1. Manifestarea sub formă confesională a tragismului muncitoresc. Poziție directă de care atârnă o credință empirică.

2. Discrepanța dintre finalitate și tipurile statice ale civilizației.

Sub o anumită ipostază (Pavel Pavel) această atitudine profesează convingerea decadenței progresive (sau brusco-simultană) a ideii de proprietate. În general, socialiștii stăpâniți de o epică transcendentă a exercițiului înfăptuirii generează dogma impersonală și concretă a *verificării* practice.

II.

Nu dintr-un experiment potențialo-interiorizat își face Meila Mayendorff-Shoff un diriguitor indiferențial al perfecțiunii. Aceasta e și măsura ritmului misticii prezente. Nae Ionescu e îndrumătorul pe această cale de vibrațiuni continue (și mărunte, în sens epistemologic, nu corelativ). Vizionarul C. Noica a îndepărtat această trăire, pronunțându-se în sens opus, dar totuși e un simpatizant (vezi *Vremea*, nr. 27 din august 1934). Arhiaderațiunea unei imense majorități a tinerimii vitaliste[1]) aici o suprаînțelegem în mai puțin, spunând că mistica unui Mihail Sebastian e – biologic – cea mai aneantizată pulbere pluricentristă a timpului.

III.

Barierele civilizației au fost răsturnate cu energie de acest de-al treilea concept de formă al aberației. Substantivul

1. Germaine Davis, Vorinca Bocan, Bodea Marinescu etc.

german (intraductibil) BLÖDSINN caracterizează – sintetico-rezumativ – categoria. De asemeni, expresiunea specific americană HOW STUPID. Revista *Discobolul* e hotărât împotriva formelor clare ale inteligenței. Perspectiva unui Hartman, Schopenhauer sau Cioran, mai mult sau mai puțin, Plato și divinul Eliade (al doilea mai ales) aduc un aport considerabil manifestării larg politice a copleșirilor vitalității comprehensionalismicitatea lui Bergson sau a lui Alf. Adania de nu aci, în depășirea relațiunilor cauzale și familiare (banale)?

IV.

Frontul verde, *Cuvântul liber* sau Panait Istrati pot fi neîndoios circumscriși între marginile delirante și neprecise ale extremelor revoluționare. Revoluționari? Mai mult răsculați. Răsculați? Mai mult transformiști. Transformiști? Mai mult evadați. Evadați? Mai mult pragmatico-exteriorizați (în afară). Când M.Gh. Bujor scrie:

Or bocete de-nmormântare
Pe urma noastră de ocnași

evaziunea anarhică e realizată. Un Max Stirner, un Nietzsche, Victor-Valeriu Martinescu conduc gama teoriei de față a gândului uman. Unii intră în obiectivele cărții recente SOCIAL NONSENSE OR LITERATURE RUN MAD (London, Buzfuz & Co, 1933). Rândurile „Vreau și nu vreu. Uf! Să mă duc încolo, să vin încoace? Ba da, ba nu, mi-e silă de vocale, nu mai vreau muzică" iscălite Eugen

Ionescu izvorăsc din contingentul neverificabil al anarhico-intuiționismului. Panait Istrati ar vrea să fie socialist, dar mai bine se decide să fie anarhist sau – naturalizat uman – ia poziția categorică împotriva burgheziei. M. Vulcănescu rezumă această a IV-a împărțire a aberației prin cuvintele „diabolism accentuat de un QANTUM spiritual".

În general, tot tineretul de azi acordă o atenție încordată aberației, sub diferitele forme, cerând prăbușirea instituțiunilor burgheze, țâșnirea trăirilor impulsive și domnia aberației pluriforme.

În genul... ziarului *Vremea*[*, **]

* A apărut în *Revista burgheză*, nr. 3, 5 dec. 1934, pp. 19-21.

** *VREMEA. Politică, socială, culturală.* A apărut la București, săptămânal, între 1928 și 1938, 1940 și 1944. Director: Vladimir A. Donescu. Colaboratorii revistei oferă acesteia o imagine destul de eterogenă din punct de vedere ideologic și cultural: Camil Petrescu, E. Lovinescu, Petru Comarnescu, Dan Botta, O. Șuluțiu, H.P. Bengescu, G. Călinescu, Șerban Cioculescu, L. Blaga, Pompiliu Constantinescu, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Ovidiu Papadima, T. Vianu, Ion Pillat, Saşa Pană, Ilarie Voronca, Geo Bogza, Al. Sahia, Tudor Teodorescu-Braniște etc. Cu revista *Vremea* se polemizează și în cadrul rubricii „Da și Nu" din nr. 2 al *Revistei burgheze*, p. 36.

O lume nebănuită. Tragismul fabricelor de sifon bucureștene

– Reportaj senzațional –

S-au întrebat vreodată subțirii gânditori de unde provine apa gazoasă, adică ipocrizia lor turnată sub presiune în tuburi? Dar câte lucruri nu înțeleg, dintr-acelea pe care le întâlnești pribegind într-un mare oraș! Closetul, domnule capitalist, e neputința d-tale de a pricepe zvâcnirea omenirii idioate și blânde. Hârtia igenică e falsitatea d-tale încrețită pe mătase. Tutaleguul dvs., coniță stricată și îmbrăcată după ultima modă, e prăpastia dintre trăire și mascarada vieții mondene. Parcă n-ar fi fost destul, intelectualii au mai inventat mineralizarea apei autentice. Nici nu e de mirare. Snobăria moralistă, aceeași care nu pricepe sublimul Rusiei de ieri, de azi, de mâine, ignoră de asemeni cu tot atâta indiferență voită simțul fierbinte al cizmelor, brutalitatea vie a mirosului și vulgaritatea profundă a mahalalei.

Domnul spilcuit și cuconița cu rufe curate stau departe de noroiul cel sfânt și adevărat.

Vă propun o plimbare.

Grupul anarhiștilor din strada Zaverei

Ei, blestemații soartei, au renunțat la confortul occidental. Din zori cenușii în amurguri prăfuite dau cu piciorul în pedală, țin cu ambele mâinei SIFONUL și cu un gest mecanic, îndelung repetat, pun sticlele burtoase sub robinet. Și ele vrând-nevrând (*vollens nollens*) sunt umplute, în ciuda specificității lor intrinsece care cere poate alte lichide existențiale. Era acolo PERICLE MARTINESCU. Era și omul fără visuri optimiste, F. DIMA. Ca palmă trasă deosebirii dintre sexe, femei – două la număr – și inimi înalte: SANDA MOVILĂ și MARIA BANUȘ. Biata MĂRIUCA credea că societatea burgheză permite copiilor de vârsta ei să se joace cu păpușile. Vai! i le furase Al. ROBOT și ei nu-i mai rămâne decât să legene SIFOANELE în brațe, cântându-le cântece totalitare de adormire dulce. Fetița aceasta mângâia sifoanele. Cu vorbe dulci exclama cu voce infantilo-drăgălașă: Uit' te miți sunt ele. (Ele, adică sticlele destinate banchetelor inventate în străinătate). Era și TEOBALD TĂTARU, tânăr poet necunoscut, dar care nu scrie stihuri de cenaclu și mere coapte.

Cercul comuniștilor de la Tache Friptu

Toți, în colț lângă Tache Friptu, respiră aerul serii la sfârșitul zilei de muncă istovitoare. Unul îmi zice:

— Ehei! Ce viață!

Tu, care citești, de nu pricepi – spontan și adânc – sensul exclamației acesteia, du-te mai bine să te culci, cu dulceață și apă la căpătâi, omule de neispravă!

Făpturi nenorocite, oameni slabi în fața tentației erau îmbătați cu produsul la care lucraseră în timpul zilei. Beat de SIFON era TRAIAN HERSENI. Și MIRCEA GRIGORESCU, și toți colaboratorii CUVÂNTULUI LIBER, ai FRIZELOR, ai MERIDIANULUI. GEO BOGZA, CĂLUGĂRU și SIDONIA DRĂGUȘANU prezidau. Dar nu ca prezidenți ai parlamentelor sterile, ci ca profeți ai venirii frăției când vor fi recunoscute ca singure lucruri vii: femeile de stradă și FELINARELE.

O anexă pe maidan: Totalitarii

Pornit, gândul nu se oprește. De ce s-ar reduce în reverențe la fiecare barieră moralistă? Macabri și înspăimântători, ființe uitate de Îngrijire și Religie, nu privesc cu rușine acele locuri unde omul – mai mult ca oricând – el însuși e animalic și nefandosit. Sunt extremiștii vieții, cei cărora nu le e frică de ei înșiși, de – de ce n-am spune? – vespasiene. Nu ies de acolo niciodată. Nicio clipă.

Din vespasiana mistică de lângă UZINA DE SIFOANE din deal.

Au ajuns la culmi, pe cari noi, ceștilalți de pe străzi, le putem ghici. Să ne apropiem de ei cu respect și venerație. Prin geam vedem, contopit în atmosfera comună de adorație, dar supărat că șade față de MIHAIL SEBASTIAN, pe TUDOR TEODORESCU-BRANIȘTE. Mai zărim pe IERONIM SERBU, I. PAS și I. PELTZ.

Am mai privit, înmărmurit.

Glorie lor.

Adversarii: Clubul haimanalelor

În alt cartier infam din vecinătate, șomerii fabricilor de SIFON nu merseseră așa de departe. De unde rivalitatea, însoțită de cântece comune, dar și de ciomăgeli, răfuieli, vendete.

Erau doar – atâta doar (de vreți sau nu s-o credeți) – supărați și îndârjiți de abuzul ce clasele sociale fac de singurătate. Viața comună pulsează regulat în ei și nu admit ca omului să-i fie dată singurătatea absolută (închisă cu cheie sau zăvor, mă rog) măcar câteva clipe pe zi. Civilizația impune – sigură de ea – sisteme cu liber și ocupat și giumbușlucuri tehnice americane. Conștiința lor le-a vorbit altfel: „Să ne adunăm mereu. Omule, trăiește printre semenii tăi". Și au ascultat povața ancestrală. I-am întâlnit pe toți constituiți în cerc. O sală mare cu oameni

jur-împrejur. Satisfăceau fiecare, unul și una, cum puteau, fără pretenții și fără artificialitate, nevoile care cer confetti și serpentine. Mulți? Da, mulți.

Mărturisire de credință

Ideea lor?

Nu cred în fățărnicia anglomană a formulei de idiotism rafinat: W.C. Asta nu e imortalitate, madam Pudicescu, asta nu e rușine, mamzelle Rușineanu, asta e – crud și dat în vileag – sensul vieții neadormite. Asta e esențialul unic. Burghejii zic: Ascundeți-vă în taină prin locurile acele și apoi ieșiți din ele după ce v-ați spălat pe mâini. Noi TINERII zicem: Închinați-vă lor, purificați-vă sufletul la intrare și încercați – de puteți – prin intuiție și înțelegere rusă să vă ridicați la nivelul lor de realism viu.

Și celelalte

Celelalte sunt duhoarea unui oraș, cu greutăți, pasiuni și fapte oarecare. Cu noapte, cu foc, lumini, oameni răi și buni. Cu două straturi: Cu cei ce se ascund, își acoperă goliciunile, se rătoiesc în cultură și sunt nesinceri. Apoi, cu cei săraci, umiliți, obidiți, târfe și asasini, deci oameni tragici, care trăiesc alături de câini, la fel ca ei, care au păstrat tradiția vieții și a mirosului, muncitori de zi și de noapte în fabrici, ziditori ai societății grandorii de mâine,

când SIFONUL, eliberat, va deveni bunul comun al omenirii autentice.

N.B. Fotografiile numeroase care însoțesc acest reportaj n-au putut fi reproduse din cauza interdicției poliției de moravuri.

În numărul viitor: VIAȚA ROMANȚATĂ A LUI MIRCEA ELIADE ȘI TRAGISMUL VÂNZĂTORILOR DE BILETE DE PAPAGAL

În genul lui... Eugen Ionescu*, **

A apărut în *Revista burgheză*, nr. 4-5, 20 ian. 1935, pp. 17-21. Eugen Ionescu (1909-1994). Dramaturg, eseist, critic literar, poet, prozator, memorialist. Debutează în *Revista literară* a Liceului „Sfântul Sava" (1927), colaborând apoi la *Bilete de papagal*, *Ultima oră*, *Rampa*, *Epoca*, *Fapta*, *Viața literară*, *Excelsior*, *Zodiac*, *Floarea de foc*, *România literară*, *AZI*, *Ulisse*, *Axa*, *Discobolul*, *Credința*, *Meridian*, *Reporter* etc. Obiectul ironiei lui Antisthius este, evident, volumul *NU*, apărut în 1934 la Editura Vremea, volum premiat, după aprinse dezbateri, de către Comitetul pentru premierea scriitorilor tineri needitați. Dintre cei șapte membri ai Comitetului – după cum reiese de pe contrapagina de titlu –, doi s-au împotrivit premierii: Tudor Vianu și Șerban Cioculescu. Ceilalți membri erau: Mircea Vulcănescu (care – în pofida faptului că este el însuși ironizat în *NU* – a întocmit un raport de susținere în cadrul lucrărilor Comitetului din

I

Lucruri care nu se spun

Îmi suriază de mult să spun ce cred despre reprezentanții Tinerei Generații. Mi-era c-o s-o gafez printr-o atitudine care se vrea intransigentă. Dar iată că a ieșit bine și, cum spune Francezul, sunt peiat pentru ca s-o știu. Sunt delicioși și dulci domnii mici și grași de la *Vremea*, de la *Criterion*, de la *Cuvântul liber* etcelelaltetoate.

Care adică un maniac vesel n-ar putea decât tangențial sau cercuoid să le intuiască gogorița totalitară. Gafă? Da, dacă nu m-aș fi plasat pe același teren al tragismului cu ei, bataliând autentic și eu (ca și ei). De ce cunoaște metoda succes? Principiul undelor marine!

Și – ia așa, într-o zi nici bună, nici rea – mai de ici o vocalică, mai de colo un consonantism, rezultatul înseamnă că am început războiul celor 100 de articole cu literatura grețoșătoare. Tot cu dramă și cu participare eu mai pusesem

---

februarie 1934), Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Ion I. Cantacuzino, Romulus Dianu. Volumul nu a putut fi publicat la Fundația Regală pentru Literatură și Artă „Regele Carol II" – în cadrul unei colecții speciale destinate tinerilor scriitori –, din cauza opoziției lui Al. Rosetti, directorul editurii. Eugen Ionescu este citat și în numărul 2 al *Revistei burgheze*, la rubrica „Da și NU", p. 35.

la locul lui pe Racine, pe Ibsen și Victor Hugo (Victor Hugo, Victor Hugo, Torgo, Go, Go... Ro, romantism, un om, un veac prost).

Mumele noastre sălbatice, ale tinerilor, se speriau (de) atâta temeritate, unde (mai) pui urlările de înfiorare meta mai știu eu ce ale criticei. Geniul meu nu se temea de puțină voltajare, temându-se (mai presus de orice) de o enuiare adâncă, dorind chiar o propulsiune anarhică; intuiție și tragism să fie, de rest în mod pompos je m'en fiche.

Ce bun „appât" de altfel pentru ironia mea mușcătoare acest abracadabrra al modernului eseism! – Să fiu lăsat în pace (nu vreau să știu de ei), mi-am zis eu în acest jardinaj pe care îl pot cu atâta ușurință copleși. Avanti! avanti cu adevărul despre... – și gama în întregimea ei. – Nu s-a știut admite pic de modestie! Dându-mi seamă eu de acest lucru, cu necontestabilele mele însușiri de genialitate, de înțelegere, de viziune – recunosc că – sentențios (!) mi-am jurat vorbirea pe șleau (și apoi – foaie verde lobodă mă urcai în dud).

Autentic s-a cutremurat în mine un clopot sumbru. Slăbiciunea mea e tare ca un adevăr.

Ce voi fi? Tânărul care n-a admis Generația Tânără!?! Stupid! Trebuie să găsesc calea ce nu mă va separa de ei (pentru că neeladian, nevremian). Se compară ei cu mine?

II
Evrika!

Evrika (sau: me voici), ideea n-am găsit-o în baie (și nici în bibliotecă), în locuri de nulă-valoare. Atacul cu frenezie echivalează non-critica. Mai bine să clevetești, să bârfești, să „potinezi", asta place – da, da, așa sunt oamenii (bărbații inclusiv). Consideră titubații obraznice drept convingeri calde, de amploare mare, îți zic (ție) că ești necugetat. Și tot așa te mult-pușinează în mediocritate și se ridică – sus, sus! – aureola wagneriană, hiperînălțată a lui Petru Comarnescu. Tu rămâi jos cu dreptatea și el sus cu colaborarea. Eu (hoț fiind) știu la cancanuri o droaie. Și ce-or mai zice apoi? (Ha! ha.)

Când am publicat în *Rapița sălbatecă* primele mele studii, am avut – într-o seară de beție – prima și ultima convorbire cu P. C.; am văzut unde e viitorul. Bine, bine, domnule Șuluțiu; ce să-i faci, coane Botta? Așa e viața, are dreptate dl Ion Cantacuzino. Bine zice și cuconu Ieronim Șerbu. Vai de mine, se poate? Am spus ceva despre dom' prof. Vianu? Mari poeți, domnule, mari poeți toți... Trăiască și coana Sanda că e damă bună și duduca Marta să fie sănătoasă! Eu, ca omul, cu glumele, mai cu atacurile (?), așa, să nu zică lumea că tot ne lăudăm între noi, nu strică un „glas sincer" o dată la săptămână, iese literatura mai plusvalutată. Și producția ce cercuește și fac eu pe nebunul (ce strică?!) și opoziția face des fițe de formă.

III
Jurnal

Tam-Nesamuri banale și originale.

Frumusețea mea, gingășia mea, ochii mei, părul meu, mintea mea, gura mea, corpul meu, privirea mea, auzul meu, problematica mea, eu.

Trebuie să scriu diferite alifâstâcuri despre puțoii anarfisto--reacționari.

Aâââââââ...

Nenea Shakespeare vorbea de remușcare. Și ce sensibilă era eroina dnei de Lafayette, ce prețioasă. Exagerează oricum.

Hai, fă, madamo de Lafayette (fir-ai tu a dracului de vacă, că ești stearpă! Pă Pă-ă. Zis și făcut. Ora 3. De ce? Enfin madame, voici le docteur).

Sunt fericit?

6 iulie. Am luat un purgativ. De dimineață m-am spălat pe picioare. Am o bătătură care mă supără.

Un exemplu între multe altele: revista *Ulisse*, cuprins edificator.

Horia Groza: „Hî, hî, singur gândul hâd e frumos". Ce fals! Ce fals! „Dodecadon floral." Ce pretențios! *Ce prelucrat!*

V.B. (Duduca modestă și rușinoasă, Vorinca Bocan) scrie puținel și politicos-admirativ de maestrul M.El.

Arșavir Acterian – nume curios. Îmi vine să țip Atraiamir! Atraiamir! În grădini arabe la apusul soarelui – se miră!

De ce nu s-ar mira și Virgil Gheorghiu? Știe ceva? Dar Em. Ungher, poetul cu reminiscențe clasice, cu ochelari, cu idei revoluționare și fața pală de visător cuminte și liniștit?

Izolând transcrierile, depășești uneori – poate. Poezia lui Simion Stolnicul. A lui V. Cristian.

Dacă o să știu să atac cum trebuie, pot realiza minimum 150.000 (osutăcincizecidemii) lei (socotiți la legea de stabilizare din 7 februarie 1929). N-ar fi rău. Dobândă 6%, nu 10%, ce tot spun, 16%... Merge, merge.

Trebuie să mă duc mâine la cizmar.

IV

Istoricul aspirantului la modernismul critic

Să critici *Vremea* și colaboratorii ei și spiritul ei și atmosfera ei și să fii totuși editat de *Vremea*, iată turul de force pe care suprema mea abilitate politică l-a realizat cu degetul cel mic. Cine ar mai fi putut? Hic rodează hic saltează cine poate!

Îi critic, dar tonul face muzica (literară). Nu sunt filosofi? Atunci sunt mari jurnaliști! Nu se spune: nu știe. Se spune: a aprofundat până la ultima limită ideea intuiției pure. Mircea Vulcănescu va aproba.

Te duci regulat, săptămânal, și nu-i perii, îi critici. Lauda a sfârșit prin a-i plictisi. Puțină critică le place. Cu grijă,

nuanța predomină. Și Flaubert discută cu Maupassant (țința: revizuirea să se facă *în interior*, parmi nous).

Nu dorm nopțile, mă frământă gândurile... N-aș suferi – de crampe intestinale – dacă aș fi avut ocazia să fiu invitat la recepția lui Sardanapal; sau măcar (!) să fiu invitat în croazieră de tata Noe, să-i pot strânge mâna lui Adam, sau – da, sau – să mă jeluiesc la unison cu Ieremia, din ultimul etaj al turnului lui – Babel.

D.H.H. Stahl vrea la stat. Și tot corul asistenților d-sale dlui Dim G. (vezi rubrica „Colțul de Batistă culturală") idem.

V

Modele reductibile la unul singur

Calitatea analizei în producția tânără? Variații de stil, c'est tout.

Să luăm, de binevoiți, un exemplu (oarecare). – Absolut la întâmplare.

Deci, cocoana Leonora (cinstita eroină a lui Al.I. Brătescu-Voinești) zice că: „Găina poate să trăiască două luni de zile fără să mănânce și să bea absolut nimic".

Situația e cum nu se poate mai simplă. Știm ce spune cucoana Leonora.

Acum să transpunem cele de mai sus în stiluri esseiste.

Să vedeți și dvs. cum stau lucrurile.

Petru Comarnescu scrie un lung articol cu titlul: „Recentele experiențe ale profesorului american H.St. Thurston

Bradville-Sommerville. Sinteza tipică a civilizației energetice americane pointează rezultatul științific al experiențialismului"... urmare.

În *Cuvântul liber*, Sahia, Perahim, Robot, Păun sau altul, un studiu scurt și întristat despre „Animalele care suferă" sau „Criza și printre animale" cu considerații sociale și revoltate despre inechitate, foamete, răutate și cei bogați.

Eliade plânge alchimic, superior: „Ghrăine, simbol al unei bunătăți dulci, suprainteligente, pe care n-o prehendează animale bipede raționaliste"... de șapte ori câte șapte eșeterauri.

Dl Șerban Cioculescu (Ciobanul Șeiculescu) recenzează proclamând cu nemiluita genii, de rămâi trăznit.

În *Reporter*, dl Dinu Roco scrie impersonal și serios „Bilanțul găinii". Niciun nume propriu, niciun citat, gânduri generale, monoton, de-ți vine să țipi la atâta fadoare, atât praf în gură și în ochi.

Dar – problema e alta. Cum am rezolvat-o? V-am spus și vezi mai jos (în orice caz).

P.S. (explicativ). Esseiștii? Criticul lor? Totuna. Uite popa nu e popa. Sau uite critica nu e critica.

Referințe critice

„Vineri, 16 nov. 1934
Steinhardt-Antisthius, cu cartea lui de parodii împotriva generației tinere. Excelent."

E. Lovinescu, *„Sburătorul". Agende literare*, vol. IV, Editura Minerva, București, 2000, p. 121

*

„Din același cuib pare să fi zburat și cartea lui Antisthius despre scrisul tinerilor de azi. Un băiat inteligent, atent și talentat, care știe să surprindă caracteristicul și să nuanțeze humorul s-a amuzat să parodieze scrisul câtorva protagoniști ai «tinerei generații». Că s-a distrat, lucrul pare evident oricui îi citește cartea! De ce atunci simulacrul acela de ton grav și moralist, care introduce amuzamentul sub o scuză? A vrut oare Antisthius să parodieze cu anticipație tonul *Revistei burgheze?*"

Mircea Vulcănescu, „Antisthius: *În genul... tinerilor*", în revista *Criterion*, an I, nr. 5, 15 dec. 1934, p. 4

*

„Autorul care se ascunde, sugestiv, după mitul lui Antisthius... este un spirit cu o frumoasă capacitate de ironie – ceea ce îi salvează genul oarecum banalizat al schițelor *à la manière de...*,

frecvent în apus. Ne bucură apariția acestei cărți, mai ales că legitimează realitatea «generației» celor șarjați. Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Emil Cioran, C. Noica etc. sunt, în ciuda lui Antisthius, tineri care depășesc defectele «beției de cuvinte», care au creat și creează valori românești. De aceea prefața «moralistă» a autorului e deplasată. Ea ne amintește că observațiile crude asupra «Beției de cuvinte» ale lui Maiorescu sunt astăzi mai reale ca oricând. Foarte adevărat – dar numai când e cazul unor băieți ca Mihail Ilovici, și nicidecum când e vorba de anumite superficialități temperamentale ale tinerilor culți ai generației."

Dan Petrașincu (d.p.), *„În genul... tinerilor* de Antisthius", în *Viața literară*, anul IX, nr. 164, 1-15 dec. 1934

*

„Exemplele alese de *Antisthius* sunt destul de convingătoare pentru a se vedea că într-adevăr boala denunțată de Maiorescu și-a atins apogeul în vremea noastră.

«Astăzi, ca și la 1872, cultura română e la o răscruce; astăzi, ca și atunci, o *direcție nouă* își face apariția. Boala se prezintă sub același aspect, cu aceleași simptome, numai că sunt mai grele, mai îngrijorătoare. Înapoia verbalismului dezlănțuit stă prostia triumfătoare»... Ni se pare că singura formă compatibilă cu aceste exibiții și caricaturi dezgustătoare este cea aleasă de autorul acestei cărți: luarea în bătaie de joc. Și fără îndoială că o face cu mult talent și foarte reușit. Cine a citit cartea aceasta cu eroii cei mai tipici ai «tinerei generații» acela nu va mai citi un rând din producția acestora fără a râde cu hohote."

„Antisthius: *În genul... tinerilor*", articol nesemnat, în *Adevărul literar și artistic*, anul XIII, seria a II-a, nr. 733, 23 dec. 1934

*

„Acela care se ascunde într-un mod foarte nejustificat și laș sub pseudonimul Antisthius – mă întreb ce era dacă iscălea cu numele lui? Ce pericol? Ce rușine? Niciuna ! – păcătuiește prin faptul că «ia atitudine». În primul rând e prefața, unde amintește articolul lui Titu Maiorescu despre «Beția de cuvinte» și-l aplică vremei noastre. Nu se poate spune că autorul n-are dreptate: avem și azi o gravă beție de cuvinte. Dar a-i acuza pe Ion I. Cantacuzino – care tocmai el luptă pentru o precizare a noțiunilor și o clarificare a termenilor –, pe C. Noica – un scriitor atât de limpede și de pur în expresie –, pe Mircea Eliade – care scrie prost, e drept, dar scrie propriu și lipsit de bombastic – este a fi de rea-credință. E drept că toți aceștia pot face uneori – rareori – anumite greșeli stilistice. Cine-i infailibil? Dar chiar Emil Cioran, cel mai bombastic în expresie dintre tinerii scriitori români, nu e decât parțial acuzabil de beția de cuvinte. Deoarece frazele și expresiile lui au un anumit fond și sunt adecvate lui. Tinerii de azi nu mai dau nicio importanță scrisului, adică scrisului frumos, scrisului perfect sau cel puțin scrisului corect. Pe ei îi preocupă ideea, fondul, substanța, nu haina ei trecătoare. Că e un rău, aceasta nimeni n-o contestă. Dar e un fenomen general, e o caracteristică a vremii și nu trebuie să fie nimeni acuzat de ea.

Dar nu pentru a apăra lipsa de stil corect sau perfect a tinerilor îl recuz pe Antisthius, ci pentru că a luat atitudine. Într-o carte de parodii nu e permis acest lucru, și mai ales pentru faptul că o parodie nu dovedește nimic. Ne-a dovedit Antisthius prin parodiile lui că tinerii scriu prost? Nu! Numai printr-o lectură a tinerilor ne putem convinge, iar nu prin aceea

a unei parodii care e totdeauna o exagerare. Pentru că exagerarea e însuși principiul parodiei.

Dar toate parodiile lui Antisthius dovedesc pornirea, adversitatea și reaua-credință. Autorul nu e scuzat de tinerețea pe care o agită ca o scuză. El n-a păcătuit contra tinereței, ci contra obiectivității, și obiectiv el nu era ținut să-și bată joc, ci să glumească. Antisthius bagatelizează fără niciun spirit și adesea cu aluzii pornografice și cu multe predilecții coprofile. E domeniul în care se simte mai bine autorul. Doar reușite parțiale, în câteva pasagii, în bucățile à la Eliade, à la Comarnescu, à la Cantacuzino. Bună în întregime e parodia de manifest a *Cuvântului liber*. E admirabilă și ca idee, și ca realizare. Ea dovedește că autorul are spirit totuși, dar că l-a pus foarte rar la contribuție. Bună, de asemenea, parodia lui Petre Bellu. Dar pentru a arăta în ce ton, de umor binevoitor și simpatic, ar fi trebuit să se mențină cartea pentru a fi o creație, transcriem această bună parodie a unui pasaj din *Mathesis* de C. Noica:

«Ajută-mă, Unicule, să ajung un triunghi echilateral! Fă-mă, Unicule, un trapez a cărui bază mare să fie exact de două ori cât baza lui mică. Ajută pe copiii mei să ajungă niște triunghiulașe regulate de toată frumusețea, iar pe bătrâna mea bunică să o mai văd mulți ani-lumină de azi înainte, sub forma unei prisme octogonale de toată venerabilitatea» (p. 83).

În acest ton spiritual ar fi putut parodia Antisthius pe toți. N-a făcut-o și a ratat un volum."

Octav Șuluțiu, „Antisthius: *În genul... tinerilor*", în *Familia* (rubrica „Scriitori și cărți"), seria a III-a, anul I, nr. 9, ian. 1935, pp. 110-112

*

„Întorcându-ne la ireductibilul contestatar și mai ales la «antigenerationistul» N. Steinhardt, e cazul să ne întrebăm de ce această reacție atât de violentă. Un prim răspuns la întrebare ni-l oferă prefața la volumul *În genul... tinerilor.* Revendicându-se de la Maiorescu, idol de tinerețe al lui N. Steinhardt (Maiorescu «incomparabilul», cel care «a spus totul și nu se mai poate adăuga nimic»), Antisthius trage semnalul de alarmă împotriva a ceea ce el numește o nouă «beție de cuvinte»: mai gravă și mai periculoasă însă decât aceea denunțată în urmă cu șase decenii de mentorul junimist. Atunci «bolnavul era compătimit, incultul disprețuit și ținut la locul lui, nebunul închis», pe când acum «omul normal e privit de sus, nebunia își proclamă dreptul la conducere, inteligența e lucru de rușine». Noua «beție de cuvinte» s-ar traduce în «împerecheri ciudate și nefirești de cuvinte, împleticiri și rostogoliri bețive de idei», schingiuire a logicii, «dar mai ales a sintaxei». Acest ultim fenomen îi pare simptomul unei maladii mai adânci: «semnul unui gând bolnav», al «falsei culturi», de nu chiar al inculturii ori chiar al «lipsei de bună-cuviință socială și intelectuală». Ajungem astfel destul de repede la adevăratul mobil al campaniei purtate de tânărul N. Steinhardt (căci o campanie a fost): «înapoia verbalismului dezlănțuit» el identifică «prostia triumfătoare și alături de ea *gândul care însuflețește producțiunea ce se numește tânără: lupta împotriva virtuților și însușirilor burgheze*» (s.n.). Miza acestei campanii, care depășește perimetrul literaturii și chiar pe acela al culturii în genere, este crearea unei alte «direcții noi», urmărind, de data aceasta, apărarea și fortificarea instituțiilor, «virtuților» și «însușirilor» «burgheze». Sensul

major al întregii activități de juneț a lui N. Steinhardt este restaurarea și impunerea principiilor *liberalismului clasic*. Aceasta este replica lui la naționalismul și tradiționalismul antiliberal, ca și la «colectivismul» socialist și comunist."

Nicolae Mecu, „Portretul înțeleptului la tinerețe" (I), în *Revista de istorie și teorie literară*, anul XI, nr. 1-2/1992, pp. 67-83

*

„În sfârșit, să ne ferim de reducționism și să luăm aminte că *În genul... tinerilor* nu este o mono-, ci o omni-parodie: nu doar tânăra dreaptă, ci și tânăra stângă e tratată aici cu apă tare. Nu doar poza savantului călător și șef de generație Mircea Eliade, dar și publicistica demagogică de la *Cuvântul liber*. Nu numai fioroasele abisalități cioraniene, ci și mahalaua verbală a lui Geo Bogza. Nu numai sofistica teorie a chibritului de tip Noica, dar și proletarismul verbios de tip Panait Istrati – Petre Bellu. Nu doar vitalismul patetic și irațională al lui I.I. Cantacuzino, ci și grandilocvența universalistă a unui Eugen Relgis. Curentul de la *Criterion*, dar și socialismul de la *Șantier*. Ca și antologia poeților tineri alcătuită de Zaharia Stancu ori avangardismul lui Sașa Pană.

Prin urmare, *În genul... tinerilor* – carte apărută în același an cu *NU*-ul ionescian (și care, poate, în lipsa acesteia din urmă ar fi beneficiat, ea, de scandal, în locul indiferenței cu care a fost receptată) – nu este o șarjă anti... năistă, să zicem, ci o *revoltă ludică* față de dogmă în general, față de autoîmbătarea-n formulă, de orice înseamnă claustrare-n manieră și

retorism, indiferent de orientare spirituală, marcă stilistică și culoare politică."

Dan C. Mihăilescu, „Pledoarie pentru o lectură descruntată", postfață la volumul N. Steinhardt (Antisthius), *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*, Editura Humanitas, București, 1996, pp. 187-194

*

„Compuse în genul franțuzescului *à la manière de...*, spumoasele pastișe ale lui N. Steinhardt au trecut aproape nebăgate în seamă – contrar succeselor de care s-au bucurat unii din cei de mai sus, premiați pentru debut –, privite cu îngăduință și tratate ca simple exerciții de stil, cum de altfel se și subintitulau ele.

Sunt surprinse însă și parodiate aspecte care țin de opera și preocupările celor vizați, și anume: disperările lui Cioran, cultul ideilor abstracte la Noica, legăturile lui Mircea Eliade («Mircea Fakiriade») cu India, ale lui Petru Comarnescu («Petru-cel--American») cu S.U.A. etc. Cel mai amuzant text este, poate, cel intitulat «Balada celor trei smintiți și a altor mulți pârliți», scris în maniera lui Geo Bogza. Și aici, ca și în parodiile la romanele lui Petru Bellu, este vizibilă, sub masca ireverenței lucide, propensiunea lui Steinhardt pentru limbajul colorat, argotic, întâlnit nu de puține ori și în eseistica sa ulterioară.

Pentru cei care au citit *Jurnalul fericirii* și s-au împărtășit din spiritul de bunătate și de toleranță la care îndeamnă N. Steinhardt, cartea sa de debut, aflată sub semnul unei juvenile, dar vehemente negații, va constitui o veritabilă surpriză,

întrucât acest episod din biografia sa spirituală este puțin cunoscut.

N. Steinhardt nu și-a renegat cartea de debut – acest «păcat al tinereților» –, moment al unui destin sinuos, pe care și l-a asumat în întregime, dar, spre zenitul vieții, într-o scrisoare către poetul Nicolae Băciuț, recunoștea că a fost nedrept cu colegii săi de generație și că n-ar mai debuta cu această carte: «N-aș debuta cu aceeași carte, o carte în care am fost nedrept și violent cu Eliade, Cioran, Noica. N-am avut dreptate. M-au iertat. Dar nu aș reîncepe!». Iar despre monografia dedicată lui Geo Bogza (Editura Albatros, 1982), spunea că a urmărit prin ea o împăcare cu sine, cel de altădată, care-l atacase violent... Gest de reparație morală tardiv, dar atât de firesc pentru discreția și măreția sufletească a celui care a fost părintele Nicolae de la Rohia."

Florin Roatiș, „De la contestare la toleranță",
în *Graiul Maramureșului*, 2 dec. 1994 (reluat în
Caietele de la Rohia, vol. I, Editura Helvetica,
Baia Mare, 1999, pp. 23-25

*

„În scurta lor polemică, M. Vulcănescu și N. Steinhardt dovedesc disponibilități și stiluri diferite. Pe când tânărul Steinhardt critică în dreapta și în stânga, ironizează, parodiază căutând să contrarieze, M. Vulcănescu – trecut prin experiența «symposioanelor» organizate de Asociația Criterion – privește lucrurile mai detașat, cu comprehensiune, evitând jignirea conlocutorului. Nu miră, desigur, tonul calm, stilul sobru, cu o abia sesizabilă nuanță de sarcasm al lui Vulcănescu, știind că, la

începutul aceluiași an, cooptat în Comitetul pentru premierea scriitorilor tineri, needitați, prin «dreaptă socotință» – ca să folosim expresia de mai târziu a lui N. Steinhardt –, a impus, argumentat, includerea printre premianți a lui Eugen Ionescu și Emil Cioran, primul fiind «repudiat» de Șerban Cioculescu și Tudor Vianu.

Peste ani, trecut prin experiența închisorii și renăscut prin convertire, N. Steinhardt își va regreta ieșirile nedrepte și violente – în limbaj – în arena publică din tinerețe, dar se va consola cu gândul că a fost iertat de Cioran, Eliade, Noica și ceilalți."

Florian Roatiș, „Mircea Vulcănescu și Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată", în *Biruirea de sine. Volum omagial Mircea Vulcănescu*, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu", Baia Mare, 2004, pp. 77-83 (reluat în vol. *Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice*, Editura Aius, Craiova, 2006, pp. 37-42)

*

„Poate Mircea Vulcănescu are dreptate, poate are dreptate N. Steinhardt. Cert este că prefața din *În genul... tinerilor* recuperează pentru moment instrumentarul criticii maioresciene. Nu întâmplător ea pulverizează ocazional mitul înțelepciunii cu orice preț. Înfățișarea și parada seriozității fudule și, de ce nu, «beția de cuvinte» a tinerei generații interbelice. Se pot afla o mulțime de sensuri notiței acesteia din *Criterion*, precum se pot afla, așijderea, cărții acesteia de debut semnată Antisthius. Important pentru mine, pornind de la acest episod evocat, este însă altceva: punctul de ruptură, transcenderea, «escalele în timp

și spațiu» definite de destinul operei și vieții lui N. Steinhardt. Ambele stând sub semnul paradoxului. Între comportarea «proletară» și burgheză din *În genul... tinerilor* și, să zicem, comportarea creștin-ortodoxă din *Dăruind vei dobândi* stau scrisul și convertirea lui N. Steinhardt. Între Antisthius și Monahul Niculae. Neseriozității, artefactului, jocului în sine promovat de spiritul libertin al lui Antisthius li se opune, în *Între viață și cărți*, *Critică la persoana întâi*, *Jurnalul fericirii*, *Prin alții spre sine*, duhul înțelepciunii lui N. Steinhardt."

Ioan Pintea, „De la «burghezul proletar» Steinhardt la monahul Nicolae", în *Convorbiri literare*, nr. 6, iunie 1999, p. 26, reluat în *Caietele de la Rohia*, vol. 2, Editura Helvetica, Baia Mare, 2000, pp. 137-140 (și în vol. *Admirații ortodoxe*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003, pp. 21-23)

*

„Ceea ce surprinde, întrucâtva, în cărțulia aceasta este prefața autorului: «Beția de cuvinte 1934» (prevestind parcă versatilitățile axiologice ale seniorului de după război și pușcărie), în care junele scrutător al generației sale se așază pe o poziție scorțos-vituperantă, aulică fără pic de surâs (parcă-ar fi scrisă de altcineva) și, cu cnutul studiului maiorescian «Beția de cuvinte», dă iama în «îngrijorătoarele simptome» de «verbalism dezlănțuit» și «prostie triumfătoare» ce ar caracteriza, după apocaliptic îngrijorata sa opinie, producția intelectuală a tinerilor contemporani (titlul original este *În genul... tinerilor*). O explicație politică a acestei asprimi (reacția apărătorului ideologiei liberale împotriva exceselor dreptei sau ale stângii), spune postfața, plasează totul într-o lumină mai gravă.

Fapt e că textele parodice propriu-zise strălucesc de *witz* și umor sagace, într-o optică infinit mai destinsă decât cea a prefeței. Buna dispoziție iradiantă din aceste pagini ale viitorului gânditor de adâncime și autoritate moral intelectuală dă apă la moară crezului meu încăpățânat că umorul e o componentă *sine qua non* a inteligenței, că poți fi savant păstrându-ți hazul, ironia, surâsul; de aceea-mi și plac literați ca Zarifopol, Paleologu, Cosașu, Dan C. Mihăilescu, Pleșu – fiindcă știu să pună probleme serioase și chiar capitale fără să devină lugubri. Râsul cuminte poate căptuși aproape orice."

George Pruteanu, „Steinhardt, demon jucăuș",
în *Dilema*, anul IV, nr. 163, 23-29 febr. 1996, p. 13

*

„La un an distanță, Antisthius, tânăr fără nume (la figurat și la propriu, acoperit, el, Steinhardt, de La Bruyère...), scrie, spre oftica (ața!) lui Vulcănescu, *În genul... tinerilor*. Publică la Cultura Poporului. Teribilisme de juneție, veți zice, lăsați-ne... Da, însă frondele unui debutant care citea, mai ales – din nou – gazete. Sau, să spun altfel, citea ca pentru revista presei. Cartea asta, albă la față (presupun că a fost albă, înainte să-i iasă petele maro de bătrânețe), cu chenar albastru, face blau. Chicotește, adică, sătulă, ca amploiații după sărbători. Fiesta nu-i alta decât noua spiritualitate, cu noile căutări, sastisiri și refuzuri. Plină de cusururi, pe care nimic nu le arde ca parodia. Privită de la distanță, toată mișcarea de la '30 trecute a fost un «scandal» în ziare și reviste. Răscoala, firește, a avut și capi, pe care Steinhardt-Antisthius îi ia la refec în primul rând: Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Eliade. Ceea ce nu înseamnă că

«nesuferitul» care stă treaz când toată lumea se îmbată cu cuvinte trage, neapărat, într-o direcție. Cad, deopotrivă, tradiția și avangarda, stânga și dreapta, medici și literați pripiți, băieți serioși și scriitori de proză cu tripouri."

Simona Vasilache, „Fără adresă", în *România literară*, nr. 16, 21 apr. 2006, p. 9

Indice de nume*

A

Acterian, Arşavir 266 (n.), 302
Adam 304
Adamov, Guţă 189
Adania, Alfons 266, 287
Aderca, Felix 33, 37 (n.), 249 (n.), 278
Alain-Fournier 237
Alexandrescu, Petrică 192 (n. 1)
Ana 242
Antisthius 73 (n.), 127 (n.), 237 (n. 1), 281 (n.), 283, 289, 297
Armand, E. 187-189, 190 (n. 1)
Avarcenko, Arcadi 113 (n.)
Avram, D. 202
Avramescu, Marcel (Fakirul Avramescu) 36, 37 (n.)

B

Babel 304
Baltazar, Camil 121 (n.), 145 (n.), 249 (n.)
Bang, Herman 113 (n.)
Banuş, Maria 93 (n.), 108 (n. 5), 131 (n.), 292
Barnoschi, D.V. 271 (n. 1)
Basedow 174
Basil 231
Bautraz, Léonie de 174
Beaumarchais, Pierre-Augustin Caron de 69

* De vreme ce *În genul... tinerilor* de N. Steinhardt este un volum parodic, este uşor de înţeles că o mare parte dintre numele, titlurile şi locurile consemnate în acest indice sunt inventate. În asemenea circumstanţe, indicele însuşi se contaminează de un aer uşor... parodic.

Bellu, Petre 233, 235, 236 (n.), 237
Berdiaev, Nikolai 278
Bergson, Henri 78, 177, 266, 287
Bocan, Vorinca 286 (n. 1), 302
Bocquet, Anne 191
Bogza, Geo 57, 58 (n. 1), 59, 102, 132 (n.), 137, 139-140, 143, 249 (n.), 270, 293
Bontăș, Adrian (Țucu) 95
Bordeaux, Henry 278
Botez, Demostene 249 (n.)
Botta, Dan 93 (n.), 270, 283 (n.), 289 (n.)
Botta, Emil 266 (n.)
Boureanu, Radu 93 (n.)
Boz, Lucian (Boz Sahib) 133, 143, 266 (n.)
Brazdă, Moritz 181 (n. 1)
Brătescu-Voinești, Al. 304
Brezianu, Barbu 93 (n.), 121 (n.)
Brown, Thomas C. (Tommy) 145, 148
Bujor, M.Gh. 287
Buzatti, Sardi 189

C

Calvin 168
Cantacuzino, Ion I. 42-43, 47, 153, 213, 215 (n.), 283 (n.), 299 (n.), 301
Capitonovici, Barbara 189, 191
Caragiale, Ion Luca 46, 253, 257
Carmen, zisă Spaniola 242
Caterina II 189
Cațavencu, Nae 249
Călinescu, G. 21, 266 (n.), 289 (n.)
Călugăru, Ion 293
Cărtărescu, Mircea 44
Celarianu, Mihail 249
Cendrars, Blaise 113 (n.)
Cernea, Silviu 266 (n.)
Cesar 270, 274-275
Ciocâlteu, V. 93 (n.)
Cioculescu, Șerban (Ciobanul Șeiculescu) 132 (n.), 249 (n.), 289 (n.), 297 (n.), 305
Cioran, Emil 68, 71, 89 (n. 4), 153, 167 (n.), 266, 269-270, 287
Coca 230
Coca, Ghedeon 266 (n.)
Cocea, N.D. 249 (n.), 268,
Cohen, Hermann 40, 88
Comarnescu, Petru (Petru-cel--American, Peter Comarnescu, Peter, Mister Comarnescu, Petrică) 23, 33, 41-42, 47, 109 (n. 3-5), 121 (n.), 132, 145, 147 (n.), 148, 151-156,

157-162, 266, 268-269, 271, 277, 283 (n.), 289 (n.), 299 (n.), 301, 304
Constant, Benjamin 257
Constantinescu, Mac 278
Copelman, Louis 110 (n. 2)
Cosașu, Radu 318
Cotruș, Aron 202 (n.), 249 (n.)
Cristian, V. 303
Cuțescu, T. 174 (n. 2)

D

D.A. Popescu, Tismana-Temișana 108 (n. 4)
Daudet, Léon 65
David, Jean 197
Davis, Germaine 286 (n. 1)
Dianu, Romulus
Dima, F. 292
Dobrescu, Dem I. 202 (n.)
Donescu, Al. (Donescu Sahibs) 33, 40, 131, 289 (n.)
Dorel 228
Dragomirescu, Zenaida C. 193
Drăgușanu, Sidonia 293
Dumbravă, Sterian 202 (n.)

E

Ehrenburg, Ilia 113 (n.)
Einstein, Albert 91
Eliade, Mircea (Eliade de la Mirandola, Mircea Fakiriade, Krishanamurti-Mircea Eliade, Mafalda Eliade) 109 (n. 4-8), 125, 127 (n.), 134 (n.), 153, 159, 231, 265, 266 (n.), 267, 269-277, 271 (n.), 279, 283 (n.), 287, 289 (n.), 296, 299 (n.), 305
Euclid 86

F

Farrère, Claude 220
Farfuridi 253
Fâșie, Florian 23
Felicia 245
Fermat (Teorema lui...) 86
Flaubert, Gustave 304
France, Anatole 275
Fulger, Horia 266 (n.)

G

Galilei, Galileo 85, 91
Gandhi 134
Geigerspann, Max-Othmar-Theodor 110 (n. 1)
Georgescu, M. 266 (n.)
Georgevschi-Paschievici, Păpușica 108 (n. 3)
Ghârgheșeanu, Filip 193 (n. 3)
Gheorghiu, Virgil 303
Gide, André 173, 270
Gigi 227

Glücksberg-Bârlad, M. 192 (n. 1)
Grandmaison, Jean-Jacques 169
Gresham 191
Grigorescu, Mircea 293
Groza, Horia 302
Gruia, Bazil 202 (n.)
Gulian, Emil (Emil Gulian Sahib) 132, 271, 273
Gulliver 41
Gusti, Dimitrie (Gusti Sahib, Dim. Gusti) 109 (n. 1), 133-134
Gyr, Radu 93 (n.)

H

Hangiu, I. 115 (n.), 132 (n.)
Hartman, Nicolai 108, 287
Hasek, Jaroslav 113 (n.)
Hațieganu, Emil 202 (n.),
Hauptman, Gherhard 113 (n.)
Heidegger, Martin 108
Herseni, Traian 108 (n. 1), 163 (n. 1), 270, 293
Hertz, Marton (Ig. Hertz) 235, 236 (n.), 237, 245
Hoffman, E.T.A. 113 (n.)
Holban, Anton 131 (n.), 249 (n.), 266
Huch, Richarda 113
Hugo, Victor 300
Husserl, Edmund 177

I

Ibsen, Henrik 300
Ilovici, Mihail 259, 261-262, 263 (n.), 266 (n.)
Ionescu, Eugen 21, 38, 47, 49, 93 (n.), 266 (n.), 281 (n.), 287-288, 297
Ionescu, Ghiță 285
Ionescu, Nae 286
Ionescu-Căpățână 187
Istrati, Panait 132 (n.), 235, 236 (n.), 237 (n. 1), 238, 246, 287-288

J

James, J. Chandidassa 193 (n. 3)
Jebeleanu, Eugen 93 (n.), 131 (n.), 249 (n.), 266 (n.)
Jianu, Ionel 145 (n.)

K

K., dra. 230
Keyserling, Hermann (Contele H. de Keyserling, *groful* de Keyserling) 159, 267, 279
Kipling, Rudyard 275
Knick, Logan Solstad 193
Kundrars, Karl 174

L

La Bruyère 61
Lafayette, dna de 302
Langenstein-Kolber, Gustav v. 170
Leibniz, G.W. 88
Lemnaru, Oscar 276
Lenin, Vl. Ilici 270
Leonora 304
Lesnea, G. 93 (n.)
Lexi 230
Lichingenwurtzteil, W. 169
Liman, Horia 266 (n.)
Lola 230
Loti, Pierre 274
Ludovic XIV 189

M

Mabre-Ribemont 171
Macedonski, Alexandru 277 (n.)
Madame Pudicescu 295
Maiorescu, Titu 22, 24, 63-68, 251
Malonescu, Ig. 169 (n. 2), 170 (n. 1), 171 (n.)
Mann, Heinrich 113 (n.)
Manoliu, Petru 131 (n.), 266 (n.), 270 (n. 1),
Marchbanks-Blenerhasset, Mrs. Hannah 190
Marghita, E. 113
Marinescu, Bodea 286 (n. 1)
Martinescu, Pericle 105 (n.), 292
Martinescu, Victor-Valeriu 287
Marx, Karl 285
Maupassant, Guy de 304
Maurois, André 257 (n.)
Mayendorff-Shof, Meila 286
Mecu, Nicolae 22 (n. 1), 25 (n. 1), 27, 48 (n. 1), 50, 54, 283 (n.)
Mesalinda 189
Mille, C. 115
Moeribeau, Philibot-Alaysins 169
Molière 220
Montaky-Beiu, Ulisse 174 (n. 3)
Montépin, Xavier de 175
Montval, Francisc 171
Movilă, Sanda (coana Sanda) 93 (n.), 292, 301
Mussolini 271
Mușuroiu, Vespasian 193

N

Narcis 155
Negrutzi, Sorin 202
Newton, Isaac 85
Nietzsche, Friedrich 122, 287

Nistor, Bazil V. 266 (n.)
Nişcov, Viorica 29 (n. 2)
Noe 304
Noica, Constantin 79 (n.), 81, 83 (n. 1), 86 (n.1), 87 (n. 1), 89 (n. 2-4), 90 (n. 1), 145 (n.), 153, 269, 283 (n.), 286

O

Otto, Rudolf 59

P

Pană, Saşa 23, 195, 197, 289 (n.)
Pandelache, Hristodor 173 (n. 2)
Pandrea, Petre 202 (n.), 268, 276
Papahagi, Marian 127 (n.)
Papu, Edgar 266 (n.)
Parzerparini, J.P. 172
Pas, Ion 185 (n.), 294
Passodoble, Iohann 191
Pavel, Pavel 286
Păun, Paul 305
Peltz, I. 294
Perahim, Jules 305
Petraşcu, Milița 121 (n.)
Petraşincu, Dan (Angelo Moretta) 48, 266
Pillat, Ion 93 (n.), 131 (n.), 289 (n.)
Pitigrili 175
Platon (Plato) 287
Poltzer, Eugenia 192, 193 (n. 4)
Portopault, Antonin 171
Protosinghel, Riki 122 (n. 1), 123, 181 (n. 1)
Ptolemeu 91

R

Racine, Jean 300
Rahimsedwarthan, Penga 128
Rasputin 189
Rădulescu, Marta 274, 301
Răşcanu, Ioan 202
„Regina" 243, 245
Relgis, Eugen 153, 185, 188 (n. 1)
Robot, Al. 266 (n.), 272, 292, 305
Roco, Dinu 305
Roll, Stephan 93, 132 (n.), 249 (n.)
Rolland, Romain 188
Romains, Jules 25
Rousseau, Jean-Jacques 173
Royer-Collard, Albert-Paul 56

S

Sadoveanu, Mihail 115 (n.)
Sahia, Al. 131 (n.), 249 (n.), 289 (n.), 305

Sahib, N. 266 (n.)
Sandu 228
Sardanapal 304
Sasu, Aurel 127 (n.)
Scheler 108
Schipra, V. 266 (n.)
Schnitzler, Arthur 113 (n.)
Schopenhauer, Arthur 287
Sebastian, Mihail 37 (n.), 132 (n.), 272, 286, 289 (n.), 294
Semiramida Nordului 189
Shakespeare, William 302
Sorel 266
Spengler, Oswald 266
Stamatiad, Al.T. 249 (n.)
Stamatu, Horia 93 (n.)
Stanciu, V.V. 202 (n.)
Stancu, Zaharia (Zaharia Stancu Sahib) 93 (n.), 131
Steinhardt, N. 71 (n.), 73 (n.), 79 (n.), 115 (n.), 121 (n.), 139 (n.), 271 (n.), 281 (n.), 283 (n.)
Sterian, Margareta 93 (n)
Stern, Leopold 257 (n.)
Stewart (Teorema lui ...) 85
Stahl, H.H. 283 (n.), 304
Stirner, Max 287
Stoicea, Ana-Luana 55 (n. 4)
Stolnicu, Simion 93, 266 (n.), 268 (n.), 303
Stourm-Houbbern 168-169
Streinul, Mircea 37, 266 (n.)
Striebel, Mme Magdalena 168-171
Striebel, Otto 170-171
Strihan, P. 202 (n.)
Șerbu, Ieronim 266 (n.), 301
Șuluțiu, Octav 48, 283 (n.), 289 (n.), 301

T

Tagore, Rabindranath 128, 134, 159, 193, 279
Talanțopf, Iosif 191
Talex, Al. 266 (n.)
Tamerlan 270
Tapundranath-Tasu 191
Tătaru, Teobald 292
Temistocle, Vergotoulos (zis Haidarada, zis Măsea) 141
Teodorescu, Radu 202
Teodorescu-Braniște, Tudor 249 (n.), 257, 289 (n.), 294
Terepentinescu, Vladimir 174 (n. 1)
Teresa del Valle Perse'all 193
Torgo 300
Tzara, Tristan 132 (n.)

Ț

Țuțea, Petre 202 (n.)

U

Ullea, Martin 181
Ungher, Em. 303
Urechia, V.A. 262
Urmuz 40

V

Valerian, I. 93 (n.)
Valéry, Paul 159, 267, 279
Velesinskaia, Mme Dr. Juliette 168, 170-172
Vasiliu, I. 266 (n.)
Vasiliu, N.N. 202 (n.)
Vălimărescu, A. 202 (n.)
Vera, Puiu 123
Vianu, Tudor 108 (n. 2), 174 (n. 2), 277, 289 (n.), 297 (n.), 301
Vlădescu-Răcoasa, G. 109 (n. 2)
Voronca, Ilarie 93 (n.), 121 (n.), 132 (n.), 182, 289 (n.)
Vulcănescu, Mircea 283 (n.), 288, 297 (n.), 303

W

Waldemar, conte de Lapis-Lazulli 246

Y

Ygrec, dr. 167 (n. 2)

Z

Zaciu, Mircea 22 (n. 1), 127 (n.),
Zamfirescu, G.M. 130 (n.)
Zarathustra 122-123

Indice de titluri*

(volume, articole, reviste, colecții, asociații etc.)

A

Aceste mâini, aceste pupile 182
ACȚIUNE ȘI REACȚIUNE. Caiete semestriale de sinteză națională din cadrul secolului XX 79 (n.), 145 (n.)
Adăpostul calicilor 233 (n.)
Adevărata călăuză a mamei căreia nu îi e frică de avort 188
Adevărul 115, 167 (n. 2), 249 (n.)
Adevărul literar 125 (n.), 174 (n. 2)
Adevărul literar și artistic 131 (n.)
Admiratorii Fetei Moderne 228 (n.), 271 (n.), 277 (n.)
Admiratorii și admiratoarele socialismului 228 (n.)
Adolphe 257 (n.)
Alchimie asiatică 125 (n.)
Almanahul literar 105 (n.)
Am furat miresme 101
America văzută de un tânăr de azi 145 (n.), 147
Amintiri din Slănicul Moldovei 174 (n. 1)
Andromaca 228
Anii '30 133 (n.)
Animale care suferă 305
Antologia poeților tineri 93 (n.), 95 (n.), 108 (n. 5), 131 (n.), 278
Apărarea are cuvântul 233 (n.), 236 (n.), 237 (n. 1)
Apocalips terestru 272 (n.)
Arta actorului 277 (n.)
Arta și frumosul. Din problemele constituției și relației lor 174 (n. 2), 277

* S-au cules cu litere italice titlurile de volume și de articole, cu bold-italic, numele de reviste și de colecții, cu bold drept, numele de asociații, societăți, ligi etc.

Aur părăsit 99
Aur și sabotaj 268 (n.)
Aurul Rinului 275 (n.1)
Autenticițianismul 268 (n. 2)
Aventurile Rosinei, femeia în roșu 75
Avort 271
Axa 79 (n.), 297 (n.)
AZI 71 (n.), 79 (n.), 102, 108 (n. 1), 109 (n. 4-5), 131 (n.), 168 (n. 1), 174 (n. 3), 182, 269 (n. 1), 271 (n. 4), 272, 276 (n. 4), 297 (n.)

B

Bărbat cu trei neveste 233 (n.)
Beția de cuvinte 62-64, 67
Biblioteca adventistă 193 (n. 2)
Bilanțul găinii 305
Bilete de papagal 137 (n.), 297 (n.).
Brazi și găluște cu brânză 95

C

Câine vagabond 133 (n.)
Calendarul 71 (n.)
Cancerul provine din fructe 193 (n. 2)
Les Caractères 61
Cartea lui Moftuleț 113 (n.)
Câteva cărți medicale noi 169 (n. 2)
Cazul doamnei Predescu 233 (n.)
Cazuri de isterie la sugacii de azi 165
Călătorie cu funicularul 195 (n.)
Ce, ți-ai pierdut mințile, femeie? 191
Ceas amurg 96
Cidul 228
Cinna 220
Clemenceau 257 (n.)
Colecția celor 17 lei 235, 236 (n.)
Colecția femeilor celebre 278 (n.)
Coloana printre ruini 185 (n.)
Considerații asupra actului de cultură românesc 259 (n.)
Constructivismul tinerei generații 261
Contimporanul 79 (n.)
Contrapunct teatral 153 (n.), 213 (n.)
Contribuții la istoria cinematografiei în România 153 (n.), 213 (n.)
Convorbiri literare 79 (n.)
Cosmogonia supranaturală a dinamismului 277
Credința 79 (n.), 125 (n.), 131 (n.), 297 (n.)

Credința noastră (manifest--program) 253
Creșterea părului prin eliberarea de sub jugul tiraniei morale 192 (n. 1)
Cristalul 173 (n. 2)
Criterion (asociația și revista) 79 (n.), 125 (n.), 145 (n.), 153 (n.), 213 (n.), 270, 283 (n.), 285, 299
Critice 251
Criza și printre animale 305
Cugetul liber 185 (n.)
Cultul Soarelui 191
Cum am găsit piatra filosofală 125
Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii 133
Cunoașterea substanțial, patologic, gnoseologic și ilogic trăită 268
Cuvântul 125 (n.), 272 (n.)
Cuvântul liber 23, 45-46, 95, 99, 188, 249, 253 (n. 1), 256, 257 (n. 1), 269, 287, 299, 305
Cuvântul talisman 195 (n.)

D

Das Wertungsproblem in Schillers Poetik 277
De aiurea și de azi (rubrica) 115
De amore 153 (n.), 213 (n)
De ce mâncați fructe fără să le spălați 193 (n. 2)
De două mii de ani 272 (n.)
De l'état mental 172 (n. 1)
Declarația de drepturi a copilului conceput 188
Democrația pe înțelesul tuturor 257 (n.)
Despre culturile de tip geometric 83 (n.)
Despre imposibilitatea de a face orice 83 (n.)
Despre imposibilitatea de a mânca 83 (n. 2)
Diagrame 195 (n.)
Dicționarul presei literare românești. 1790-1990 115 (n.)
Dicționarul scriitorilor români 127 (n.), 145 (n.), 185 (n.), 195 (n.)
Dimineața 115, 173 (n. 1), 175 (n. 1), 249 (n.)
Discobolul 71 (n.), 266, 270 (n. 1), 287, 297 (n.)
Doctrina bâtei 257 (n.)
Dramatismul stabilității umane 108 (n. 1)
Dualismul artei 277 (n.)

Duh de basm 271 (n.)
Dușmanul viermelui de mătase 125 (n.)

E

Emile 173
Eminescu. Încercare critică 133 (n.)
Epoca 297 (n.)
Esențialismul spațiului și substanțialitatea impenetrabilității 268
Eseuri despre iudaism 185 (n.)
Essai d'une interprétation physiologique du test Psychologique de Rorschach, son application à l'étude de la dynamique cérébrale des jumeaux 110
Esseu 139
Estetica 277 (n.)
Ethos-Pathos-Nomos-Kosmos--Logos 109 (n. 1)
Eu sunt ținta 139 (n.)
Eulalii 270 (n)
Europa cea tânără 188 (n)
Excelsior 297 (n.)

F

Fapta 297 (n.)
Fata din Zlataust 175
Făclia (Facla) 276 (n.), 277 (n.)
Fecior de slugă 268 (n.)
Femei 272 (n.)
Filosofia politică-judiciară a lui Simion Stolnicu 268 (n.)
Fițuica 275 (n. 1)
Floarea de foc 71 (n.), 297 (n)
Foaia tinerimii 125 (n.)
Forma socială a zilei de mâine 109 (n. 1)
Forma societății de azi în șase luni și trei zile văzută de un tânăr metafizician 109 (n. 3-5)
Fragmente dintr-un carnet găsit 272 (n.)
Fragmente moderne 277 (n.)
Frontul verde 201 (n. 1), 287
Fumée d'opium 220
Fundația Carnegie 170 (n. 2)
Fundătura cimitirului nr. 15 257 (n.)

G

Gândirea 131 (n.)
Gazeta jocurilor 268
Gazeta Maramureșului 268 (n. 3)
Geneva și forma socială a săptămânii viitoare 109 (n. 2)

Germania hitleristă 268 (n.)
Le Grand Meaulnes 237 (n. 1)

H

Helvetizarea României 268 (n.)
Homo Americanus 121 (n.), 145 (n), 147, 154 (n. 1-2), 157 (n. 1-2)
Hop și eu 95

I

IAROUI sau Comprehensiunea indică a metabolismului pământesc 109 (n. 8)
Idealul clasic al omului 277 (n.)
Imagini italiene 277 (n.)
India 125 (n.)
Influența lui Hegel în cultura română 277 (n.)
Internaționala Moașelor 190
Internaționala neadmișilor la bacalaureat 190
Internaționala pacifistă 188 (n.)
Ioannis Grammatici Philoponi Alexandrini contra Proclum de Mundi aeternitate libri XVIII 275
Ironii sentimentale 113 (n.)
Isabel și apele diavolului 125 (n.), 273
Istoria esteticii de la Kant până în zilele noastre 277 (n.)
Istoria sexuală a omenirii 185 (n.)

Î

În abisurile haosului nesfârșit 73, 90 (n.)
În contra direcției de astăzi în cultura română 63
În genul lui... Eugen Ionescu 297-305
În genul... revistei Criterion 281 (n.), 283-288
În genul... ziarului Vremea 131 (n.), 289-296
Îngenuncherea moravurilor vechi 271
Întoarcerea din rai 125 (n.), 272-273
Întoarcerea rămășițelor lui Napoleon I 103
Între presă și literatură 257 (n.)

J

Johnny 95
Johnny și Zdup 268
Jurnal de sex 137 (n.)
Jurnalul 257 (n.)
Jurnalul de dimineață 257 (n.)
Jurnalul fericirii 115 (n.)

K

Karastrakruopatâvana 128

L

La garçonne 175
La închisoarea de hoți din Dofiana 141 (n.)
La Parole est à la défense 236 (n.)
Leatul blând 101-102
Lectura. Floarea literaturilor străine 113 (n.)
Leon Gambetta 257 (n.)
Les éléments affectifs à la base du reflexe psychogalvanique 110-111 (n.)
Les prosateurs étrangers modernes 236 (n.)
Liga Antipurgativistă 193
Liga liberavortismului și liberconcepționismului asociate 190
Liga pentru descătușarea femeii de sub jugul maternității 190
Limba română în jurnalele din Austria 63
Limite 270 (n.)
Literatorul 277 (n.)
Lumea 125 (n.), 272 (n.)
Lumina ce se stinge 125 (n.), 273
Luminile Cosmosului 191
Luminile mahalalei 233 (n.)
Luptătorul 195 (n.)

M

Mahabarata 134
Maitreyi 125 (n.), 273
Mandciurea 95, 101
Mari curtezane și vestiți libertini (Expunere sexualistă a istoriei omenești, spre o nouă morală sexuală) 187
Masca timpului. Schițe de critică literară 277 (n.)
Mathesis sau bucuriile simple 79 (n.), 81, 83 (n. 1)
Meridian 293, 297 (n.)
Mircea Vulcănescu și Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată 283 (n.)
Misiunea Femeii în Statul Mondial de Mâine 192 (n. 2)
Moartea abstractă și alte trei nuvele 133 (n.)
Moartea omului de mâine 79 (n.)
Monitorul școalelor profesionale din Aiud 275 (n. 1)
Monografia unei colonii de copii degenerați 168 (n. 1)
Murmurul Bistriței 268 (n. 4)

N

Nebulosul individuației specifice în Africa și Asia de azi și de mâine 268 (n. 1)
Nebunia 185 (n.)
Negativismul tinerei generații 259 (n.), 261, 263 (n.), 278 (n. 2)
Nemaiauzitele dezmățuri de la Aranjuez 271 (n. 1)
Nonbunulsimțismul tinerei generații 261-279
Note pentru azi 153 (n.), 213 (n.), 215 (n.), 219 (n.)
Note pentru ceasul acesta 215--224
Noua spiritualitate românească (Constructivismul) 259 (n.)
NU 297 (n)
Nudismul pur 191 (n.)

O

O crimă lângă Brașov 233 (n.)
O lungă scrisoare de la Paris 227
O poveste 79 (n.)
O scrisoare de dragoste pentru milița (poem amorf) 121
Oameni și cărți 257 (n.)
Oamenii mănâncă putrefacții 191 (n. 2)
Oarba din Paris 175
Oceanografie 125 (n.)
Oglinda lumii 268
Originele frumosului și frumusețea originilor 108 (n. 2)
Orizontul 125 (n.)

P

Pacea prin revelația luminoasă a biologismului 191 (n. 2)
Palm-Beach 102
Pamflete antidinastice 268 (n.)
Paroxismul eroticului diabolic 73-79, 90 (n.)
Patul lui Procust 228
Păstrăvi și canapele 95
Pe culmile disperării 71 (n.), 73 (n.), 76 (n. 1), 77 (n.)
Pentru un petec de negreață 268
Peregrinări europene. Bulgaria necunoscută 185 (n.)
Phallus 95
Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice 283 (n.)
Ploaie 97-98
Poem ultragiant 141 (n.)
Poeme simple 131 (n.)
Poemele lui Edgar Poe 271 (n.)
Poemul invectivă, cu amprentele digitale ale autorului 139 (n. 1)

Poet-Poetă 268 (n.)
Poezia lui Eminescu 277 (n.)
Poimâine 125 (n.)
Politica 145
Pornografia ridicată la rangul de teorie 189 (n. 1)
Portretul înțeleptului la tinerețe 283 (n.)
Poveste banală 195 (n.)
Prietene gândac 98-99
Primatul fecundării revoluționare 268
Principiile umanitariste 185 (n.), 187 (n. 1)
Prințul 257 (n.)
Problema lucrului în sine la Kant 79 (n.)
Problema răului în filosofia indiană 134 (n.)
Proclamația cocinoșilor ironici 181
Programul Facultății de Filosofie din București 105 (n.)
Psihanaliza judiciară 268 (n.)
Psihodiagnosticul lui Rorschach în lumea activității dinamice a scoarței cerebrale 110-111 (n.)
Psihologia amorului contemporan 257 (n.)
Psihologia vremurilor de azi 219
Psychopatologia socială a sugaciului modern 110 (n. 2)

R

Rampa 71 (n.), 145 (n.), 195 (n.), 297 (n.)
Rapița sălbatecă 301
Ravagiile corsetului 193 (n. 1)
Răboj 266
Răbojul unui muritor 195 (n.)
Răcnetul Carpaților 275 (n. 1)
Răstigniții !... 233 (n.)
Realitatea socială. Încercare de ontologie regională 270 (n.)
Rebus magazin 268
Recentele experiențe ale profesorului american H.St. Thurston Bradville-Sommerville. Sinteza tipică a civilizației energetice americane pointează rezultatul științific al experiențialismului 304-305
Recherches sur la psychonévrose constitutionnelle fonctionnelle et somatique des nourrissons en psychiatrie 170 (n. 1)
René Clair 153 (n.), 213 (n.)
Reporter 276 (n.), 297 (n.), 305
Revista Antivivisecționistă și Vegetariană 193 (n. 1)

Revista burgheză 79 (n.), 125 (n.), 228 (n.), 277 (n.), 283 (n.), 289 (n.), 297 (n.)
Revista de filosofie 127 (n.), 169 (n. 2)
Revista Fundațiilor Regale 145 (n.), 276 (n.)
Revista literară a liceului „Sf. Sava" 297 (n.)
Revista Societății de mâine 108 (n. 2)
Revista Societății de poimâine 108 (n. 3)
Revista Societății de răspoimâine 108 (n. 4)
Revista Societății de Sociologie Estetică 107 (n. 1)
Revista universitară 125 (n.)
Revizuire critică 277
Ricerche religiose 127 (n.)
Romain Rolland și Uniunea Sovietică 185 (n.)
România literară 71 (n.), 297 (n.)
România văzută de un tânăr american 147

S

S.A.R. pe acțiuni 95
Sănătatea 193 (n. 2)
Sănătatea prin Soare și Apă 192 (n. 1)
Sburătorul 277 (n.)
Scènes de la vie future 269
Scrieri (Dan Botta) 270 (n.)
Scrieri alese (Al. Robot) 272 (n.)
Secțiunea Educația Copiilor Nervoși după Noile Principii Umanitare 111 (n. 3)
Social nonsense or literature run mad 287
Socialitatea omului 107
Societatea Antivivisecționistă și Vegetariană 191
Societatea de mâine 101
Societatea Femeilor Libere Dornice de Cultură în Scop de Binefacere (S.F.L.D.C.S.B.) 110 (n. 2)
Sociologia militans. Introducere în sociologia politicii 133 (n.)
Sociologia războiului 133 (n.)
Sociologie și etică 270 (n.)
Solilocvii 125 (n.)
Somnul singurătății 272 (n.)
Sonetele nebuniei 185 (n.)
Sorcova 268 (n. 1)
Spiritul activ 185 (n.)
Stânga 103
Suferințele unui tânăr proletar sau Nevinovăția șchiopului 235, 239
Suflet de femeie 257 (n.)

Sufletul emoțional al fetelor moderne 270

T

Tânărul scriitor român 147, 149, 151
Temniță. Poem dramatic cu masse 201-211
Teoria monografiei sociologice 270 (n.)
Teozofia 191
The antiaperient league and its purpose 193 (n. 3)
The Roumanian Young Writer 149, 151
Thempesis sau prostiile neobișnuite 83
Tinerețea lui Camil Petrescu 259 (n.)
Tiparnița literară 145 (n.)
Tragismul vânzătorilor de bilete de papagal 296
Trăirea în colectivizare 271
Triumful neființei 185 (n.)

Ț

Țara fără bătrâni 262

U

Ulisse 95, 98, 174 (n. 3), 297 (n.), 302
Ultima oră 79 (n.), 145(n.), 297 (n.)
Ultimos poemas 185 (n.)
Umanitarismul 185 (n.)
Umanitarismul biblic 185 (n.), 187 (n. 1)
Umanitarismul și internaționala intelectualilor 185 (n.), 187 (n. 1), 192 (n. 2)
Umanitatea 185 (n.), 187 (n. 1)
Universul 125 (n.)
Unu 137 (n.), 195 (n.)
Urmuz 137 (n.)

V

Vegetarismul integral și maltusianismul activ 188
Verișoara slabă a zăpezilor 95
Viața literară 79 (n.), 297 (n.)
Viața lui Disraeli 257 (n.)
Viața romanțată a lui dumnezeu (viața romanțată a lui dumnezeu) 195 (n.), 197
Viața romanțată a lui Mircea Eliade 296
Victoria 131 (n.)
Vieața nouă 277 (n.)
Vinul de viață lungă 268 (n.)
Vițelul de aur 268 (n.)

Vlăstarul 79 (n.), 125 (n.)
Vremea 71 (n.), 79 (n.), 125 (n.), 131, 145 (n.), 153, 215 (n.), 278 (n.), 286, 289 (n.), 297 (n.), 299, 303

Z

Zgârie-norii New-York-ului 145 (n.), 147 (n. 1)
Zi şi Noapte 268
Zodiac 297 (n.)

Indice de locuri

A

Allahabad (India) 193
Anglia 256
Arosa (Elveția) 193

B

Berck-Plage 228-229
Brașov 95
Brno 175
București 81 (n. 1), 95, 105, 115 (n.), 116, 127 (n.), 131 (n.), 133 (n.), 134 (n.), 151, 157-158, 177, 193 (n. 4), 201 (n.), 228, 249 (n.), 266 (n.), 270 (n.), 273, 277 (n.), 283 (n.), 289 (n.)
Bulevardul Formelor Pure 88
Bușteni 230

C

Cafenelele Corso 237
Calcutta 127 (n.), 129
China 266
Craiova 283 (n.)

D

Dresda 95

E

Europa 253-254

G

Galați 193 (n. 4)
Gara de Nord (București) 151
Germania 95

I

Iași 256, 272 (n.)
India 127, 129, 134, 191, 193, 273
Italia 255

L

Liliput 41
Los Angeles 147 (n. 1)

M

Marawharwar 128
Marele restaurant „Kant" 88
Memphis (South-Dakota) 148
Montevideo 182 (n.)

P

Paris 111 (n), 227, 229-230, 236 (n.)
Piatra Neamț 139
Port-Said 130

R

Răsturnații de Jos, Județul Ilfov 95
Roma 127 (n.)
România 110 (n.), 147, 162, 193 (n. 4), 213 (n.), 245, 253
Rusia 254, 265, 278

S

Satu Mare 20 (n. 1)
Statele Unite ale Americii (America) 132, 147, 152 (n. 1), 161
Strada Zaverei 292
Sydney 133 (n.)

T

Tache Friptu 293
Tarapanaua Antimului 237
Tg. Ungheni 175 (n. 1)
Transilvania 64

U

Uzina de sifoane 294

V

Valea lungă 141

Z

Znatin 175 (n. 1)

Cuprins

Notă asupra ediției (George Ardeleanu) 5
Repere biobibliografice (Virgil Bulat) 7
*Tânărul Steinhardt: spre un partid al „moderaților violenți"
și al „conservatorilor în trench-coat"* (George Ardeleanu) 19

Beția de cuvinte 1934 63

În genul...
Lui Emil Cioran 71
Lui Constantin Noica 79
Antologiei poeților tineri 93
Unui tânăr profesor sau unui student de la Facultatea
de Filosofie și Litere din București 105
Dnei E. Marghita 113
Unui tânăr de stânga-dreapta 119
Lui Mircea Eliade 125
Lui Geo Bogza 137
Lui Petru Comarnescu 145
Unui tânăr doctor 163
Unei reviste de avangardă 179
Lui Eugen Relgis 185
Lui Sașa Pană 195
Unui autor de piese de teatru cu masse 199
Lui Ion I. Cantacuzino 213

Unui băiat serios 225
Lui Petre Bellu 233
Revistei *Cuvântul liber* 249
Lui Mihail Ilovici 259

Addenda. În genul...
Revistei *Criterion* 283
Ziarului *Vremea* 289
Lui Eugen Ionescu 297

Referințe critice 307
Indice de nume 319
Indice de titluri 327
Indice de locuri 339

În seria de autor „N. Steinhardt"

au apărut:

Jurnalul fericirii

Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință

Principiile clasice și noile tendințe ale dreptului constituțional. Critica operei lui Léon Duguit

Articole burgheze

În genul... tinerilor